RADU TEODORESCU

CORDIALITATEA SFINȚILOR PĂRINȚI CREȘTIN ORTODOCȘI ÎNTR-O LUME A OSTILITĂȚII

Cugir 2020

CUPRINS

INTRODUCERE

Când vorbim despre cordialitate evident că vor exista mai mulți care vor vrea să știe de unde provine acest cuvânt. Aceasta fiindcă pentru o minte plină de ascuțime ei bine cordialitatea evident că este un termen care provine de undeva. Cei mai mulți dintre noi deși știm ce înseamnă cordialitatea ei bine nu știm de unde provine acest cuvânt. Cuvântul cordialitate este un cuvânt grec la origini și înseamnă inimă. Este vorba de cuvântul καρδια (cardia) care este grecescul pentru inimă. Adevărul este că unul dintre sensurile termenului de cordialitate în limba română este de ceva care vine din inimă, în special afecțiune. Prin urmare a fi cordial în sens etimologic înseamnă a avea multă afecțiune. Care sunt sensurile termenului cordialitate în limba română?

-Afecțiune,
- bunăvoință,
- prietenie,
- afabilitate (fig.),
- căldură,
-manifestare spontană a unor sentimente sincere și pline de afecțiune,
- afectuos.
- bunăvoință sinceră.[1]

Avem aici principalele sensuri ale termenului de cordialitate în limba română. Ceea ce este bine să știe cititorul este că în această carte ne vom referii la mai toate sensurile termenului de cordialitate pe care le-am expus mai sus dar la fel de bine ne vom referii la un sens anume: faptul că în sens etimologic în limba greacă cordialitatea înseamnă ceva care vine din inimă. Ce poate să vină din inimă? Sentimentele, afecțiunea. Prin urmare cordialitatea este un lucru care vine din inimă și pentru că face acest lucru mai înseamnă și o anumită dimensiune spirituală a ei. De ce? Fiindcă este bine să știm că omul de fapt are două inimi:

1. inima biologică ce pompează sângele prin organism
2. inima spirituală care este centrul sufletului prin care trece tot ceea ce simțim și tot ceea ce ține de sentimente.

Premiza cărții de față este că în sens creștin ortodox cordialitatea este un sentiment mult mai profund decât pare la prima vedere. Aceasta fiindcă ea nu are numai implicații de ordin fizic și sufletesc ci la fel de bine sunt mai multe implicații de natură sentimentală, deci spirituale. Ei bine despre ele vom ajunge să vorbim în rândurile de mai jos. La fel de bine trebuie să știm că în românește cordialitatea mai poate să implice și alte lucruri cum ar fi: prietenie, prieteșug (pop.), amiciție, simpatie, afecțiune, afabilitate, bunăvoință; sinceritate, loialitate. Căldură (fig.), tandrețe, duioșie, gingășie, amabilitate, politețe, gentilețe, drăgălășenie, drăgălășie (rar),iubire, dragoste. căldură sufletească.[2]

Avem aici o multitudine de sensuri ale termenului de cordialitate care ajunge să ne spună că sunt mai multe nuanțe ale acestui termen. Iată de ce este bine să știm că trebuie să avem bine înțelese sensurile termenului de cordialitate. Aceasta fiindcă trebuie să știm că de prietenie și până la afecțiune toate sensurile termenului de cordialitate sunt unele care ajung să ne facă conștienți de multiplele fațete ale acestei noțiuni.[3]

Cordialitatea este o noțiune care să în strânsă contradicție cu ostilitatea. Dacă ne vom uita în jurul nostru vom vedea că în lumea noastră există mai multă ostilitate. Ce fel de ostilitate vedem în lumea noastră?

1. Ostilitate între popoare și națiuni,
2. ostilitate între grupări politice rivale,
3. ostilitate între protestatari și forțele de ordine,
4. ostilitate între cei care guvernează și cei care sunt guvernați,

---

[1]După Dicționarul explicativ.

[2]Tot după Dicționarul explicativ.

[3]A știi să fi cordial este pentru zilele noastre un lucru din ce în ce mai rar. Aceasta fiindcă după cum se poate obseva cordialitatea este un fapt din ce în ce mai rar fiindcă oamenii nu vor să fie unii care să ajungă să își pună în aplicație iubirea. Cordialitatea și iubirea sunt două noțiuni care au multe în comun dar trebuie să știm că ele nu sunt identice. Una este a fi un om iubitor și alta este a fi un om cordial. Este bine să știm că trebuie să iubim mai înainte de a ajunge să fim cordiali. Aceasta fiindcă cordialitatea este un lucru care apare după ce în suflet au apărut sentimente de iubire. Adevărul este că se poate să existe cordialitate și fără de iubire. Sunt mulți care sunt cordiali cu cei pe care nu îi iubesc dintr-un sentiment de bunătate și de apreciere pe care ei îl au. Este evident că unii oameni sunt mai cordiali în timp ce alți oameni sunt mai puțin coridali. Aceasta fiindcă cordialitatea poate să varieze ca grad de manifestare de la persoană la persoană.

5. ostilitate pe câmpul de război,
6. ostilitate între firme diferite,
7. ostilitate la locul de muncă,
8. ostilitate între mentalități diferite
9. ostilitate între religii diferite etc.

Toate acestea sunt forme sub care ostilitatea ajunge să se manifeste și să își facă simțită prezența în lumea noastră. Iată de ce este bine să fim unii care să ne dăm seama că dacă vom crede că lumea noastră este o lume în care domnește înțelegerea și iubirea nu facem decât să ne amăgim pe noi înșine. Aceasta fiindcă sunt mai mulți agenți ai ostilității și ai urii care evident că nu au nimic de a face cu cordialitatea creștin ortodoxă. Ceea ce este propriu cordialității creștin ortodoxe este că ea ne face conștienți că bunătatea și iubirea sunt niște lucruri care vin din inimă. Sunt oameni pentru care inima și sentimentele sunt mai importante decât mintea sau rațiunea. Se și spune despre ei că ei nu gândesc cu rațiunea ci cu inima. Pe ei de cele mai multe ori lumea ajunge să îi denumească drept sentimentali. Ceea ce este bine să știm este că oamenii diferă și ei sunt unii care ajung să fie diferiți de la generație la generație și de la popor la popor. A fi sentimental este un lucru care poate să fie identic până la un anumit nivel cu a fi cordial. Totuşi trebuie să știm că una este a fi cordial și alta este a fi sentimental. Aceste noțiuni au multe puncte comune dar nu sunt identice.[4]

Unii ar putea să obiecteze în fața acestei cărți prin a ne spune că trebuie să fim unii care să fim conștienți că mai toată lumea știe ce înseamnă să fie cordial. Înseamnă să fi un om care să iubești din toată inima. Cu adevărat că cei mai mulți dintre noi nu avem multe dubii și îndoieli cu privire la cordialitate. Atunci de ce să mai scriem o carte pe tema cordialității? Nu este un asemenea demers mult prea mult fiindcă el ajunge să exagereze ceea ce este cordialitatea pentru noi? Ei bine trebuie să știm că de fapt sunt puțini care sunt interesați la nivel serios de problema cordialității. Pentru cei mai mulți dintre noi cordialitatea nu este nimic mai mult decât un fel de elan afectuos pe care unii dintre noi ajungem să îl simțim față de semenii noștri. Ei bine trebuie să știm că de fapt cordialitatea este o noțiune mult mai vastă și are mai multe implicații:

- spirituale,
- psihologice,
- științifice.

Aceasta fiindcă nu exagerăm când spunem că am ajuns să trăim într-o lume care este în criză de oameni cordiali. De ce? Fiindcă ea este o lume care a ajuns să nu mai fie interesată de ceea ce ține de suflet. Fiindcă nu suntem interesați de cordialitate fără să fim conștienți am ajuns să fim oamenii care ostilității. Ostilitatea este una care se manifestă prin mai multe lucruri:

- gesturi violente,
- cuvinte de insultă,
- atitudine,
- comportament,
- acțiuni etc.

Ostilitatea este ce care a ajuns să fie opusul cordialității. Iată de ce este bine să știm că avem datoria să cultivăm cordialitatea și să evităm ostilitatea.[5]

Ceea ce voim să evidențiem în aceste rânduri din prezența carte este că trebuie să fim conștienți că în sensul cordialității ei bine ajungem să fim unii care să pendulăm între:

- cordialitate
- sau ostilitate.

Aceasta fiindcă este evident că dacă nu sunt cordiali de cele mai multe ori vom ajunge să fim ostili. După cum am spus ostilitatea nu se manifestă numai prin acțiuni ci la fel de bine și prin atitudini. Nu trebuie să

---

[4]Eleftherios G. Eleftheriadis, *Din inimă... texte despre viața cotidiană și veșnicie* (Galați, 2019).

[5]Ostilitatea poate să îmbrace mai multe forme:
- rebeliune,
- răzvrătire,
- contradicție,
- răutate în cele din urmă.

Este bine să știm că cu omul ostil este foarte greu să legăm legături emoționale sau afective. Aceasta fiindcă acest om este un om care după cum putem să ne dăm seama nu vrea să iubească. Ostilitatea este în acest sens un fel de deficiență de a iubi și de voi să iubești. Trebuie să știm că în lumea noastră sunt din ce în ce mai mulți oameni ai ostilității. Aceasta fiindcă trăim într-o lume care încet, încet ajunge să fie una dominată de ostilitate și de sentimente ale ostilității.

ajungem să lovim o persoană pentru a ajunge să demonstrăm că o urâm şi avem sentimente negative împotriva acelei persoane. În acest sens este bine să ştim că:

1. în spatele ostilității se ascunde ura,
2. în spatele cordialității se ascunde iubirea.

Este evident că aceste două lucruri sunt unele care se află la poli opuşi şi prin urmare nu trebuie să ajungem să nu mai fim conştienți de modul în care ele ajunge să se manifeste în lumea noastră. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de sensul profund al cordialității care voim să devenim oameni ai cordialității.[6]

Se spune că era un om dintr-un oraş care avea obiceiul să înjure şi mai ales să înjure de Dumnezeu.

- Nu este bine ce faci, în spunea soția.
- Ce nu este bine?
- Să tot înjuri atât de Dumnezeu.
- Păi de ce?
- Fiindcă este un păcat.
- Ei lasă-mă femeie cu predicile de biserică.
- Eu îți vreau binele.
- Tu nu ştii de ce înjur eu.
- Păi înjuri la mânie.
- Ei vezi că ştii.
- Sigur că ştiu.
- Eu când înjur mă descarc.
- Mai bine te-ai descărca spunând nişte rugăciuni.
- Lasă-mă femeie în pace.

O tânără fată era vecina acestui om. Într-o zi a putut să îl audă pe om din nou că înjura şi blestema în curtea lui. Fata s-a dus la mama ei.

- Mamă vreau să te întreb un lucru.
- Ce anume?
- Vecinul nostru se roagă?
- De ce?
- Fiindcă vreau să ştiu.
- Mamă să ştii că nu ştiu fiindcă ei nu intru în viața privată a vecinilor.
- Bine. Mulțumesc că mi-ai spus.

Fata a început să îl urmărească mai de aproape pe acel om până într-o zi în care l-a auzit că spunea Tatăl nostru. La puțin timp după ce a spus rugăciunea a ieşit în curte şi a început să înjure.

- Bună ziua, a început fata.
- Bună ziua, a răspuns vecinul.
- Frumoasă zi.
- Da, foarte frumoasă.
- Vreau să vă întreb ceva.
- Ce anume?
- Azi dimineață v-ați rugat?
- Da m-am rugat.
- Şi ați spus Tatăl nostru?
- Da aşa este.
- Foarte frumos.
- Dar de ce întrebi?
- Fiindcă nu pot să înțeleg un lucru.
- Ce lucru?
- Lucrurile nu se leagă.
- Ce nu se leagă?
- Cum poate să fie Dumnezeu Tatăl tău dacă tu permanent Îl înjuri?

Se spune că bărbatul a roşit de ruşine şi de atunci a renunțat să mai înjure.[7]

[6]Sfântul Nicolae Velimirovici, *Inima în marele post. Călăuză duhovnicească în marele post* (Editura Predania, 2010).
[7]Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).

Întâmplarea de mai sus care a avut loc în realitate este una care ne spune că oamenii sunt unii care sunt la un anumit nivel unde la granița dintre cordialitate și ostilitate. Ce voim să spunem cu aceasta? Voim să spunem că este foarte greu să găsești în lumea noastră un om care să fie total ostil și un om care să fie total cordial. Cei mai mulți dintre noi suntem cumva la granița de mijloc dintre ostilitate și cordialitate. Suntem oameni care nu voim să fim de fapt nici deplin cordiali și nici ostili. Aceasta fiindcă este bine să știm că omul de azi este în mare un om superficial. Este un om superficial fiindcă nu vrea să fie un om care să fie dominat de un lucru deplin. Așa se face că unii sunt cordiali și în același timp și ostili. În această carte vom vorbii mai mult despre psihologia ostilității. Vom vedea că ea este o psihologie degenerescentă. Aceasta fiindcă oamenii sunt unii care nu vor să fie dominați de sentimente nobile. Este bine să știm că cordialitatea este un sentiment nobil. Nu se poate să ajungem la iubire și la prietenie dacă nu am trecut mai întâi prin etapa cordialității. Trebuie să fim conștienți că există un fel de scară a valorilor efective dintre care una este cordialitatea. Trebuie să fim oameni care să ajungem să cultivăm cordialitatea și să ne dăm seama că făcând așa facem un lucru bun.[8]

Cordialitatea este un fapt pe care trebuie să ajungem să îl cultivăm sistematic fiindcă așa vom ajunge să fim unii care să ne facem mai buni. Nu se poate să ajungem să fim considerați oameni buni dacă nu suntem unii care să fim cordiali. Domnul Iisus Hristos a fost Unul care a predicat iubirea dușmanilor. Ei bine trebuie să știm că pentru a ajunge să ne iubim dușmanii ei bine mai întâi trebuie să fim unii care să fim mai întâi cordiali cu ei. Este posibil să fim cordiali cu dușmanii noștri? Adevărul este că este un lucru mai greu de făcut dar nu este imposibil. Sunt unii oameni care sunt cordiali cu dușmanii lor fiindcă sunt farisei și vor să își ascundă sentimentele. Ei bine trebuie să știm că în ceea ce îi privește pe dușmani trebuie să fim unii care să fim dominați de mai mult de cordialitate și de iubire și nu ne sentimente de ură și de răzbunare. Aceasta fiindcă după cum ne spune mai mulți psihologi ura:

- este o povară,
- ajunge să ne consume lăuntric,
- ne apasă,
- ne oprimă,
- nu ne lasă să fim liberi.

Toate aceste lucruri fiindcă după cum am spus trebuie să știm că lucrurile sunt cât se poate de clare:

1. În spatele ostilității se ascunde ura,
2. În spatele cordialității se ascunde iubirea.

Voim în această carte să adresăm faptul că sfinții părinți ai creștinismului ortodox au fost niște oameni ai cordialității. Ei au fost de multe ori cordiali chiar și cu cei care oprimau credința creștin ortodox cum a fost în cazul Imperiului Roman cu cei care i-au persecutat pe creștini. Este bine să știm că în timp ce păgânii îi urau de moarte pe creștini cei mai mulți sfinți creștini nu au avut sentimente de ură față de persecutorii lor. Este un fapt care poate să fie văzut în mai toate viețile sfinților martiri creștin ortodocși.[9]

Ceea ce voim să arătăm în rândurile acestei cărți este că sfinții părinți au fost unii care au fost oameni care au studiat inima sufletului omului și au avut mai multe introspecții demne de luate în considerare în această carte. Sfinții părinți au fost unii care au fost conștienți că inimii biologice din trupul omului îi corespunde o inimă sufletească sau mai bine spus că omul are o inimă a sufletului. Cum se manifestă această inimă a sufletului? Prin:

1. Sentimente,
2. Emoții,
3. Intenții,
4. Afecțiune,
5. Iubire,

[8]Octavian Paler, *Polemici cordiale* (Iași, 2013).

[9]Este evident că în ceea ce privește disputa dintre creștini și păgâni avem de a face cu:
- ura,
- disprețul,
- desconsiderarea,
- dezinteresul

pe care păgânii l-au avut față de creștini. Este bine să știm că în timp ce păgânii au fost unii care au manifestat un fel de ostilitate vădită față de creștini ei bine creștinii au avut sentimente de cordialitate față de păgâni. Aceasta fiindcă trebuie să vedem că ei nu au ripostat ostil față de ei. Sfinții martiri creștin ortodocși au fost unii care au predicat iubirea și pentru aceasta ei i-au iubit pe păgâni. Ei bine acest lucru nu a făcut decât să aprindă cărbuni aprinși pe capul păgânilor.

6. Pozitivitate.

Inima sufletului prin urmare este cea din care pleacă cordialitatea. Trebuie să ştim că sunt oameni care sunt foarte buni în inima lor şi par că cultivă cordialitatea dar în realitate ei nu sunt oameni ai cordialităţii. Există un fel de cordialitate în lumea noastră mai ales în lumea afacerilor. Ei bine această lume a afacerilor este una care poate să dea impresia cordialităţii. Totuşi, este bine să ştim că aceasta nu este cordialitate. Aceasta fiindcă în lumea afacerilor sunt mai multe lucruri care mimează cordialitatea:

- zâmbete,
- strângeri de mână,
- cuvinte frumoase,
- îmbrăţişări,
- gesturi de afecţiune,
- politeţe etc.

Toate acestea însă nu sunt unele care vin din sinceritate ci sunt unele care sunt de fapt mai mult mimate. Aceasta fiindcă este bine să ştim că pentru a ajunge să profiţi de pe partenerul tău ei nu trebuie să ştie că tu ai gânduri negre cu el. Iată cum se ajunge de multe ori în lumea afacerilor la un fel de mascaradă a cordialităţii. Sunt oameni de afaceri care sunt cordiali unii cu alţii numai atâta vreme cât pot profita unii de pe urma altora. Ei bine trebuie să ştim că aceasta nu este o cordialitate care este proprie sfinţilor părinţi. Aceasta fiindcă sfinţii părinţi au fost unii care au predicat o cordialitate dezinteresată care să fie făcută în numele lui Hristos.[10]

CAPITOLUL 1

TENDINŢELE OSTILE ŞI BARBARE ALE LUMII DE AZI

Fiindcă nu suntem psihologi şi nici psihiatrii suntem oameni care am ajuns să considerăm că în realitate nu trebuie:

- să fim conştienţi de cordialitatea din noi,
- să fim conştienţi de ostilitatea din noi.

Aceasta fiindcă este bine să ştim că trebuie să fim unii care să fim cu ochii deschişi nu numai o trupului ci la fel de bine şi ai sufletului. Iată de ce trebuie să ştim că ostilitatea şi cordialitatea sunt lucruri care nu prea pot să existe în sufletul şi inima cuiva. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că ele nu pot să stea în acelaşi loc. După cum putem să ne dăm seama sunt din ce în ce mai mulţi care nu vor să fie nici

- total ostili,
- total cordiali.

A fi mult prea cordial este un fel de epatare. Oamenii cordiali în zilele noastre sunt unii care au ajuns să fie consideraţi ca un fel de naivi şi ridicoli. Este cu adevărat ridicol să fi un om care să fi cordial când în jurul nostru există un cult agresivităţii. Cum este cultivată agresivitatea în lumea noastră?

1. Filme violente,
2. Comportamentul războinic,
3. Sporturi sângeroase,
4. Cărţi cu aventuri ale războinicilor,
5. Lipsa de remuşcare când calci peste cadavre pentru a îţi atinge scopul etc.

Toate acestea sunt lucruri care ajung să în definească pe omul de azi. Psihologul Joseph Murphy spunea destul de inpsirat: "resentimentele, ura, ostilitatea, toate acestea sunt cauze profunde ale bolilor cu care vă confruntaţi. Împăcaţi-vă cu voi înşivă şi iertaţi pe cei din jur, iradiind iubire şi bunăvoinţă către toţi cei care v-au făcut rău. Continuaţi în acest mod, până veţi simţi că întreaga fiinţă vi se umple de un profund calm spiritual."[11]

Iată prin umare că sufletul omului de azi este un suflet bolnav fiindcă el a ajuns să cultive lucruri negative cum sunt:

1. Resentimentele,
2. Ura,
3. Ostilitatea.

Prin urmare cum putem să ajungem să învingem aceste sentimente negative?

---

[10]Constantin Necula, *Acolo va fi şi inima voastră...* (Sibiu, 2018).

[11]Joseph Murphy, *Puterea extraordinară a subconştientului tău* (Editura Deceneu, 2007).

1. Prin a ne împăca cu noi înșine,
2. Prin a ierta pe cei din jur,
3. Prin a iradia iubire,
4. Prin bunăvoință.

Aceasta fiindcă este bine să știm că trebuie să fim oameni care să ne dăm seama că cordialitatea și calmul sunt două lucruri care se leagă unul de altul. Aceasta fiindcă trebuie să știm că prin cordialitate se ajunge la calm. Trebuie să fim oameni ai calmului și vom face acest lucru cel mai bine prin cordialitate. Aceasta fiindcă trebuie să fim unii care să ne dăm seama că nu trebuie să considerăm că suntem oameni ai calmului dacă în sufletele noastre există multă ostilitate. Sunt din ce în ce mai mulți oameni care se consideră pe sine oameni ai calmului dar adevărul este că nu sunt. Este important să știm că numai o inimă plină de cordialitate este o inimă calmă. De ce? Fiindcă trebuie să știm că cordialitatea este fondul generic prin care omul ajunge să trăiască în calm. Sunt mulți oameni care susțin că sunt calmi dar în realitate nu sunt. De ce? Fiindcă ei sunt persoane care sunt dominate de gânduri de ură și de ostilitate. Sunt unii care adevărul este că sunt seduși de ostilitate fiindcă ea se manifestă ca un fel de putere în suflet. Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că trebuie să fim oameni care să ne dăm seama că nu avem nimic de câștigat de pe urma ostilității. Aceasta fiindcă ea este una care numai ne amăgește și nu ne face să fim cu nimic mai câștigați.[12]

Este evident că lumea de azi este o lume care tinde să fie una dominată de sentimente negative:
- ură,
- răzbunare,
- rebeliune fără de nici un motiv,
- dorința de război,
- aversiune,
- nemulțumire,
- necredință etc.

Mai ales în zilele noaste se poate vedea un fel de intensificare a interesului pe care omul îl are față de violență. Cel mai bine ostilitatea a ajuns să se manifeste prin violență. Sunt oameni care consideră că pentru a ajunge să îți atingi scopul în cele din urmă nu contează metodele. Așa se face că aceste persoane sunt unele care au ajuns să facă victime în jurul lor pentru a își realiza scopurile mai mult sau mai puțin ortodoxe. Iată de ce este bine să știm că trebuie să vedem legătura profundă care există între:
- ostilitate
- și violență.

Totuși, ca să fim mai exacți: ce este ostilitatea?
1. Atitudine dușmănoasă,
2. Atitudine plină de ură,
3. Dușmănie,
4. Vrășmășie,
5. Acțiune dușmănoasă.[13]
6. Este evident că oamenii din timpurile noastre sunt unii care nu prea sunt conștienți de faptul că ei au devenit ostili și acest fapt trebuie să ne dea de gândit. Trebuie să ne dea de gândit fiindcă în nici un fel ostilitatea nu este un lucru care este bun și care la fel de bine ne face bine. Că de multe ori ostilitatea a ajuns să fie un fel de manifestare inconștientă a noastră ne-o spune modul în care ajungem să ne comportăm. Iată ce spunea în acest sens psihogul Joseph Murphy: "subconştientul nu cunoaşte odihna niciodată, lucrează fără încetare. Controlează toate funcțiile vitale și vindecă orice boală. Împăcați-vă cu voi înșivă, iertați pe toți cei care au greșit; vindecarea se va produce cu mult mai repede."[14] Prin urmare trebuie să știm că de multe ori ostilitatea este un lucru care ajunge să se instaleze în noi treptat fără ca noi să ajungem să fim conștienți de ea de prima dată. Ei bine în momentul în care am ajuns să ne dăm seama că am devenit oamenii ostilității trebuie să facem o incursiune în sufletul nostru și să ne dăm seama de tot ceea ce a ajuns să ne facă să fim unii care să ne manifestăm ostilitatea. În primul rând trebuie să fim conștienți de două lucruri:
1. ostilitatea este produsul urii,

---

[12]Aaron T. Back, *Prisjonesc of hate: the cognitive basis of anger, hostolity and violence* (Harper, 2000).
[13]După Dicționarul explicativ.
[14]Joseph Murphy, *Puterea extraordinară a subconștientului tău* (Editura Deceneu, 2007).

2. ostilitatea nu ne face bine sufletului nostru sub nici o formă.

Adevărul este că unul dintre primele lucruri pe care trebuie să le facem este să devenim conștienți de faptul că în sufletului unui om ostilitatea și cordialitatea nu pot să coexiste. Nu pot să coexiste fiindcă ele sunt două lucruri care nu pot să fie parte din aceiași suflet. Sufletul nostru trebuie să știm că este unul care ajunge să fie plin de cordialitate numai dacă ajunge să fie umplute de iubire. Ca să ajungem la cordialitatea prin urmare trebuie să credem în iubire. Aceasta fiindcă trebuie să știm că iubirea este un lucru care ajunge să manifeste în sufletul nostru cordialitatea. Trebuie să știm că iubirea este un lucru ce este mai presus de cordialitate. Aceasta fiindcă după cum am spus este cordialitatea cea care iasă din iubire și nu invers. Ei bine am ajuns să trăim vremuri în care lucruri sunt destul de confuze pentru multă lume. Aceasta fiindcă sunt și unii care consideră că de fapt iubirea nu este nimic mai mult decât o simplă manifestare a cordialității. După cum am spus trebuie să fim conștienți că iubirea este mai mult decât cordialitatea. Cordialitatea este doar una dintre multiplele forme de manifestare a cordialității. Sunt și unii care sunt cât se poate de dezechilibrați și trec de la ostilitate la cordialitate foarte ușor. Ei bine trebuie să știm că trebuie să avem un fel de echilibru dintre ostilitate și cordialitate în sufletul nostru.[15]

Sunt unii care evident că sunt cât se poate de nedumeriți referitor la cum este posibil:

- să arătăm prietene celui care ne dușmănește,
- să fim iubitori cu cei care ne fac rău,
- să fim cordiali cu cei care ne sunt ostili,
- să fim amabili cu cei nepoliticoși,
- să fim înțelegători cu cei neînțelegători?

Ei bine trebuie să știm că la un anumit nivel toate sentimentele noastre se împart în două categorii:

1. pozitive,
3. și negative.

Fiecare dintre noi ajungem să cultivăm ceea ce este în sufletul nostru. Domnul Iisus Hristos a fost cât se poaet de clar când a spus că: "căci dinăuntru, din inima omului, ies gândurile rele, curviile, furturile, crimele, adulterele, lăcomia, răutatea, înşelăciunea, depravarea, ochiul rău, blasfemia, mândria și prostia! Toate aceste rele ies dinăuntru și ele îl spurcă pe om!" (Marcu 7, 21.-23). Este evident că inima omului este centul ostilității. Sunt mulți care consieră de de fapt ostilitatea nu este deloc un lucru lăuntric fiindcă ea este una care se menține numai la nivel exterior prin:

- violență,
- agresivitate,
- bătaie,
- cuvinte murdare,
- atitudine negativă etc.

Ei bine trebuie să știm că ostilitatea este un lucru care iasă din inima omului. Pentru ca ea să iese din inima omului este bine să știm că în prealabil această inimă a trebuit să fie mai întâi contaminată de răutate. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama ostilitatea este un lucru care se manifestă prin răutate. Răutatea și ostilitatea nu pot să fie separate chiar dacă sunt mai mulți care eventual ar vrea să facă acest lucru. Pentru a ajunge să eliminăm ostilitatea din sufletul nostru trebuie să facem ceea ce ne-a spus Iisus: să ajungem să ne iubim dușmanii. Iată ce spunea în acest sens psihologul Joseph Murphy: "doriți binele celui care v-a făcut rău, până când ura se va transforma în calm și bunăvoință."[16]

Realitatea este că trăim într-o lume în care de mai multe ori suntem unii care tindem să fim mult mai atenți cu lumea din jur sau mai bine spus cu ceea ce este în exterior. Fiindcă suntem atenți cu ceea ce este extern este bine să știm că am ajuns să nu mai fim unii care să ne orientăm spre ceea ce este în sufletul nostru. Ne este teamă să intrăm în sufletul nostru fiindcă acolo vom găsii:

- frustrări,
- neliniști,
- angoase,
- tensiuni,
- ură,

[15]Kascha Semonovici, Richard Kearney, *Phenomenologies of the strager: between hostility and hospitality* (New York, 2011).
[16]Joseph Murphy, *Puterea extraordinară a subconștientului tău* (Editura Deceneu, 2007).

- teamă (frică),
- răutate.

Toate aceste fiindcă este bine să ştim că sufletul a ajuns să fie din ce în ce mai desconsiderat în zilele noastre. Trebuie să pătrundem în sufletul nostru şi să ne dăm seama că de acolo pleacă ostilitatea. Cum se poate ca ostilitatea să fie una care pleacă din puterile sufleteşti fiindcă ostilitatea este una care se manifestă prin:

- pumni,
- palme,
- bătaie,
- violență,
- război?

Ei bine trebuie să ştim că energiile spirituale ale sufletului sunt mult mai puternice decât cele materiale. Iată de ce din cele mai vechi vremuri ortodoxia a afirmat superioritatea spiritului asupra trupului.[17]

Se spune că era un soldat din armată care înjura foarte mult. Nu știa ce să mai facă fiindcă vroia să renunțe la acest obicei.

- Nu știu ce să mă mai fac, îi spuse el unui camarad de arme.
- Adică?
- Tu ai observat cât de mult înjur eu?
- Da, am observat.
- Nu ți se pare exagerat?
- Nu prea.
- Cum așa?
- Păi aici în armată mai toată lumea înjură.
- Nu, așa ceva nu se mai poate.
- Vrei să te lași de înjurat.
- Da, cum să nu.
- Păi de ce nu spui așa.
- De ce?
- De ce nu faci și tu ce face toată lumea?
- Ce face toată lumea?
- De ce să nu mergi să te spovedești la un preot?
- Crezi că m-ar ajuta?
- Cum să nu.
- Bun sfat îmi dai tu.
- Nu sunt eu camaradul tău?
- Ba ești.
- Păi vezi?
- Nu știu cum de nu m-am gândit eu singur la asta.
- Lasă așa. Du-te și te spovedește.

Se spune că soldatul s-a dus și s-a spovedit.

- Fiule ce păcate ai? A început preotul.
- Părinte am mai multe păcate dar unul îmi face mari probleme.
- Care fiul meu?
- Părinte nu știu ce fac dar tot înjur.
- Înțeleg fiul meu.
- Nu știți o metodă prin care să ajung să mă las de înjurat.
- Ar fi o metodă.
- Care părinte?
- Uite de fiecare dată când îți vine să înjuri să facă o plecăciune la pământ ca și cum ai săruta picioarele Domnului Iisus Hristos și să spui: Doamne iartă-mă.
- Bine părinte așa am să fac.

Soldatul a plecat și a pus în aplicare sfatul preotului.

---

[17]Simeon Kraiopoulos, *Te cunoşti pe tine însuşi? Viaţa duhovnicească şi problemele psihologice* (Bucureşti, 2008).

- Se pare că sfatul preotului dă rezultate. Nu mai înjur aşa de des.

Odată soldatul se afla în exerciţiu. Era un exerciţiu care implica mânuirea armei. Un ghiont al unui camarad îl făcut să scape o înjurătură.

- Vai ce am făcut?

Dintr-o dată s-a aplecat să sărute pământul. Chiar atunci o armă s-a descărcat din greşeală şi un glonte a trecut pe deasupra lui. Dacă el ar fi fost în picioare glonţul l-ar fi rănit.

- Ei acum îmi dau seama că prin gura preotului a vorbit Dumnezeu. Dacă nu ar fi fost sfatul lui acum aş fi mort.

Se spune că din şocul pe care l-a suferit în acel moment soldatul nu a mai înjurat niciodată.[18]

Avem aici o întâmplare care indirect se leagă de problema ostilităţii. Suntem mai mulţi dintre noi care ajungem să fim ostili fără să fim conştienţi de acest lucru. După cum am spus ostilitatea se poate manifesta prin mai multe lucruri:

- limbaj,
- acţiuni,
- gânduri,
- atitudine,
- comportament etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să ne dăm seama că ostilitatea se poate manifesta şi prin înjurături. Sunt mai mulţi care consideră că de fapt a înjura este mai mult:

- o descărcare la mânie,
- un mod de manifestare a personalităţii puternice.

După cum ne spune întâmplarea de mai sus relatată de părintele Grigorie Comşa adevărul este că sunt din ce în ce mai mulţi care devin conştienţi că înjurătura este o manifestare a ostilităţii. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că ostilitatea este un lucru care după cum am spus se poate manifesta şi la nivel verbal. Cuvintele pe care le spune pot face:

- mult rău,
- să rănească,
- să jignească,
- să lase răni sufleteşti sângerânde etc.

Aceste lucruri fiindcă este bine să ştim că cuvintele sunt unele care pot să facă mult rău. Trebuie să fim mult mai atenţi cu cuvintele. Cei mai mulţi sunt de părere că de fapt în nici un fel cuvintele nu pot să fie o manifestare a ostilităţii. Cum poate să fie un cuvânt pe care îl spui o manifestare a ostilităţii? Ei bine trebuie să ştim că ostilitatea este un fapt care ajunge să se manifeste prin:

- înjurături,
- blesteme,
- cuvinte vulgare.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să fim cât se poate de atenţi cu modul în care ne exprimăm. Sunt oameni care nu sunt violenţi prin cuvintele lor dar evident că sunt extrem de ostili prin limbajul lor. Sunt comunităţi mai ales de periferie în care înjurătura este un lucru firesc şi normal.[19]

Poetul american Henry Wadsworth Longfellow spunea cât se poate de inspirat: "dacă am putea citii istoria secretă a duşmanilor noştri, vom descoperii în viaţa fiecăruia atât de multă suferinţă şi tristeţe încât să renunţăm la orice ostilitate." Realitatea este că noi suntem oameni superficiali şi suntem unii care ne gândim numai la ceea ce este limitat sau mai bine spus la ceea ce este strict de interesul nostru. Aşa se face că:

- nu voim să ştim mai multe despre duşmanii noştri,

---

[18]Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

[19]Vulgaritatea şi înjurătura sunt două lucruri fireşti pentru lumea noastră şi sunt şi creştin ortodocşi care sunt unii care au ajuns să fie stăpâniţi de ele. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai puţini cei care sunt conştienţi că sunt persoane ostile sau agenţi ai ostilităţii. Este greu de crezut că un om care înjură şi este vulgar nu este o un om ostil. Aceasta fiindcă este bine să ştim că sunt unii care consideră că nu prea contează ceea ce spui ci ceea ce contează mai mult şi în cele din urmă este ceea ce faci şi ceea ce acţionezi. Să fie lucrurile aşa? La nivel uman aparent lucrurile sunt aşa. Totuşi trebuie să ştim că la nivelul lui Dumnezeu Tatăl lucrurile nu sunt aşa. Nu sunt fiindcă este bine să ştim că Iisus ne-a spus că pentru orice cuvânt deşert pe care l-am spus vom ajunge să dăm socoteală în Ziua Judecăţii. Este evident că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că înjurătura şi vulgaritatea sunt unele care ne spun că în sufletul nostru am ajuns să înmagazinăm multă ostilitate. Deşi nu voim să recunoaştem în cele din urmă aceasta este realitatea.

- nu voim să ştim de ce ne urăsc aşa de tare,
- nu voim să ştim ce simt ei,
- nu voim să ştim cum au ajuns ei să ne urască,
- nu voim să ştim că duşmănia este un păcat.

Este evident că trebuie să fim unii care să ajungem să fim cât se poate de interesaţi de modul în care ostilitatea ajunge să ne afecteze sufletul. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că ostilitatea este un lucru ce în nici un fel nu trebuie să domine viaţa noastră. Nu trebuie să fim unii care să fim dominaţi de ostilitate fiindcă ea este un sentiment negativ care aduce în noi mai multe lucruri rele:
- disconfort psihologic,
- tensiune psihică,
- nemulțumire,
- agresivitate,
- ură,
- ranchiună,
- stres etc

Toate aceste lucruri sunt unele care în timp ajuns să își facă simțită prezența fiindcă trebuie să ştim că ajungem să fim unii care suntem dominați de ostilitate. Ostilitatea este un fapt care ajunge să ne facă să fim din ce în ce mai răi și acest proces poate să fie stopat numai prin ajutorul lui Dumnezeu. Cu privire la acest lucru Dietrich Bonhoffer spunea: "el, creştinul trebuie să îți trateze duşmanul ca un frate și să răspundă ostilității sale cu iubire. Comportamentul lui nu trebuie să fie definit de modul în care îl tratează alții, ci de tratamentul pe care el îl primeşte de la Iisus; are numai o singură sursă și aceia este voința lui Iisus."[20]

Ceea ce mai mulți filosofi și psihologi au putut să vadă este faptul că în lumea noastră sunt mai multe tendințe spre barbarie. Ce este barbaria?
1. Stare de inferioritate a unei grupări sociale în ceea ce priveşte civilizația și cultura,
2. Sălbăticie,
3. Concepție, atitudine, comportare care dovedesc (lipsă de respect), dispreț sau (ură) față de cultură și de civilizație,
4. Stare primitivă de dezvoltare social-culturală,
5. Cruzime.

Sunt din ce în ce mai mulți oameni care trebuie să ştim că au început să devină străini față de civilizaţie. Aceasta fiindcă ei sunt unii care au ajuns să se plictisească de civilizaţie şi de modul în care se manifestă ea. Aceasta fiindcă este bine să ştim că omul de azi a ajuns să se simtă cumva captiv în universul mecanic şi electronic în care trăieşte. Sunt din ce în ce mai mulți care ne spun că trebuie să ajungem să mergem înapoi și să ajungem să trăim în armonie numai cu natura și să nu facem nimic care ar putea să pericliteze raportul nostru sănătos cu natura. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să fim unii care a ajungem să ne dăm seama că cea mai concretă formă de manifestare a barbariei în zilele noastre este sălbăticia. Iată ce spunea în acest sens scriitorul german Goethe: "străduința oricărei educații e să formeze în om o fire tare, hotărâtă, statornică și aceasta, fiindcă numai educaţia poate să ne mântuiască de barbarie şi sălbăticie."[21]

Prin urmare este bine să ştim că deşi în zilele noastre sunt din ce în ce mai mulți care susțin că trebuie să fie civilizaţi şi să meargă în cursul civilizaţiei ei bine ei nu fac nimic care este conform cu civilizaţia. Aceasta fiindcă ei sunt unii care de fapt se comportă ca niște sălbatici. Cum se manifestă sălbăticia în zilele noastre?
1. Violență,
2. Înjurătură,
3. Vulgaritate,
4. Agresivitate,
5. Lipsă de remuşcare față de faptele rele făcute,
6. A îți urma interesul propriu în defavoarea interesului celor mulți,
7. Rebeliune din orice motiv,
8. Revoltă nejustificată,
9. Un mod de viață agasant,

[20]Dietrich Bonhoffer, *The cost of discipleship* (Touchstone, 1995).
[21]Goethe în cartea sa *Cuvântări către națiunea germană.*

10. Lipsă de respect pentru bunele moravuri,
11. Lipsă de politețe.

Ei bine toate aceste lucruri sunt unele care sunt formele în care ajunge să se manifeste sălbăticia în zilele noastre. Trebuie să fim unii care să ne dăm seama că nu realizăm nimic dacă devenim sălbatici. Mai ales cei tineri din zilele noastre putem să vedem că sunt prinși într-un fel de marasm al sălbăticiei. Cum se manifestă această sălbăticie a tinerilor de azi?

1. Un limbaj vulgar,
2. Muzică dată la maxi,
3. Concerte rock,
4. Un comportament fără de nici un fel de restriște,
5. O atitudine rebelă față de restul semenilor,
6. Lipsă de respect față de cei mai în vârstă etc.

Ei bine toate aceste lucruri sunt unele care au ajuns să susțină ceea ce putem spune ca un comportament sălbatic și ostil al tinerilor din zilele noastre. Deși nu se vrea să se recunoască sunt mulți care trebuie să știm că duc un mode viață barbaric. Aici am enunțat numai pe tineri dar sunt mult mai mulți care preferă un astfel de mod de viață.[22]

Prin urmare cum se manifestă concret barbarie în zilele noastre? Trebuie să știm că cu privire la barbari există mai multe teorii. Termenul de barbar βαρβαρος este de fapt un termen grecesc la origini și îi desemna pe toți cei care nu vorbeau limba greacă. Aceasta fiindcă grecii antici se socoteau ca unii care erau superiori și care aveau foarte mult de oferit populațiilor ce nu vorbeau limba greacă. Ei bine trebuie să fim conștienți că barbaria există și în zilele noastre. Sunt mulți care știm că nu iubesc civilizația. Dacă este să ne gândim că și acum în plin secol al XX-lea sunt mulți în Africa care preferă să trăiască în triburi și care resping în mod sistematic civilizația. La un anumit nivel este adevărat ceea ce spunea Michel de Moantaigne că: "fiecare numește barbarie ceea ce îi neobișnuit." Există și în zilele noastre un fel de cult al barbariei. Sunt țări averse care se văd una pe alta ca fiind barbare. Se știe de exemplu că în anul 1941 când trupele sovietice au invadat Basarabia (provincie a României) trupele sovietice deși știau că în Basarabia se vorbește limba română ei bine ei nu au voit să învețe limba română fiindcă se considera că limba română este o limbă barbară. Este foarte ușor să îl vezi pe cel care nu face ceea ce faci tu ca fiind barbar după cum spunea Michel de Montaigne. La fel de bine trebuie să știm că sunt unii care îi consideră ca fiind barbari pe cei care nu împărtășesc aceleași convingeri politice ca ei. În lumea politică sunt unii care sunt considerați barbari fiindcă:

- militează pentru drepturile celor mulți,
- vor dreptate,
- vor egalitate de drepturi și de șanse,
- vor o viață mai bună pentru cei mulți,
- susțin prosperitatea întregii națiuni,
- sunt unii care luptă pentru cei săraci etc.

De ce sunt ei considerați barbari? Fiindcă în cele din urmă sunt mulți care consideră că într-o națiune numai cei care au bani mulți au și drepturi. Gânditorul Lodovic Lazar Xamnhof spunea destul de bine: "orice ofensă la adresa cuiva pentru că aparține unui alt popor, unei alte limbi, religii sau clase sociale - eu o consider o barbarie." Prin urmare este bine să știm că sunt mai mulți care consideră că:

- fi parte dintr-un alt popor,
- a fi parte dintr-o altă limbă,
- a fi parte dintr-o altă clasă socială etc

este o barbarie. Este barbarie fiindcă oamenii sunt unii care nu vor să recunoască faptul că trăim într-o epocă a diferențelor și a pluralității.[23]

---

[22]Raluca Prelipceanu, *Dă-mi tinere inima ta!* (Editura Lumea credinței, 2018).

[23]Se poate vedea că în istorie a existat un fel de alternanță dintre barbarie și civilizație. Au fost mai mulți care au voit să arunce umanitatea în anarhie și prin aceasta în cele din urmă nu au făcut decât să instaureze barbaria în lumea noastră. De ce? Fiindcă este bine să știm că barbaria deplină și anarhia sunt două lucruri cât se poate de înrudite și care nu se exclud una pe alta. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Bernardin de Saint Pierre: "marii scriitori, pe care cărțile îi inspiră, au apărut întotdeauna în timpurile cele mai apăsătoare pentru omenire, timpurile de barbarie și de ticăloșie." Scriitorii și oamenii de cultură sunt foarte importanți în această lume fiindcă ei sunt unii care ajung să nu ne lase să cădem în barbarie și să ne menținem în civilizație. Iată de ce trebuie să știm că antagonia

Sunt mulți în zilele noastre care sunt deplin conștienți că civilizație este un lucru ce nu mai poate să fie respins și că orice om în cele din urmă este un om civilizat. Ei bine psihanalistul elvețian Carl Gustav Jung spunea că la nivel arhetipal nu trebuie să îl subestimăm pe om și tendința lui spre barbarie fiindcă barbaria la un anumit nivele există la nivel inconștient în sufletul și inima omului. Dacă este să vorbim în termeni de arhetipuri este bine să știm că există în sensul lui Jung două arhetipuri:

1. Un arhetip al civilizației,
2. Un arhetip al barbariei.

Ei bine trebuie să fim conștienți că trebuie să avem mai multă reținere în ceea ce privește gradul de înțelegere a omului și a stării lui psihice. Aceasta fiindcă deși omul de azi a făcut mari progrese în materie de știință și tehnică ei bine lumea de azi se confruntă cu mai multe lucruri barbare:

- violență,
- droguri,
- viață de ghetou,
- vagabondaj,
- război,
- conflicte violente de interese,
- lupta pentru putere etc.

Toate aceste lucruri sunt în sens creștin ortodox adevărate barbarii. Trebuie să avem o înțelegere creștin ortodoxă a barbariei și a modului în care ajunge să se manifeste ea.[24]

Ceea ce este bine să știm este că modul în care se manifestă barbaria este unul care întotdeauna se referă la sălbăticie. Omul de azi susține că el nu are cum să fie unul sălbatic:

- el se uită la televizor,
- conduce bolizi de mare viteză,
- are străzi asfaltate (sau ar trebuii să le aibă),
- vorbește la telefon celular prin conecție prin satelit,
- are mai toate fabricile mecanizate etc.

Toate acestea sunt unele care adevărul este că au ajuns să însemne pentru cei mai mulți dintre noi semnele că nu trăim în sălbăticie. Realitatea este cu totul alta. Deși omul de azi este într-un stadiu științific și tehnologic avansat adevărul este că el nu a ajuns să fie dublat și de o spiritualitate pe măsură. Așa se face că în zilele noastre putem să vedem ca un subsidiar al civilizației noastre:

- dorința instinctelor,
- voluptatea,
- senzualitatea,
- mari doze de hedonism,
- agresivitate în limbaj,
- agresivitate în comportament etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să ne dăm seama că de fapt suntem unii care nu suntem departe de sălbăticie. Iată că trebuie să fim mult mai atenți cu ceea ce este sălbăticie și modul în care se manifestă ea. Că omul sănătos la minte nu ajunge să găsească fericirea în sălbăticie nu este nici o îndoială. Aceasta fiindcă el este unul care trebuie să știm că ajunge să simtă nevoia unei societăți. Ei bine viața în societate este un lucru are ne face să ne dăm seama că de fapt depindem unii de alții.[25]

Ceea ce am voit să evidențiem este faptul că de multe ori una dintre modalitățile prin care omul ajunge să își manifeste ostilitatea lui este printr-un mod de viață sălbatic. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt mulți care

---

dintre barbarie și civilizație este una cât se poate de evidentă și de reală. Ea în nici un fel nu poate să fie ignorată și nici trecută cu vederea.

[24]Bernard Wasserstein, *Barbarism and civilization. A history of Europe in our time* (Oxford, 2009).

[25]Depindem unii de alții și acest sentiment este unul care ne face să ne dăm seama că ajungem să fim cât se poate de uniți unii cu alții. Iată de ce este bine să știm că iubirea este un sentiment care trebuie să ne facă să fim mai atenți cu sălbăticia. Omul care iubește nu poate să iubească sălbatic. Sunt unii care cred că iubirea este un sentiment sălbatic. Ei bine ei se înșeală fiindcă trebuie să știm că iubirea nu are nimic sălbatic în ea. Cei care se iubesc și simt nevoia să ducă un mod de viață sălbatic ei bine realitatea este că ei nu se iubesc cu adevărat. Ajungi să iubești și iubirea te îndreaptă spre noblețe, spre tandrețe, spre spiritual dar în nici un fel spre sălbăticie. Sunt mulți care sunt adepții unei iubiri barbarice. Ei fac copii fără ca mai apoi să se intereseze de ei, își părăsesc partenerii de viață pentru a găsii alții, fac mare tamtam public despre iubirea lor pentru ca mai apoi să ajungă să renunțe la ea etc. Iată cum se pot vedea mai multe tendințe barbarice în lumea noastră deși oficial ele nu sunt recunoscute.

sunt ostili și fac din aceasta un act de mândrie. Omul sălbatic este un om care îl putem vedea în sânul marilor metropole:

- conduce cu mare viteză,
- este vulgar și înjură de toți sfinții,
- se mânie imediat când se consideră nedreptățit,
- este condus de instinct și nu de rațiune în viața sexuală,
- este violent cu cei care nu sunt de acord cu el,
- concediază fără de nici o remușcare,
- este dominat de legea junglei: conduce cel mai puternic etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să vedem în cei din jurul nostru pe unii care ajung să își camufleze starea de sălbăticie și de ostilitate prin diferite trucuri ce sunt mai greu de depistat de prima dată. Iată de ce am considerat că este bine să evidențiem modul în care se manifestă ostilitatea în zilele noastre. Aceasta fiindcă trebuie să știm că ostilitatea ajunge să se manifeste într-un fel sau altul și în zilele noastre ți trebuie să facem efortul de a depista. Trebuie să doar să facem mai multe încercări pentru a ajunge să o depistăm.[26]

Se spune că era un băiețel care într-o zi a plantat un puiet de copac.

- Noi doi vom crește împreună, i-a spus copilul copacului.
- Bine, așa să fie, a răspuns copacul.
- Voi fi cei mai buni prieteni.
- Da, cei mai buni prieteni.

Timpul a trecut și cei doi erau acum mari. Totul a decurs bine până într-o zi când copacul s-a îmbolnăvit și i se veștejeau frunzele. Bărbatul de acum vorbea cu soția.

- Să știi că sunt trist.
- De ce?
- Tu știi copacul care ți-am spus că l-am plantat când eram copil?
- Da îl știu.
- Ei bine s-a îmbolnăvit.
- Cum așa?
- Frunzele lui se ofilesc.
- Poate sunt numai câteva frunze.
- Chiar crezi?
- Se mai întâmplă ca frunzele să se ofilească.
- Și ce să fac?
- Mergi și curăță-l de frunzele ofilite.
- Bine, așa am să fac.

Bărbatul a mers și a cules frunzele oficiale. Dar vai, al scurt timp au apărut alte frunze ofilite.

- Vai ce este cu tine? Se plângea bărbatul.
- Ce este cu mine? A răspuns pomul.
- Da, ce este cu tine?
- Dacă vrei să știi care este boala mea nu trebuie să o cauți în frunze.
- Dar unde?
- La rădăcină.
- La rădăcină?
- Da, acolo.
- De ce?
- Fiindcă de acolo vine problema mea.
- Bine, am să caut la rădăcină.

Bărbatul a căutat la rădăcina copacului săpând puțin. A putut să afla un cuib de șobolani care și-au făcut casa între rădăcinile copacului.

- Aha, deci voi sunteți problema.
- Da ei sunt problema, răspuns copacul.
- Ei îți rod rădăcina?

---

[26]Roger Bartra, *Wild men in the looking glass: the mythic origins of European otherness* (Michigan, 1994).

- Da şi aşa frunzele mele se ofilesc.
- Bine îi voi izgonii de aici pe şobolani.

După ce şobolanii au fost goniți copacul nu a mai fost bolnav.

- Vezi cum sunt vindecat.
- Da mă bucur foarte mult.

De atunci toate frunzele copacului nu se ofileau.[27]

Care este morala acestei pilde? Morala este că trebuie să fim conştienți că atunci când un semen de al nostru suferă nu trebuie să căutăm cauza suferinței lui din modalitățile exterioare ale manifestării suferinței lui. Nu, trebuie să mergem la rădăcina problemei şi în acest mod în cele din urmă vom ajunge să îl facem pe cel care suferă să se elibereze de suferința lui. Iată prin urmare că acest lucru se potriveşte şi cu subiectul cărții noastre. Trăim vremuri în care adevărul este că în nici un fel nu se poate să ajungem să susținem că nu trebuie să ajungem să mergem la rădăcină problemei pentru a ajunge să vedem care este cauza profundă a ostilității din lumea noastră de azi. Sunt din ce în ce mai mulți care se plâng de faptul că am ajuns la ostilitate şi că trebuie să facem ceva în acest sens. Ei bine este adevărat că ostilitatea provine în sens arhetipal din două tendințe care de cele mai multe ori sunt inconştiente în lumea noastră:

- barbarie,
- sălbăticie.

Nu se poate să nu vedem aceste efecte fiindcă trebuie să ştim că ostilitatea cel mai mult se leagă de aceste două noțiuni. Lumea de azi nu vrea să recunoască aceste două cauze ale ostilității dar este bine să ştim că ele sunt unele care ajung să ne facă să fim suferinzi şi cât se poate de irascibili.[28]

Ceea ce se poate observa este că în lumea există două mari tendințe:

1. tendința iubii care după cum am spus ajunge să se manifeste prin cordialitate,
2. tendința urii care se manifestă prin ostilitate.

Ei bine realitatea este că oamenii au ajuns să cultive ceea ce în termenii civilizației se denumeşte ca fiind stat. Este statul cel în care oamenii ajung să fie unii care se iubesc şi ajung să se prețuiască unii pe alții. Iată ce spunea în acest sens filosoful Thomas Hobbbes: "în afara statului domnesc patimi, războaie, teamă, sărăcie, josnicie, singurătate, sălbăticie, ignoranță, bestialitate și în stat domneşte rațiunea, pacea, siguranța, fericirea, relațiile sociale, cunoaşterea, bunăvoința."[29] Din cele spune mai sus putem să vedem că:

1. Oridinea se bazează pe cordialitate,
2. Dezordinea şi anarhia se bazează pe ostilitate.

Nu trebuie să avem nici un fel de îndoială în acest sens. Aceasta fiindcă este bine să ştim că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile în profunzimea lor sau după cum am spus în pilda de mai sus: la rădăcina lor. Este bine să ştim că sălbăticia există în om fiindcă el este şi un animal la un anumit nivel. Este adevărat că omul este mai mult decât un animal dar ceea ce trebuie să ştim este că el este şi animal prin viață lui biologică. Iată ce spunea în acest sens scriitorul englez Arthur Conan Doyle: "în sufletul omului celui mai placid există ciudate răbufniri de sălbăticie. Mă consider o natură sensibilă şi mi s-a întâmplat de multe ori să mi se umezească ochii în fața unui iepure rănit. Acum însă mă stăpânea setea de sânge. M-am trezit în picioare, descărcând o puşcă după alta şi încărcând din nou, urlând sălbatic şi râzând ca un nebun. Toate cele patru puşti ale noastre făceau un masacru îngrozitor."[30]

Sunt mulți care sunt adepții ostilității dar nu vor să recunoască faptul că una dintre formele de manifestare ale ostilității este sălbăticia. Iată cum lucrurile se leagă. Aceasta fiindcă este bine să ştim că oamenii sunt unii care cred într-o soluție simplistă a problemei:

- tot ceea ce este impuls de moment,
- tot ceea ce nu implică efort,
- tot ceea ce nu este costisitor,
- tot ceea ce este spontan,
- tot ceea ce este uşor

în cele din urmă este ceea ce ne face să fim cât se poate de deschişi în spre ostilitate şi ne arată că ostilitatea nu este chiar atât de rea pe cum spune morala creştină. Ei bine celor care sub o formă sau alta sunt adepții ostilității

---

[27]Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).
[28]Johan Christoph Arnold, *Endangered: your child in a hostile world* (The Plough Publishing House, 2000).
[29]Thomas Hobbbes, *Leviatanul* (Wordsworth, 2014).
[30]Arthur Conan Doyle, *O lume dispărută* (Bucureşti, 2013).

le spunem că nici un sfânt părinte în scrierile lui nu a susținut ostilitatea. Cum se face că în lumea noastră există atât de multă ostilitate? Ei bine trebuie să știm că ostilitatea este un fapt care ajunge să ne facă să vedem lucrurile la rădăcina lor. Care este rădăcina lor? Rădăcina lor este una spirituală. În sens spiritual este bine să știm că:

1. Îngerii sunt ființe ale iubirii, deci ale cordialității,
2. Diavolii sunt ființe are urii, deci ale ostilității.

Ceea ce am voit să spunem cu aceasta este că rădăcina problemei este mult mai profundă. Atunci când noi suntem cordiali ei bine nu facem decât să ne asemănăm cu îngerii și atunci când suntem ostili suntem unii care ne asemănăm cu diavolii. Aceasta fiindcă îngerii și diavolii sunt pe căi opuse și nu trebuie să avem nici un fel de îndoială în acest sens că ei sunt două entități care sunt din start opuse una alteia. Prin urmare cum putem să ne dăm seama de faptul dacă în jurul nostru sunt prezenți îngeri sau diavoli?

1. Acolo unde sunt îngeri întotdeauna va fi pace și cordialitate,
2. Acolo unde sunt diavoli întotdeauna va fi război și ostilitate.

Lucrurile sunt simple în sens creştin ortodox dar ceea ce trebuie să ştim este că oamenii sunt unii care le complică. Este bine să ştim că urmând ostilității nu facem decât să ducem la îndeplinire lucrarea diavolilor în lumea noastră. Iată de ce este bine să devenim spirituali. Dacă vom ajunge să ne spiritualizăm în cele din urmă vom ajunge să vedem lucrurile în profunzimea lor și vom ajunge la un fel de permanentizare a cordialității în comportamentul nostru. De mai multe ori se poate vedea că suntem mai mulți care nu considerăm cordialitatea importantă. Ei bine când vom ajunge într-o situație disperată, și știm că viața este plină de astfel de situații, ei bine atunci ne vom da seama de ceea ce este cordialitatea cu adevărat.[31]

CAPITOLUL 2

SFINȚII PĂRINĂȚI CA OAMENI AI CORDALITĂȚII

Prin urmare după cum am spus când vorbim despre cordialitate în sens etimologic nu se poate să nu ne gândim la inimă. Aceasta fiindcă după cum am spus cordialitatea este un termen care provine din grecescul pentru inimă (cardia). În acest sens a fi cordial este un termen care are de a face cu inima. Nu este vorba de inima biologică ce bate pentru a pompa sângele din organism ci mai mult de inima sufletului. Ce este inima sufletului.? Ei bine trebuie să știm că ea este o parte din suflet. Ce este sufletul credem că știe mai toată lumea. Sufletul este o entitate de origine spirituală ce este alcătuit din trei părți:

1. Sentimente (inimă),
2. Rațiune (minte),
3. Voință.

Prin urmare aceste trei părți sunt cele care intră în componența sufletului. Ceea ce este evident este faptul că sufletul este o entitate de natură spirituală. Prin urmare și inima este de natură spirituală. Acest lucru ne face să ne dăm seama că la fel de bine și cordialitatea începe undeva în lumea spirituală. Este cordialitatea un lucru spiritual? Ei bine cei mai mulți dintre noi nu o percepem ca pe ceva spiritual dar realitatea este că cordialitatea este un lucru spiritual. Ea începe în spirit și din el ajunge să se manifeste în lumea materială. În acest sens lui Dumnezeu Tatăl trebuie să îi oferim în primul rând inima noastră. Când facem acest lucru se poate spune că suntem cordiali față de Dumnezeu. Dacă nu putem să Îl iubim pe Dumnezeu Tatăl din toată inima noastră cel puțin putem să fim cordiali față de El. Biblia ne spune că Dumnezeu Tatăl ne vrea inima noastră pentru a locui în ea (Pilde 23, 26). Că inima este un lucru ce a fost și în atenția predicii lui Iisus ne-o spune chiar Iisus: "fericiți cei curați cu inima că aceia vor vedea pe Dumnezeu" (Matei 5, 8).[32]

Este evident prin urmare că sentimentele omului:

---

[31]Ioan de la Valaam, *Uită-te în inima ta. Biografia și scrisorile cuviosului Ioan* (Galați, 2018).

[32]Din aceasta trebuie să înțelegem că nu putem lăsa ca inima să existe oricum și în orice mod. Datoria noastră a creştinilor ortodocşi este să ne curățim inima fiindcă dacă facem acest lucru vom ajunge să Îl vedem pe Dumnezeu. Filocalia spune aşa la un moment dat: că Dumnezeu se ascunde în poruncile Lui și se descoperă pe măsură ce le împlinim. Prin urmare Dumnezeu este unul care stă în adâncul inimii noastre fiindcă trebuie să știm că conştiința este glasul lui Dumnezeu din om. Totuşi inima se poate murdării. Ce să însemne murdăria în cazul inimii? Trebuie să știm că inima este un lucru care ajunge să se murdărească mai ales prin gândurile păcătoase pe care le avem. Dacă avem prea multe gânduri de acest fel ei bine trebuie să știm că inima ajunge să nu mai fie curată. Iată de ce este bine să ne curățim inima fiindcă în acest mod vom ajunge să Îl descoperim pe Dumnezeu și chiar să Îl vedem.

- sunt cele care alcătuiesc inima,
- sunt imateriale,
- sunt spirituale,
- nu pot fi văzute cu ochiul,
- pot să fie simțite în interior,
- pot să fie bune,
- sau pot să fie rele.

Acestea sunt principalele trăsături ale inimii. Inima este sediul la toate sentimentele pe care le avem. Aceasta fiindcă ea este una care ne face să ne dăm seama că pentru a ajunge să percepem lumea din jurul nostru avem nevoie să o simțim. După cum se poate înțelege la o primă împărțire sentimentele se împart în două:

1. Sentimente negative,
2. Și sentimente pozitive.

Aceasta fiindcă trebuie să știm că sentimentele sunt unele care ajung să influențeze întreaga personalitate a omului. Cordialitatea este un sentiment pozitiv. Aceasta fiindcă ea este una care ne face să îi privim cu căldură pe semenii noștrii. Unii ar putea spune că nu mai este nevoie de cordialitate ci tot ceea ce avem nevoie este iubirea. Ei bine lucrurile nu sunt chiar atât de simple pe cum par. Suntem oameni care trebuie să avem o atitudine față de cei din jurul nostru. Ei bine această atitudine poate să fie una:

- cordială,
- sau ostilă.

Aceasta fiindcă nu se poate în nici un fel să iubim pe toată lume la fel. Nu avem cum să iubim pe străini pe care nu îi cunoaștem la fel cum ne iubim propria noastră familie. Totuși, în sens generic omul poate să fie cordial sau poate să fie ostil față de cei necunoscuți. Când în inima omului sunt gânduri negre se naște ostilitatea față de cei din jur chiar și față de necunoscuți. Cu toți putem vedea că sunt mai mulți care se comportă ostil cu semenii lor:

- în trafic,
- pe stradă (prin faptul că îi împing din fața lor pe ceilalți),
- la locul de muncă,
- acasă între vecini,
- între străini etc.

Privind la toate aceste lucruri putem să spunem cu Iov că: "nimic nu este mai adânc decât inima omului." Cu adevărat inima este un loc adânc și în ea sunt mai multe lucruri ascunse pe care se cuvine să le explorăm și să le cunoaștem.[33]

Înțelegem din cele spune mai sus că inima este un organ sensibil sau el puțin ar trebuii să fie sensibil. Aceasta fiindcă prin inimă trec mai toate emoțiile și sentimentele noastre. Cordialitatea se naște în inima sufletului. Ea nu este pur și simplu un simplu sentiment ci se poate spune că este mult mai mult: cordialitatea este un fel de cumul de stări pozitive ale inimii. Ea este una care ne potențează în pozitivitate. De ce?

1. Fiindcă în timp ce cordialitatea ne face să îi vedem pe semenii noștri ca posibili prieteni,
2. Ostilitatea ne face să îi vedem pe semenii noștri ca posibili dușmani.

Inima este un organ pe care trebuie să îl studiem mai mult dacă voim să înțelegem ce este cordialitatea și modul cum ajunge ea să se manifeste.[34]

Ceea ce trebuie să știm este că acolo unde cordialitatea lipsește ea poate să fie cultivată. Se poate să vorbim în acest sens de a face și de a practica *exerciții de cordialitate.* Aceasta fiindcă pentru unii a fi deschis și amabil cu semenii noștrii este un lucru ce poate să fie mai greu la început. Totuși trebuie să știm că nu este imposibil să ajungem să fim cordiali cu toți cei din jurul nostru. Unii ar putea spune că acest lucru este mult prea greu fiindcă în nici un fel nu se poate să fie cordial cu toți cei din jur. Ei bine trebuie să ajungem să fim cordiali mai ales cu

---

[33]Macrina Vassopoulos, *Cuvinte din inimă* (București, 2015).

[34]Este bine să vedem cordialitatea ca un lucru ce ne face să vedem pe toți semenii noștri ca potențiali prieteni. Aceasta fiindcă după cum am arătat în rândurile de mai sus cordialitatea este un lucru care ne face să fim deschiși cu cei din jur. Este bine să știm că semenii noștri sunt unii care pot să fie priviți cu:
- ură
- sau cu iubire.

Aceasta în funcție de cum alege fiecare dintre noi. Este bine să îi vedem pe semenii noștri cu iubire fiindcă legea iubirii este una care este puternică decât legea urii. Totuși, se poate vedea că sunt mai mulți oameni care leg ura în locul iubirii. Aceasta fiindcă ei sunt persoane care nu sunt responsabile. Ura este un sentiment care nu are nimic de a face cu cordialitatea. Nu se poate ca în aceiași inimă să existe ură și cordialitate.

cei care intră în contact cu noi. Sfântul Vasile cel Mare în Hexaimeronul spunea că: "inima este rădăcina vieții." Prin aceasta trebuie să înțelegem că viața omului trece prin inima. Nu se poate să vorbim de viață fără de inima omului. Aceasta fiindcă este bine să știm că:

- inima
- și viața

sunt două noțiuni ce nu pot în nici un fel să fie separate. Aceasta fiindcă trebuie să știm că inima și viața sunt lucruri care se presupun una pe alta. În sens spiritual se poate spune că:

- cordialitatea este viață,
- iar ostilitatea este moarte.

De ce? Fiindcă inima este una care poate să aducă în jurul ei viață și la fel de bine poate să aducă moarte. Ceea ce voim să facem în aceste rânduri este să îi facem pe cât mai mulți conștienți că inima este centrul sentimentelor omului și că ea poate să lucreze pentru viața sau pentru moartea celor din jur. Acest lucru a fost întărit pe proorocul Solomon când spunea că: "cu toată străjuirea străjuieşte inima ta, că într-însa sunt izvoarele vieţii" (Pilde 4, 23). Este cu adevărat imposibil să ajungem să înțelegem ce este cordialitatea dacă nu ajungem să înțelegem ce este inima noastră. Sunt mulți care consideră că a te interesa de inimă este un lucru care le revine numai:

- psihologilor,
- psihiatrilor,
- terapeuților.

Ei bine trebuie să știm că fapt inima este un lucru mult mai profund și numai avansând în cunoașterea inimii omului vom ajunge să ne dăm seama de ceea ce este cu adevărat cordialitatea. Sfântul Ioan Damaschin și Sfântul Vasile cel Mare sunt de părere că inima este centrul a 4 puteri:

1. Puterile firești,
2. Puterea hrănitoare (nutritivă),
3. Puterea seminală,
4. Puterea crescătoare.

Aceste puteri sunt unele care atunci când sunt unite ajung să facă din noi un fel de oameni ai cordialității. Suntem oamenii ai cordialității numai în măsura în care devenim conștienți de cordialitate. Sunt mulți care sunt inconștienți de cordialitate și pentru aceasta de multe ori ei ajung să o piardă. Înțelegem din aceasta că acolo unde nu este conștientizată cordialitatea de cele mai multe ori ajunge să dispară.[35]

Sfinții părinți au fost oameni ai cordialității fiindcă ei au fost unii care au fost conștienți de ceea ce este cordialitatea. Se cunoaște cazul cu un călugăr cu viață sfântă care la un moment dat a fost jefuit de niște hoți. După ce au luat totul din chilie hoții au dat să plece. Pe cum se depărtau de chilia călugărului acesta a ieșit după ei cu un vas în mână și le-a spus că acel vas au uitat să îl ia. Hoții au fost profund mișcați de gestul călugărului și ca urmare i-au înapoiat toate bunurile. Avem de a face aici cu ceea ce am putea denumii ca fiind: cordialitatea sfinților părinți. Această cordialitate ne spune că ajungi să îți câștigi la bine pe dușmanii tăi nu prin ură ci prin iubire. Cele mai multe conflicte din lumea noastră apar fiindcă oamenii nu sunt cordiali unii cu alții sau cu alte cuvinte sunt unii care nu vor să iese di cochilia lor spre semenii lor cu iubire și cu înțelegere. Trebuie să știm că chiar dacă nu vor reușii în toate cazurile să îi câștigăm la bine pe dușmanii noștri prin cordialitate ei bine trebuie să știm că se merită să încercăm calea cordialității. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge în cele din urmă să avem conștiința împăcată.[36]

Tot după sfinții părinți inima omului este centrul la mai multe puteri sufletești.

---

[35]Monahul Agapie, *Flacăra dumnezeiască pe care a aprins-o părintele Porfirie în inima mea* (Editura Bunavestire, 2015).

[36]Sfinții părinți ne spune că conștiința este glasul lui Dumnezeu din om. Iată de ce este bine să fim unii care să ne dăm seama că vom ajunge să fim unii care să vedem lucrurile în profunzimea lor dacă vom înțelege ceea ce este cordialitatea și modul cum se manifestă ea. Cordialitatea prin urmare este un lucru de care cu toții avem nevoie. De ce? Fiindcă după cum am spus suntem persoane care am ajuns să trăim de multe ori în stare de tensiune cu cei din jurul nostru. Sunt mai multe feluri de tensiune în jurul nostru:

- tensiune psihologică,
- tensiune politică,
- tensiune socială,
- tensiune diplomatică,
- tensiune conflictuală etc.

Toate aceste tensiuni sunt unele care există fiindcă noi nu am voit să fim unii care să punem în practică cordialitatea. Nu avem cum să punem în practică cordialitatea dacă nu am ajuns la înțelegerea propriei inimi.

- voința,
- rațiunea.
- simțirea numită și puterea poftitoare,
- mânia (puterea mânioasă),
- cuvântul (numită și puterea cuvântătoare).

Din rațiune iasă:
- minte,
- gând (ce iasă din minte la fel cum raza iasă din soare),
- cugetare,
- alegere,
- hotărâre.

Iată prin urmare că avem de a face cu un întreg mecanism al sufletului în care lucrurile sunt cât se poate de bine delimitate. Sunt mai mulți care au voit să facă în sufletul omului un fel de microcosmos. Aceasta fiindcă este bine să știm că este tocmai acest microcosmos care este sufletul cel care ajunge să genereze starea de cordialitate. Dacă nu ar fi sufletul în nici un fel nu am știi ce este cordialitatea și modul în care ajunge ea să se formeze și să ne manifeste în om.[37]

Se spune că împăratul Napoleon al Franței a fost un împărat care în timpul vieții sale nu a dat mari semne că ar fi creștin sau mai bine spus că ar fi un creștin practicant. Ei bine timpul a trecut și Napoleon a ajuns aproape de moarte.

- Vreau să îmi aduceți un preot, a spus el slujitorilor lui.
- De ce?
- Fiindcă simt că ceasul morții se aproprie.
- Nu vorbiți așa majestate.
- Cu o moarte toți suntem datori.
- Bine vom chema un preot.

A venit preotul.

- Bună ziua majestate.
- Bună ziua.
- Cum vă numiți?
- Sunt preotul Vignoli.
- Bine știi de ce te-am chemat?
- Nu majestate.
- Uite cum este eu cred într-un singur Dumnezeu.
- Știm asta majestate.
- Acum că moarte se apropie vreau să împlinesc datoriile față de Biserică.
- Vreți să împărtășiți?
- Dacă asta este datoria mea față de Biserică o voi face.
- Este în tradiția noastră ca nici un creștin să nu moară neîmpărtășit.
- Bine, vreau să primesc împărtășania.

Se spune că Napoleon a fost împărtășit pentru ultima dată.

- La revedere majestate, a spus preotul Vignoli.
- La revedere părinte.

Preotul a plecat.

- Nici nu știi cât de fericit sunt, i-a spus Napoleon unui general de-al său pe nume Montholom.
- De ce majestate?
- Că mi-am făcut datoria.
- Față de ce cine?
- Față de Dumnezeu.
- A da. Așa este.
- Vezi tu Montholom eu în timpul vieții nu prea am avut timp să mă ocup de cele bisericești.
- Ați fost ocupat cu treburile imperiului.

---

[37]Magda Ursache, *Carte pentru minte inimă și (uau) literatură* (Editura Eikon, 2019).

- Da, așa este.
- Totuși, deși treburile lumești mi-au luat mințile, de Dumnezeu să știi că nu m-am lepădat.
- Îmi dau seama majestate.
- Și mai este ceva.
- Ce anume?
- Tu știi că dangătul clopotelor m-a mișcat întotdeauna?
- Nu majestate.
- Da. La fel de bine și vederea unui preot m-a mișcat.
- Nu știam.
- Am voit să fac din acest lucru un secret.
- Vă mulțumesc mult majestate.
- Montholom nici nu știi ce fericit sunt.
- Mă bucur majestate.
- Tot ceea ce îți doresc este să ai parte de o moarte așa de fericită ca a mea.

După aceste cuvinte se spune că la puțin timp împăratul Napoleon a murit.[38]

Întâmplarea de mai sus este una care se leagă de faptul că în special noi creștinii trebuie să ne asigurăm că avem parte de o moarte creștinească. Este un fapt de care trebuie să avem grijă fiindcă este bine să știm că nimeni nu poate să aibă grijă de sufletul nostru. Idea de bază este că cu cât avem grijă mai mult de sufletul nostru cu atât mai mult în el va ajunge să se stabilească cordialitatea. Trebuie să știm că cordialitatea nu este un lucru care vine întotdeauna de la sine. Aceasta fiindcă știm că este foarte ușor să fim cordiali cu cei care sunt bine intenționați față de noi dar cum mai putem să fim cordiali cu cei care sunt ostili față de noi. Ceea ce ne spune logica instinctului este că trebuie să fim cordiali cu cei care sunt cordiali cu noi și ostili față de cei ce sunt ostili cu noi. Ei bine logica creștin ortodoxă este una care ne spune că nu trebuie să răspundem cu ostilitate celor ce sunt ostili față de noi. Din contră, trebuie să exersăm și să facem efortul de a ajunge să fim unii care să fim cordiali și cu cei care se poartă urât cu noi.[39]

Cei mai mulți oameni sunt unii care doresc să fie cordiali dar adevărul este că ei nu vor să facă nevoință. Pentru a ajunge să ai inima permanent într-o stare de cordialitate trebuie să faci ce au făcut și sfinții părinți ai creștinismului ortodox:

- să postești,
- să te nevoiești,
- să faci pelerinaje,
- să te rogi,
- să te spovedești,
- să te împărtășești,
- să faci fapte bune etc.

Toate aceste lucruri fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim unii care să fim cât se poate de atenți cu inima noastră. După cum am spus fiecare dintre noi trebuie să facă exercițiul de a își cunoaște propria inimă. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că numai prin a pătrunde în inima noastră vom ajunge să cunoaștem ceea ce este în ea. "Omul este asemenea unui pahar. Dacă acesta nu este curățat pe dinăuntru, degeaba ne ostenim să-l spălăm pe dinafară, că nu va fi niciodată curat. Așa și creștinul: degeabase străduiește să-și înfrâneze trupul, căci nu va fi niciodată curat și neprihănit, dacă nu-și va curăța și sufletul, adică dacă nu va dobândi castitatea și curăția inimii."[40]

Din această afirmație trebuie să înțelegem că este foarte ușor să ajungi să ai o igienă a trupului. Ei bine trebuie să știm că la fel de bine trebuie să ajungem să avem și o igienă a sufletului. Am enumerat mai sunt care sunt lucrurile pe care trebuie să le facem pentru a ajunge la o curățire a sufletului. Aceasta fiindcă este bine să știm că sufletul la fel de bine se poate curății. Ei bine când sufletul este curat el este întotdeauna cordial. El nu se supără și nici nu se întristează când atunci când deși el este cordial cei din jur ajung să nu îi răspundă cu cordialitate. De ce? Fiindcă sufletul curat sau mai bine spus inima curată este una care ne face să fim cât se poate de mulțumiți și de împăcați cu noi înșine. Iată de ce este bine să avem mai mult optimism în ceea ce privește

[38]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[39]Maria Timuc, *O inimă pentru inimi* (Editura Dharana, 2019).
[40]Ala Rusnac, *Cugetări duhovnicești - din înțelepciunea sfinților*, vol. I, (Editura Epigraf, Chișinău, 2009), p. 170.

sufletul nostru. Cei mai mulți ajungem să ne interesăm de sufletul nostru numai când suntem într-o stare de criză. De ce? Fiindcă este criza cea care ne face:

- să privim în suflet,
- să ne interesăm de suflet,
- să vedem de unde din suflet este cauza crizei noastre,
- să fim mai atenți cu sufletul,
- să acordăm mai multă importanță sufletului,
- să ne vedem sufletul așa cum este,
- să ajungem să cunoaștem sufletul,
- să studiem mai mult propriul nostru suflet etc.

Toate aceste lucruri fiindcă după cum am spus trebuie să fim unii care să ne dăm seama că sufletul este unul care ajunge să definească la un anumit nivel viața noastră și la fel de bine el este cheia cordialității. Nu se poate să fim cordiali și oameni ai cordialității dacă nu avem în suflet iubire și căldură. Cordialitatea nu poate să fie gândită și concepută separat de sufletul nostru. Iată prin urmare că am ajuns la miezul problemei. Putem să avem de exemplu mai multe polemici sau contradicții cu semenii noștri cu privire la mai multe problemele dar în nici un fel să nu ajungem să ne pierdem cordialitatea. De ce? Fiindcă cordialitatea este un lucru ce ne face să vedem pe semenii noștri cu iubire frățească. Cordialitatea este cea care este manifestată ca un sentiment de profundă iubire frățească. Cu cât există mai multă cordialitate în lumea noastră ei bine cu atât mai mult se ajunge la o mai bună funcționare a lumii. De ce? Fiindcă lumea nu se poate dezvolta pe sine într-un climat al urii și al ostilității. Prin urmare cordialitatea se manifestă prin:

- cuvinte frumoase,
- bunăvoie,
- înțelegere,
- acceptarea celui de lângă noi care este diferit,
- iubire frățească etc.[41]

Cordialitatea trebuie să știm că este o problemă de periferie a lumii noastre. Aceasta fiindcă oamenii sunt unii care trăiesc cu falsa idee că nu trebuie să faci mari eforturi pentru a fi cordial. Aceasta fiindcă se crede de cei mai mulți dintre noi că cordialitatea este mai mult un lucru ce vine de la sine. Ce înseamnă pentru cei mai mulți cordialitatea?

1. A zâmbii celor străini,
2. A adresa cuvinte frumoase celor pe care îi cunoaștem puțin,
3. A fi amabili cu colegii,
4. A fi cât se poate de buni cu cei care au nevoie de noi,
5. A arăta deschidere față de cei care ne cer ajutorul la un moment dat.

Ei bine toate aceste lucruri sunt unele care trebuie să știm că sunt parte din cordialitate dar la fel de bine este bine să știm că cordialitatea este mult mai mult. Este mult mai mult fiindcă trebuie să știm că ea ajunge să ne facă să înțelegem că suntem oameni care trebuie să pătrundem la esența problemelor. Un om rău poate să manifeste un minim de cordialitate. Totuși el nu se poate spune că este un om cordial. De ce? Fiindcă cordialitatea lui este numai de suprafață. Iată de ce trebuie să știm că cordialitatea este un lucru care trebuie să fie găsit în profunzimile inimii. Numai când vom pătrunde în inima noastră vom ajunge să ne dăm seama de ceea ce este cordialitatea și de modul în care ea ajunge să se permanentizeze în noi. Prin urmare am spus că un om rău sau chiar un criminal în serie poate să manifeste un minim de cordialitate dacă face un efort. Totuși, cordialitatea lui este una falsă. Este una falsă fiindcă după cum am spus cordialitatea autentică și nu poate să coexiste dimpreună cu răutatea în sufletul unui om. Prin urmare cum putem să facem diferența dintre:

- falsa cordialitate,
- și adevărata cordialitate?

Adevărata cordialitate are mai multe trăsături:

- este o cordialitate care se manifestă pe termen lung,
- nu se manifestă numai cu cei care ne sunt dragi,
- nu este numai o simplă politețe,
- implică cu sine întreaga personalitate și ființă a omului,

[41]Karon k. Truman, *Vindecarea sentimentelor...din inima ta* (Editura Adevăr Divin, 2017).

- este una care ne face să intrăm în profunzimea inimii,
- este plină de harul lui Dumnezeu Tatăl,
- este tandră,
- este gingașă.

Toate aceste lucruri sunt proprii adevăratei cordialități și trebuie să știm că ea este una care nu poate să fie în nici un fel confundată.[42]

Într-o societate ce de mai multe ori nutrește sentimente ostile este bine să știm că cordialitatea este de multe ori un lucru:
- disprețuit,
- evitat,
- blamat,
- desconsiderat,
- trecut cu vederea,
- fără de mare importanță etc.

Aceasta fiindcă sunt oamenii care au multă răutate ascunsă în sufletul lor și trebuie să știm că ei sunt persoane care sunt dominate de ură. De multe ori dacă ajungem să fim cordiali cu unii care aparent sunt persoane de bine putem să vedem cum din inima lor ajunge să iese răutatea la suprafață. Nu trebuie să ne facem iluzii: răutatea poate să fie camuflată de o cordialitate de suprafață. Aceasta până la un anumit punct când ea ajunge să izbucnească. Iată prin urmare că trebuie să știm că este o mare diferență dintre falsa cordialitate și adevărata cordialitate. Aceasta fiindcă cordialitatea este un lucru care ne face să fim cât se poate de descoperiți: este ușor să citești pe fața cuiva atunci când mimează cordialitatea pentru a își ascunde sentimentele de ostilitate.[43]

Este evident că trebuie să fim persoane care să nu ajungem în postura să credem că sunt oameni cordiali în timp ce în realitate nu suntem. Este foarte ușor de trecut granița dintre adevărata cordialitate și falsa cordialitate. Aceasta fiindcă trebuie să știm că în nici un fel nu se poate vorbii de cordialitate acolo unde omul nu are bunătate și curăție în sufletul lui. Sfântul Nifon (1434-1508) mitropolitul Țării Românești spunea cât se poate de clar în acest sens: "precum un parfum puternic, chiar de este închis într-un vas, îmbălsămează cu mirosul său aerul și desfătează nu numai pe cei ce stau aproape de vas, dar chiar și pe cei de mai departe de el, tot astfel și mireasma curată a sufletelor feciorelnice, curgând afară prin simțuri, prin privire, prin glas și prin toate câte se pot simți, scoate la iveală virtutea lor ascunsă. Copiii mei, să vă păziți comoara curăției neprihănită, ca Domnul să vă iubească și să-Și gătească sălaș în sufletele voastre! Căci într-un vas de necinste, murdar și spart, mirul harului nu va suferi să stea..." Din aceasta trebuie să înțelegem că harul lui Dumnezeu este unul care ajunge să se manifeste în sufletul omului. Când omul are harul lui Dumnezeu în el, ei bine nu se poate să nu se manifeste decât prin cordialitate. De ce? Fiindcă trebuie să știm că harul este unul care ajunge să aibă efect asupra inimii omului. Se poate spune că atunci când harul lui Dumnezeu Tatăl este prezent în inima omului ei bine acest har ajunge să "înmoaie" inima. Sunt mulți care au o inimă tare sau mai bine spus o inimă de piatră. De ce? Fiindcă inima lor este plină de:
- ură,
- ranchiună,
- răutate,
- discordie,
- gânduri necurate,
- dezbinare,
- perversiune etc.

Nu se poate ca dintr-o inimă ea să ajungă să iese mai multe gânduri bune fiindcă acest lucru nu este posibil. Nu poți să culegi grâu dacă tot ceea ce ai semănat a fost buruiană. Iată prin urmare că este bine să știm că trebuie

---

[42]Falsa cordialitate este prin urmare un lucru ce ne face să fim cât se poate de superficiali. Aceasta fiindcă ea este una care după cum am spus se manifestă numai prin lucruri de suprafață. Dacă voim să știm că cordialitatea cuiva este genuină și adevărată trebuie să ea să dureze mai mult. Este ușor să fi cordial cu cei care sunt amabili și buni cu tine dar mai poți să fi cordial cu cei care nu cred ca tine și nici nu susțin aceleași punct de vedere ca tine? Ei bine în Evul Mediu simplu fapt că cineva nu avea aceleași opinii ca tine putea să devină o chestiune de viață și de moarte fiindcă ajungea să se termine în duel. Noi cei de azi nu ne mai duelăm ca medievalii dar realitatea este că sunt mulți cei care au cordialitatea numai ca un fel de paravan pentru a își ascunde răutatea.

[43]Andrew Matthews, *Urmează-ți inima. Cum să îți descoperi sensul vieții personale și profesionale* (Editura Curtea Veche, 2015).

să fim mult mai atenți cu inima noastră și să ne dăm seama că numai dintr-o inimă curată iasă adevărata cordialitate.[44]

După cum am spus pentru a ajunge să fim cordiali trebuie:

1. Să perseverăm în cordialitate,
2. Să facem exerciții de cordialitate,
3. Să facem cordialitate noastră un lucru contagios,
4. Să îi creștem pe cei din jurul nostru într-un spirit al cordialității,
5. Să vedem latura spirituală a cordialității,
6. Să devenim conștienți de cordialitate,
7. Să fim Cel puțin cordiali cu Dumnezeu Tatăl dacă simțim că la un anumit moment din viața noastră nu putem să Îl iubim.

Toate aceste lucruri sunt unele pe care evident că putem să le facem dacă voim cu adevărat. Cordialitatea este un lucru care nu impune cu sine un fel de sentiment de superioritate. Aceasta fiindcă sunt mulți care se consideră pe sine superiori și îi tratează pe semenii lor de undeva de sus. Ei bine trebuie să știm că acest lucru nu este în nici un fel posibil. Omul care practică cordialitatea adevărată ei bine ei nu vor fi niciodată unii care îi vor tratata pe semenii lor cu superioritate. Sentimentul de superioritate și cordialitatea este bine să știm că nu au multe lucruri în comun. Aceasta fiindcă omul superior este unul care este cordial și cu cei care îi sunt inferiori (în sensul că nu au același atribuții sociale ca el). Cei mai mulți oameni când ajung să fie într-o poziție socială superioară uită de unde au plecat și nu mai vor să îi trateze ca egali pe cei din rândul cărora a plecat.[45]

Ceea ce și-a propus această carte este să e facă să conștientizăm că în nici un el cordialitatea nu este un lucru care ajunge să fie bazată numai pe un fel de trăire inconștientă a ei. Cordialitatea trebuie să știm că este un lucru conștient și trebuie să avem în vedere acest lucru. Prin urmare cordialitatea este:

1. Dinamică,
2. Constructivă,
3. Baza oricărei adevărate prietenii,
4. Cea care evită dușmăniile inutile,
5. Cea care trebuie să fie opusă ostilității,
6. Cea care ne face să vedem lucrurile bune din această lume,
7. Cea care ne face să fim mai buni.

Toate aceste lucruri sunt unele pe care cordialitatea ajunge să le creeze. Fiindcă cei mai mulți dintre noi nu vedem nici un fel de latură spirituală a cordialității ei bine suntem unii care nu vedem sensurile profunde ale cordialității. Nu acesta a fost și modul în care au procedat și sfinții părinți ai Bisericii Creștin Ortodoxe. De ce? Fiindcă trebuie să știm că ei au fost unii are au fost oameni ai cordialității. Cel mai bine putem să vedem cordialitatea sfinților părinți din modul în care s-au purtat cu ereticii. Aproape toți sfinții părinți au avut un eretic sau mai mulți pe care i-au combătut. Așa se face că sfinții părinți nu au recurs la:

- insulte,
- la calomnii,
- la cuvinte de ocară,
- la batjocură,
- la caricaturizarea ereticilor.

De ce o astfel de atitudine? Fiindcă sfinții părinți au fost unii care au urât erezia dar i-au iubit pe eretici. Se poate vedea un fel de cordialitate a sfinților părinți în polemicile lor. Poate una dintre cele mai cunoscute astfel de atitudini este dat de Sfântul Iustin Martirul și Filosoful în polemica sa cu iudeul Trifon.[46] În acest dialog care

[44]Cordialitatea nu este o temă de care suntem interesați în zilele noastre deși cu toții voim să fim tratați cu cordialitate atunci când avem mare nevoie de ajutorul celor din jur. Realitatea este că nu putem să cerem cordialitate celor din jur dacă noi nu oferim cordialitate. Trebuie să fim oameni care să ajungem să ne dăm seama că ajungem să fim cordiali numai cu cei care sunt cordiali cu noi. Legea talionului trebuie să știm că nu funcționează în problema cordialității. Aceasta fiindcă trebuie să știm că cordialitatea nu este un lucru care se măsoară în bani. Nu se măsoară în bani fiindcă trebuie să știm că a fi cordial este un lucru ce ajunge să ne definească și să ne facă să fim unii care să vedem lucrurile în profunzime. Suntem definiți de cordialitate numai în măsura în care ajungem să vedem sensul ei profund. Suntem în această lume pentru a face binele și pentru ca în urma noastră să lăsăm o amintire plăcută. Trebuie să fim siguri că dacă noi am fost persoane cordiale în viața noastră ei bine vom ajunge să lăsăm o amintire plină de cordialitate în urmă noastră după ce vom pleca din această lume.

[45]Alon Gratch, *Dacă dragostea ar putea gândii. Cum să îți folosești mintea pentru a putea ghida inima* (Editura Trei, 2010).

[46]Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon* (București, 1941).

de fapt a fost mai mult o polemică se poate vedea că Sfântul Iustin Martirul nu a avut nici un fel de sentiment de ură față de Trifon iudeul. Din contră tonul polemicii este unul cordial. Sfântul Iustin Martirul este unul care îi explică frumos și decent iudeului Trifon că evreii sunt cei care sunt în înșelăciune fiindcă nu Îl acceptă pe Iisus ca fiind adevăratul Mesia. Iată prin urmare că se poate vedea faptul că există cordialitate în modul în care sfinții părinți au ajuns să se manifeste cu oponenții lor. După cum ne spun sfinții părinți nu trebuie să urât ereticul în sine ci trebuie să fie urâtă erezia lui. Un alt caz de polemică cordială o avem din secolul al XIV-lea când a trăit Sfântul Grigorie Palama. Știm că Sfântul Grigorie Palama a intrat în polemică cu latinul Varlaam din Calabria. Tema polemicii a fost legată de harul sau lumina necreată a lui Dumnezeu. Știm că Varlaam susținea că harul și lumina lui Dumnezeu Tatăl sunt create în timp ce Sfântul Grigorie Palama susținea opusul: că sunt necreate. Aceasta fiindcă este bine să știm că polemic a fost una dogmatică fiindcă ținea mai mult de dogmele creștin ortodoxe. Prin mai multe tratate și mai multe scrieri Sfântul Grigorie Palama în cele din urmă îi va explica adevărul lui Varlaam. Din scrierile polemice ale Sfântului Grigorie Palama trebuie să știm că nu se vede:

- nici o insultă,
- nici o calomnie,
- nici o batjocură la adresa lui Varlaam.

Acest lucru ne spune că trebuie să fim unii care să fim cât se poate de cordiali cu ereticii. Polemicile cu ereticii nu trebuie să fie făcute într-un climat al urii. Cum se face că mai toți ereticii sunt unii care polemizează cu ură și cu aversiune? Aceasta este așa fiindcă ei au căzut din ortodoxie și sunt pe calea celui rău. Totuși nu trebuie să uităm că ereticii sunt creștini și prin urmare trebuie să îi tratăm ca fiind creștini. Deși este mai greu de crezut nici un sfânt părinte nu ne spune că atunci când un eretic ne provoacă la o polemică pe teme de credință, ei bine trebuie să facem această polemică cu ură și în insulte. Nu. Trebuie să vedem în eretic chipul lui Dumnezeu. Așa în cele din urmă vom putea să ducem o polemică constructivă. Numai polemicile cordiale sunt constructive.[47]

Se spune că un călugăr creștin ortodox s-a îmbolnăvit grav de cancer la limbă.

- Vai părinte, ce se va întâmpla cu tine? Îi spunea ucenicul.
- Nu se va întâmpla cu mine nimic rău.
- Nu vă este frică?
- Nu, nu îmi este frică.
- De ce?
- Fiindcă știu că Dumnezeu Tatăl este cu mine.
- Dar veți fi operat.
- Cu ajutorul lui Dumnezeu voi trece și prin asta.
- Mă miră cât de multă credință aveți părinte.
- Să iei aminte și să ai și tu credință.

Ei bine călugărul nostru nu a fost operat numai odată ci de două ori. În tot timpul cât a fost operat el ținea în mână o cruce și rostea necontenit:

- Sfântă Fecioară, roagă-te pentru noi păcătoși.

Medicii au fost cumva uimiți de acest călugăr.

- Părinte aș vrea să vorbesc ceva cu sfinția ta, i-a spus medicul care a făcut operațiile.
- Da, ce este?
- Am o veste bună și o veste rea.
- Care este vestea rea?
- Cancerul nu a trecut în totalitate.
- Și care este vestea bună?
- Dacă mai facem o operație va trece în totalitate.
- Bine, așa stau lucrurile.
- Da, vreți să faceți operația?
- Am de ales?
- Adevărul este că nu.
- Atunci fac operația.
- Dar mai este un lucru părinte.
- Ce anume?

---

[47]Florian Bichir, *Polemici ortodoxe* (Sibiu, 2007).

- Operația se anunță a fi una grea.
- Așa și?
- Aș propune să fiți legat în timpul operației.
- De ce?
- Ca să nu vă mișcați din cauza durerilor.
- Nu este nevoie.
- De ce?
- Fiindcă Domnul Dumnezeu este mai tare decât toate legăturile și acesta mă va ține mai tare decât orice fâșie.
- Sunteți sigur părinte?
- 100% sigur.

Se spune că operația fost făcut fără ca părintele să fie legat și în cele din urmă a reușit. Călugărul s-a vindecat ca prin minune.[48]

Întâmplarea de mai sus care este una ce a avut loc în realitate ne spune despre care este puterea credinței și despre faptul că atunci când este activată ei bine credința este cât se poate de eficace. Aceasta fiindcă este cât se poate de adevărat că trebuie să fim persoane care să ne dăm seama că credința este una care este efectivă și la fel de bine ea dă rezultate. Trăim vremuri în care sunt din ce în ce mai puțini cei care fac recurs la credință fiindcă se consideră că este riscant să ajungem să ne lăsăm numai pe baza credinței. Totuși trebuie să știm că și în ceea ce privește cordialitatea trebuie să fim unii care să ne bazăm pe credință. Atunci când ne simțim vlăguiți și nu mai avem nici un strop de cordialitate în noi ei bine trebuie să fim unii care să recurgem la credință. Se poate întâmpla să ajungem în situații limită în care să nu mai avem nici un stop de cordialitate când de fapt ar trebuii să fim cordiali. Mai ales cei care au funcții publice trebuie să știm că sunt unii care trebuie să fie extrem de cordiali. Aceasta fiindcă a fi o persoană publică înseamnă un permanent exercițiu de cordialitate.[49]

Prin urmare am spus că cei care au mai multe funcții publice trebuie să dea dovadă de multă cordialitate. Cum se manifestă cordialitate în sens public?

1. Bună dispoziție,
2. A fi capabil să discuți și cu cei care nu te simpatizează,
3. A câștiga pe cât mai mulți la opinia ta prin argumente logice și raționale,
4. Căldură sufletească,
5. Înțelegere,
6. Afabilitate,
7. Dialog sincer și onest,
8. Empatie,
9. Deschidere personală,
10. Dorința de a fi pozitiv etc.

Ei bine toate acestea sunt lucruri care ne fac să fim unii care să evităm ostilitatea și stările conflictuale din jurul nostru. Este bine să facem acest lucru fiindcă numai așa în cele din urmă vom reușii să fim oameni care să avem prestanță în public. Cei mai mulți dintre noi voim să fim populari dar nu ne ridicăm problema cordialității. Pentru a ajunge să fi popular nu este nevoie numai:

- să spui multe glume,
- să ai un dezvoltat simț al umorului

ci la fel de bine trebuie să fi dublat de multă cordialitate. Când oamenii intră în contact cu o persoană publică vor să fie primiți cu cordialitate. Este evident că sunt multe persoane publice care nu o oferă și pentru aceasta reputație lor ajunge să fie una cât se poate de pătată. Se știe de cunoscutul caz al lui Pericle al Atenei că acesta avea un detractor care cu orice ocazie avea ajungea să îl critice și să îl calomnieze pe Pericle care era mai mare peste Atena. Pericle se gândea la o modalitate cum să îi demonstreze acestui detractor că greșește. Ei bine a venit și ocazia potrivită. Se spune că într-o zi Pericle ședea pe bancă în agora (piață). Detractorul a venit și a început să îl critice și să îl calomnieze pe Pericle. Era la ora amiezii. S-a lăsat seara și detractorul nu își terminase pledoaria. În cele din urmă când stelele se vedeau clar pe cer detractorul a terminat. Se spune că Pericle l-a întrebat:

- Ai terminat ce avei de spus?

---

[48]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[49]Valerio Abisetti, *Să râdem din inimă. O metodă simplă pentru a trăii mai senin* (Editura Pauline, 2012).

- Da, am terminat.
- Ei bine acum lasă-mă să te conduc acasă.

Cu aceste cuvinte Pericle i-a demonstrat superioritatea lui. Aceasta fiindcă deși detractorul îl calomniase de mai multe ori el ei bine Pericle nu a răspuns cu răutate ci și-a menținut cordialitatea.[50]

Din cele mai vechi timpuri ortodoxia a asimilat idea și noțiunea sfântului creştin ortodox cu cea de cordialitate. Aceasta fiindcă sfântul nu are duşmani. Sfinții sunt cei care au ajuns să îi iubească chiar şi pe duşmanii lor. Este cu adevărat greu pentru noi creştinii ortodocşi să ajungem să îi iubim pe duşmanii noştri dar ceea ce trebuie să ştim este că dacă nu putem să îi iubim cel puțin putem să fim cordiali cu ei. Ei bine trebuie să ştim că mai ales dictatorii sunt oameni care nu mai au nici un fel de cordialitate în ei. Dictatorii ar trebuii să fie exemple de cordialitate dar ei devin exemple ale urii și alte aroganței. Cei mai mulți dictatori sunt unii care afișează un fel de cordialitate dar ea este numai una falsă. Se știe de exemplu că în timpul celui de al doilea război mondial Adolf Hitler a dat ordin ca toate bisericile din Berlin să fie închise. Ei bine un pastor luteran a crezut că Hitler nu este direct responsabil de închiderea bisericilor și a cerut audiență la furher. I-a spus acestuia că ar fi bine să deschidă bisericile. Hitler a spus că el nu ştia nimic de ordinul de a fi închise bisericile şi că ele vor fi deschide imediat. Pastorul a plecat. A doua zi din ordinul lui Hitler biserica pastorului și alte câteva biserici din apropriere au fost aruncate în aer. Putem să vedem aici faptul că de multe ori cordialitatea poate să fie contrafăcută sau de ce nu falsificată. Dacă la creştinii ortodocşi simplu nu vom găsii cele mai bune pilde de cordialitate ei bine trebuie să ştim că la sfinții părinți vor găsii întotdeauna pilde de cordialitate autentică.[51]

CAPITOLUL 3

CORDIALITATEA FAȚĂ DE DUȘMANI

Mai multe dintre evenimentele vieții pământești a Domnului Iisus Hristos adevărul este că au fost șocante și la fel de bine au fost unele care nici în zilele noastre nu pot să fie înțelese:

1. De ce a ales Iisus să ne nască în timpul Imperiului Roman?
2. De ce a ales Iisus să moară pe cruce?
3. De ce a ales Iisus crucea ca instrument al mântuirii?
4. Cum se face că Iisus a înviat a treia zi? Etc.

Toate aceste evenimente sunt unele care la fel de bine sunt greu de înțeles de noi oamenii simplii muritori. Totuși deși nu le înțelegem deplin ei bine le acceptăm prin credință. La fel de bine trebuie să știm că și în predica lui Iisus a șocat. Iată ce spunea El la un moment dat: “ați auzit că s-a zis: "Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte".Eu însă vă spun vouă: Nu vă împotriviți celui rău; iar cui te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt.Celui ce voieşte să se judece cu tine şi să-ţi ia haina, lasă-i şi cămaşa.Iar de te va sili cineva să mergi o milă, mergi cu el două.Celui care cere de la tine, dă-i; şi de la cel ce voieşte să se împrumute de la tine, nu întoarce faţa ta.Aţi auzit că s-a zis: "Să iubeşti pe aproapele tău şi să urăşti pe vrăjmaşul tău".Iar Eu zic vouă: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc,Ca să fiţi fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele şi peste cei răi şi peste cei buni şi trimite ploaie peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi.Căci dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc, ce răsplată veţi avea? Au nu fac şi vameşii acelaşi lucru?Şi dacă îmbrăţişaţi numai pe fraţii voştri, ce faceţi mai mult? Au nu fac şi neamurile acelaşi lucru?” (Matei 38, 47).

Avem aici ceea ce putem să cunoaștem ca fiind bazele învățăturii creștin ortodoxe. Este vorba de o învățătură care ne spune că trebuie să îi iubim pe vrăjmașii sau mai bine spus pe dușmanii noștri. Ei bine sunt

---

[50]Exemplul de mai sus este unul pe care îl avem din Grecia antică și el ne vorbește cât se poate de clar despre puterea cordialității. Este cu adevărat de multe ori un test de cordialitate să vorbim cu:
- cei care nu cred ca noi,
- cei care nu au aceleași opinii cu alte noastre,
- cei care au idei diferite de ale noastre,
- cei care sunt de concepții diferite cu alte noastre.

Aceasta fiindcă numai așa în cele din urmă ajungem să ne demonstrăm tăria caracterului nostru. Cei mai mulți sunt tentați să discute și să dialogheze numai cu cei care sunt asemănători cu ei. Ei bine cu caracter adevărat că dezvoltă numai când este pus în contradicție cu opinii diferite.

[51]Cleopa Paraschiv, Mina Dobzeu, *Rugăciunea lui Iisus. Unirea minții cu inima și a omului cu Dumnezeu* (Făgăraș, 2002).

mulți care adevărul este că sunt șocați de un astfel de cuvânt al creștinismului ortodox. Cum să ajungi să îl iubești pe cel care îți vrea:

- rău,
- moartea,
- suferința,
- necazul,
- năpasta?

Ei bine Iisus are o abordare total neconformă cu care sunt impulsurile și instinctele primare ale omului. Au fost mai multe interpretări pe care Iisus le-a dat în ceea ce privește iubirea dușmanilor dar cea ortodoxă este cea care primează. De fapt Iisus ne spune chiar prin cuvintele Sale că trebuie să îi iubim pe dușmani fiindcă la fel de bine și păgâni sunt unii care se iubesc între ei. Este adevărat că este mai mult un fel de iubire necurată dar în cele din urmă tot o iubire este și ea. Trebuie să fim conștienți că Iisus ne spune că fi la fel cu Dumnezeu Tatăl care face să cadă ploaia și peste cei drepți și peste cei nedrepți și face să răsară soarele și peste cei buni și peste cei răi. Aceasta fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim unii care să vedem sensul profund al iubirii. Ceea ce trebuie să știm este că cordialitatea este undeva între limita iubirii și limita urii. Ceea ce voim să spunem cu aceste cuvinte este că dacă nu avem puterea să îi iubim pe dușmanii noștri trebuie să fim unii care totuși să fim capabili să fim cordiali cu ei. După cum am spus există o diferență de grad dintre:

- iubire,
- și cordialitate.

Aceasta fiindcă trebuie să știm că iubirea este mai mult un fel de stadiu superior în timp ce cordialitatea este un stadiu inferior. Cordialitatea este una care se manifestă prin mai multe lucruri dar dintre ele unul este fundamental: este vorba de capacitatea de dialog. Ceea ce se poate vedea în lumea noastă este că atunci când avem un dușman ei bine întrerupem orice dialog cu dușmanul. Acest lucru nu este bine. Nu este bine fiindcă nu este în spiritual a ceea ce ne-a învățat Iisus. Iisus ne-a spus că trebuie să ne iubim vrăjmașii fiindcă în acest mod ne ridicăm la un stadiu superior de viață duhovnicească. Iată de ce este bine să știm că cordialitatea este un lucru care ne face să fim unii care să fim cât se poate de deschiși spre viața duhovnicească. De ce? Fiindcă numai printr-o accentuată viață duhovnicească vom ajunge să ne iubim dușmanii.[52]

Prin urmare din cele de mai sus putem să deducem ce avem trei poli:

- iubirea,
- cordialitatea,
- ura.

Ei bine cordialitatea este undeva la limita dintre ură și iubire. Aceasta fiindcă nu se poate spune că luată în sine cordialitatea este iubire pură. Este posibil ca în această viață să fim unii care suntem cordiali cu semenii noștri care ne sunt indiferenți, adică:

- nu îi iubim,
- dar nici un îi urâm.

Totuși, este bine să știm că balanța înclină mai mult spre iubire în ceea ce privește cordialitatea. Aceasta fiindcă cordialitatea este un lucru care este o manifestare conștientă sau inconștientă a iubirii. Iată de ce în nici un fel nu se poate să separăm cordialitatea de iubire. Iubirea prin urmare este un stadiu superior față de cordialitate. Este evident că trebuie să fim conștienți de această diferență fiindcă este bine să știm că numai așa vom ajunge în cele din urmă să ne dăm seama de sensul cordialității și de modul cum trebuie ea să fie trăită. Ceea ce voim să spunem este că există două posibilități în ceea ce privește dușmănia:

- să încercăm să fim cordiali cu dușmanii noștri în încercarea de a ajunge să îi iubim,
- să încercăm să fim cel puțin cordiali atunci când nu putem să îi iubim deloc.

În acest sens cordialitatea față de dușmani înseamnă:

- a nu avea o atitudine ostilă față de ei,
- a fi deschiși față de ei,
- a dialoga cu ei,
- a nu ajunge la acte violență sau război.

Iată ce spunea în acest sens ziaristul scoțian B. C. Forbes: “modalitatea de a face un adevărat prieten este de a fi unul tu însuți. Prietenia implică loialitate, stimă, cordialitate, simpatie, afecțiune, disponibilitatea de a ajuta, a

[52]Benedict Stancu, *O clipă inima mi s-a făcut cer* (Editura Elena, 2012).

să a fi gata pentru semenul tău când are nevoie de tine, a sta cu el în momente grele, a lupta pentru el... iradiază prietenie și aceasta se v-a întoarce la sine înșeptit.” Avem aici o definiție frumoasă a prieteniei care ne spune că cordialitatea este unul dintre multele lucruri care sunt la baza unei prietenii. Iată de ce am considerat că nu este cu nimic greu să ajungi să fi cordial cu dușmanii tăi.[53]

Prin urmare am ajuns să ne dăm seama că trebuie să facem mai multe exerciții de cordialitate. De fapt am putea spune că un al doilea titlul al acestei cărți ar putea să fie: exerciții de cordialitate. Aceasta fiindcă am voit în aceste rânduri să fim pe nevoile celor care sunt mai deficitari în ceea ce privește cordialitatea. Este evident că trebuie să știm că cordialitatea este un lucru ce trebuie să fie practicat și trebuie să fie practicat în mod conștient. Numai în acest mod vom ajunge să înțelegem cordialitatea ca capacitate de a dialoga cu dușmanii noștri. După cum am putut vedea există multă ostilitate în lumea noastră și acest lucru nu este deloc încurajator. Cel mai bine ostilitatea se manifestă în lumea noastră printr-o dușmănie accentuată. Este o dușmănie care ne face să nu mai vrem să avem nimic de a face unii cu alții. Așa se face că se știu de mai multe timpuri de dușmănii:

- dușmănii între popoare și state,
- dușmănii între diferitele clase sociale,
- dușmănii între diferite facțiuni politice,
- dușmănii economice,
- dușmănii stradale,
- dușmănii interpersonale etc.

Toate acestea sunt numai câteva dintre gama largă de dușmănii care există în lumea noastră. Dușmăniile sunt unele care se agravează pe fondul faptului că lumea:

- nu vrea să dialogheze,
- nu vrea să fie cordială.

Ei bine sfinții părinți ai creștinismului ortodox ne spune că trebuie să fim unii deschiși și să ajungem să fim oameni ai cordialității dacă nu putem să fim oameni ai iubirii.[54]

După cum l-am citat pe jurnalistul B. C. Forbes se poate observa că ceea ce noi denumi cordialitate este un lucru ce ajunge să fie un fapt între mai multe alte trăsături pozitive:

- loialitate,
- stimă,
- simpatie,
- afecțiune,
- disponibilitatea de a ajuta,
- a să a fi gata pentru semnul tău când are nevoie de tine,
- a sta cu el în momente grele,
- a lupta pentru el.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să fim cât se poate de conștienți că față de prietenii noștri nu suntem datori numai cu cordialitatea ci la fel de bine și cu multe alte lucruri care este evident că definesc conturul prieteniei. Este evident că nu avem cum să fim prieteni cu dușmanii noștri dar putem să fim oare cordiali cu ei? Ei bine adevărul este că se poate ajunge la un anumit grad de cordialitate cu dușmanii noștri. Aceasta fiindcă este evident că dușmănia este un lucru care ne face să fim cât se poate de conștienți de faptul că trebuie să fim unii care să vedem că ura este una care ne poate devora sufletul. Avem nevoie să ne eliberăm de ură fiindcă numai în acest mod în cele din urmă vom da cordialității o șansă.[55]

---

[53]Dușmanul este un lucru care trebuie să știm că este un lucru care este prezent în mai toate timpurile istoriei. Ei bine trebuie să știm că deși au fost mai multe:

- torturi,
- chinuri,
- cruzime,
- neînțelegeri și războaie

Ei bine în secolul al XX-lea omul a ajuns la un asemenea grad de ură că a făcut două războaie mondiale.

[54]Tomas Spidlik, *Arta de a purifica inima* (Editura Galaxia Gutenberg, 2003).

[55]Cordialitatea este prin urmare un lucru care ne face să ne dăm seama că dușmanii nu sunt un lucru imposibil. Este cu adevărat așa de greu să ajungem să fim cordiali cu oamenii pe care îi urâm? Ei bine dacă nu o facem pentru noi în cele din urmă trebuie să ajungem să o facem pentru Iisus. După cum știm Iisus nu este unul care a spus aceste cuvinte fără ca El să nu ajungă să le trăiască. Iisus s-a rugat pentru cei care L-au răstignit. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama Iisus a fost exponentul principal al iubirii în lumea noastră. Trebuie să fim unii care să ne dăm seama că iubirea este una care poate să se manifeste și în cordialitate. Aceasta fiindcă după

Gânditorul american Thomas Jerfferson spunea cât se poate de inspirat: “eu găsesc prietenia asemănătoare cu vinul: brut cât este nou, copt (matur) cu trecerea timpului, laptele omului bătrân și cordialitatea lui finală.” Din aceasta trebuie să înțelegem că la fel cu prietenia și cordialitatea are mai multe faze:

1. Brută la început,
2. Matură cu trecerea timpului,
3. Frumoasă și deplină în cele din urmă.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spune că trebuie să știm că există mai multe grade de cordialitate dar dacă este că vorbim de un maxim de cordialitate ei bine aceasta se găsește cel mai bine în cazul sfinților părinți creștin ortodocși. Trebuie să fim cât se poate de conștienți că cordialitatea este un care ne face să fim cât se poate de atenți cu cei din jur și să le vedem personalitatea în părțile ei bune. Toți oamenii au un pic ce bunătate în inima lor și prin urmare prin cordialitate trebuie să facem apel la această puțină bunătate care există în inima lor. Cordialitatea de mai multe ori a făcut lucruri excepționale în lumea noastră. Faptul că dușmanul nostru vede că noi suntem cu el cordial cu el poate să ajungă să îi trezească conștiința adormită în răutate și să îl facă să devină și el cordial. Este adevărat că sunt și cazuri de persoane care atât de mult sunt învârtoșate în ura și dușmănia lor că nu mai există nici o posibilitate de a ajunge facem pace cu ei. Tot ceea ce ne mai rămâne este să ne rugăm pentru ei.[56]

O poveste care circulă prin orient ne spune că doi călători s-au pierdut prin deșert.

- Ce vom face acum?
- Nu știu,
- Cred că o să murim.
- Nu știu, poate vom găsii o caravană.
- Crezi?
- Posibil.
- Eu nu mai am multe puteri să merg.
- Trebuie să mergem.
- Asta așa este.
- Nu avem nici o altă alternativă.

Cei doi au mers și la un moment au ajuns la niște urme.

- Ce sunt cu aceste urme?
- Sunt urmele unei caravane.
- Să mergem după ele?
- Da, evident.

Cei doi au mers după urme.

- Ce se vede în depărtare?
- Pare că este un palmier.
- Bine ar fi dacă lângă el ar fi și ceva apă.
- Așa este.

Călătorii au mers și au ajuns lângă palmier.

- Sunt multe urme pe aici.
- Da văd și eu.
- Înseamnă că au mai fost călători pe aici.
- Da. Dar nu este nici urmă de apă.
- Ce este cea de acolo?
- Acea?
- Da.
- Să văd... este o sacoșă.
- Nu este apă în ea?
- Un moment.

Călătorul a golit sacoșa. Era plină cu aur.

---

cum am spus trebuie să știm că iubirea este mai puternică decât ura. Cei care cred în ură de fapt sunt unii care cred într-o putere iluzorie. Ura este o putere iluzorie care își are sediul în iad. Iată prin urmare că trebuie să fim unii care să fim conștienți că iubirea este un lucru care poate să domine în lume noastră și este și firesc să fie așa.

[56]Tomas Spidlik, *Rugăciunea cu inima* (Editura Galaxia Gutenberg, 2003).

- O sacoșă cu aur?
- Aur?
- Da aur.
- Vai vom fi bogați.
- Cum să fim bogați?
- Păi cu atât de mult aur?
- Nu de aur avem nevoie acum.
- De apă?
- Evident.
- În sacoșă nu este apă deloc.

Povestea ne spune că cei doi călători au murit de sete lângă sacoșa cu aur.[57]

Credem că pilda de mai sus vorbește de la sine și ea ne spune că de multe ori putem să avem multe bogății dar la ce folos dacă noi suntem oameni ai răutății? Să ne aducem aminte de diavol. Ei bine diavolul avea în cer tot ceea ce își dorea:

- măreție,
- lumină,
- mărire,
- cinste,
- vrednicie.

Ei bine el a ajuns să considere că toate aceste lucruri sunt nimicuri fiindcă lui i se cuvine totul. Așa se face că diavolul s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu Tatăl și a voit să îi ia locul. Prin urmare pilda de mai sus se potrivește și diavolului care este unul care le avea pe toate dar era nemulțumit fiindcă considera că el trebuie să devină Dumnezeu. Prin urmare este bine să știm că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de limitele noastre și în acest fel să ne smerim. Un părinte creștin ortodox spunea că trebuie să facem o demarcație dintre:

- mândrie,
- și demnitate.

De ce? Fiindcă ele nu sunt identice. Un om trebuie să știm că are demnitatea lui. Fiindcă omul are demnitatea lui nu se poate să ajungem să îl tratăm ca pe un sclav. Ei bine când dușmanul este prin pe picior greșit se ajunge să nu mai fie considerat nimic mai mult decât un sclav. Istoria umană putem să vedem că este plină de cazuri în care din dușmănie oamenii au ajuns să se facă sclavi unii pe alții.[58]

Este bine să știm că cel mai bine cordialitatea se poate vedea la un om prin zâmbet. Nu se poate să zâmbești unui om pe care îl urăști. Sunt mai mulți în zilele noastre care au făcut mai multe studii referitoare la fizionomia omului din dorința de "a sparge codul" feței omului. Prin urmare este bine să știm că trebuie să fim unii care să fim mult mai atenți cu modul în care ajunge să se manifeste cordialitatea. Am ajuns să trăim într-o lume în care tot ceea ce putem vedea este:

- fețe mohorâte,
- fețe întunecate,
- lacrimi,
- frică,
- tensiune,
- presiune psihică etc.

Toate acestea fiindcă oamenii nu mai vor să zâmbească. De multe ori ceea ce afișează ei este un zâmbet sec și lipsit de viață. Mai mulți oameni care au vizitat Statele Unite ale Americii au putut să vadă că zâmbetul american este unul steril și artificial. Se zâmbește puțin în America și nu numai. De ce? Fiindcă oamenii nu mai cred în puterea zâmbetului. Omul de azi este un om care este prins în grijile vieții și nu mai ajunge să aibă nici un fel de nevoie să zâmbească. Sunt multe lucruri care pot să ne facă să zâmbim în jurul nostru doar că noi nu le mai vedem. Care sunt lucrurile care pot să ne facă zâmbim din jurul nostru?

1. Jocul copiilor,
2. Animalele de companie,
3. Un răsărit de soare,

[57]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[58]Radu Teodorescu, *Libertatea: un vechi ideal creștin ortodox* (Cugir, 2019).

4. Un apus de soare,
5. Un pom înflorit,
6. Cântecul păsărilor,
7. Aerul curat al pădurilor etc.

Am ajuns să fim oameni care suntem mult prea prinși în torentul de negativitate care există în lumea noastră.[59]

Prin urmare ceea ce trebuie să deducem din cele pe care le-am spus până acum este că deşi nu ajungem să iubim pe duşmanii noştri trebuie să fim totuşi cordiali cu ei. Cum se face că de exemplu în lumea noastră doi adversari politici ajung să dezbată probleme de interes comun fiindcă lumea are nevoie de acest lucru? Este tocmai acest lucru care ne spune că deşi nu putem ajunge să îi iubim pe duşmanii noştri ei bine totuşi putem să fim cordiali cu ei. Aceasta fiindcă trebuie să fim oameni ai binelui şi ai iubirii. Cordialitatea prin urmare este un dialog pe care îl putem face cu duşmanii noştri. Trebuie să ştim că la o stare de ură absolută numai demonii ajung. Ei bine noi nu suntem diavoli ci suntem oameni care evident că putem ajunge să fim cordiali cu semenii noştri. Sunt unii care nu numai că nu sunt cordiali dar la fel de bine se manifestă violent cu duşmanii lor. De fapt cauza la cele mai multe războaie din lumea noastră este duşmănia care este o manifestare a răutăţii. Trebuie să fim oameni care să dăm dovadă de suntem dedicaţi ai binelui. Cineva spunea că sfârşitul lumii va venii când între potecile dintre case va ajunge să crească iarba. De ce? Fiindcă duşmănia este una care este nefirească pentru lumea noastră. Iată de ce trebuie să fim cel puţin cordiali cu duşmanii noştri chiar dacă nu putem să îi iubim.[60]

Zâmbetul este una dintre trăsăturile cele mai frumoase ale cordialităţii în lumea noastră. În acest sens se poate vedea că există două tendinţe generice în ceea ce priveşte zâmbetul:
1. Am uitat să îi privim pe cei care ne zâmbesc,
2. Am uitat să zâmbim la cei care vin la noi.

De ce? Fiindcă trebuie să ştim că zâmbetul este un lucru care face ca lucrurile dificile din lumea noastră să nu mai fie chiar atât de dificile. Trăim într-o lume care impune de cele mai multe ori limite şi graniţe între oameni. Aşa se face că lumea noastră la un nivel generic se împarte între:
- cei bogaţi
- şi ce săraci.

Mai apoi există limite legate de naţiuni şi popoare. La fel de bine o altă limită este cea legată de limbă. Nu ai cum să fie cordial cu cineva care nu vorbeşte aceiaşi limbă ca tine. Să fie lucrurile chiar aşa? Ştim că la ora actuală se vorbesc mai multe limbi pe glob. Ei bine trebuie să ştim că deşi sunt mai multe limb aceasta nu înseamnă că:
- unele limbi sunt superioare,
- şi alte limbi sunt inferioare.

Trebuie să fim realişti şi să ne dăm seama că limba nu este un lucru care trebuie să ajungă să suprime cordialitatea dintre noi oamenii. Concepţia creştin ortodoxă a sfinţilor părinţi este că semenii noştri sunt fraţii noştri. De ce? Fiindcă cu toţii avem un Dumnezeu Tatăl sus în cer. Prin urmare după cum spune Sfântul Siluan Atonitul: "fratele meu este viaţa mea." Avem toate motivele să îl vedem pe fratele nostru nu ca duşmanul nostru ci o persoană care este legată de noi prin legături ontologice, fiinţiale. La nivel de umanitatea se poate vedea că lumea trece printr-o criză de cordialitate. Am uitat să ne zâmbim unii altora, am uitat să ne vedem unii pe alţii în sensul creştin ortodox ca fraţi ai unuia şi aceluiaşi Dumnezeu Tatăl. Iată de ce trebuie să ne trezim la realitate şi să vedem lucrurile aşa cum sunt ele: în nevoie de unire şi de comuniune.

Sunt din ce în ce mai mulţi semeni de ai noştri care au ajuns să pervertească sensul noţiunii de cordialitate. De ce? Fiindcă ei sunt oameni prefăcuţi. Scriitoarea engleză Anne Bronte era cât se poate de concludentă în acest sens: "lipseşte-mă de o astfel de cordialitate! Este ca şi cum ne-am juca cu trandafiri sălbatici şi florile din

---

[59]Trebuie să fim oameni care să vedem lucrurile frumoase din lumea noastră. Sunt unii care adevărul este că au făcut un cult din a vedea numai lucrurile rele din viaţa lor. Aceasta fiindcă este bine să ştim că viaţa noastră trebuie să fie definită de bine şi de ceea ce este bine. Iată de ce trebuie să ştim că trebuie să fim unii care să ştim că cultivăm:
- binele
- şi iubirea.
Numai în acest mod în cele din urmă vom face ca lumea noastră să fie una mai bună. Sfinţii părinţi au fost unii care deşi au fost conştienţi de răutatea din jurul lor ei bine nu au fost contaminaţi de ea. Nu trebuie să fim contaminaţi de răutate fiindcă în nici un fel acest lucru nu este bine şi nu ajunge să ne facă să avansăm în sens duhovnicesc.

[60]Mănăstirea Oaşa, *Din inima multilor către inima tinerilor* (Alba Iulia, 2016).

mai: destul de luminoase ochiului și plăcute la atingere, dar știi că jos sunt spini și mediat ajungi să îi simți la fel de bine; și probabil ajungi să îi rupi prin a îi apăsa pe lateral și făcând așa nu faci decât să te înțepi cu degetele în ei."[61]

Sunt oameni vicleni care adevărul că știu să imite foarte bine cordialitatea. Ei bine ceea ce trebuie să știm este că niciodată

- viclenia
- și cordialitatea

nu sunt lucruri care se împacă unul cu celălalt. De ce? Fiindcă nu poți să fi un om viclean și în același timp să nutrești sentimente adevărate de cordialitate. Pentru a ajunge să își realizeze scopurile lui murdare și rele de cele mai multe ori omul viclean este unul care ajunge să mimeze cordialitatea. Este bine trebuie să știm că cei care sunt buni cunoscători ai ființei umane pot să își dea seama foarte bine de modul în care se manifestă:

- adevărata cordialitate,
- față de falsa cordialitate.

Există o diferență ca de la cer la pământ dintre aceste două genuri de cordialități pe care dacă suntem mai atenți cu cei din jurul nostru vom reușii să ne dăm seama de mare lor diferență. Nu a folosit Iuda Iscarioteanul o cordialitate falsă atunci când L-a vândut pe Iisus? Cum să nu. Pentru a își arăta cordialitatea lui vicleană Iuda chiar a ajuns să Îl sărute pe Iisus. Este evident că trebuie să fim mult mai circumspecți cu privire la genul de cordialitate pe care îl afișează lumea din jurul nostru. Ceea ce se poate vedea este că mai ales în lumea politicii se ajunge la ceea ce am denumit ca falsa cordialitate. Sunt mai mulți mari lideri politici care dau dovadă de multă cordialitate mai înainte de a fi votați pentru ca mai apoi să uite de cordialitatea lor și să facă lucruri ce nu sunt în interesul poporului. Trebuie să fim oameni cu discernământ și să ne dăm seama că nu se poate în nici un fel să falsificăm cordialitatea. Pentru mulți cordialitatea a devenit un fel de instrument de manipulare a maselor. De ce? Fiindcă ei sunt unii care știu că populația apreciază cordialitatea. Lumea vrea să vadă în liderii care condus niște oameni care sunt capabili de:

- cordialitate
- și de empatie.

Ei bine de mai multe ori se poate vedea că aceste lucruri sunt manipulate pentru a se ajunge la scopuri mârșave și neortodoxe.[62]

La fel de bine trebuie să știm că cordialitatea se mai poate manifesta și prin bunele maniere. Sunt din ce în ce mai puțini cei care consideră că bunele maniere sunt lucruri pe care trebuie să le avem în vedere. De ce? Fiindcă trebuie să știm că bunele maniere sunt o dovadă de cordialitate. Nu poți să fi politicos cu cineva pe care îl disprețuiești. Este adevărat că sunt și cazuri de oameni care sunt manierați și cu cei pe care nu îi iubesc dar ceea ce se poate vedea este că această cordialitate a manierelor este numai una de suprafață. Se știe de exemplu povestea engleză în care doi englezi ai ajuns naufragiați pe o insulă în care erau mai multe lăzi de apă minerală îmbuteliată. Se spune că englezii au murit de sete fiindcă nu aveau la ei nici un tirbușon cu care să deschidă sticlele. Ei puteau să spargă puțin sticlele și să bea dar acest lucru nu era o dovadă de bune maniere. Ei bine trebuie să știm că:

- bunele maniere
- și cordialitatea

au multe lucruri în comun. Un om manierat este un om care ne inspiră cordialitate. Aceasta fiindcă după cum am spus este bine să știm că nu se poate să fim cordiali și în același timp bădărani și mojici. Sunt unii care sunt adepții teoriei că în nici un fel nu se poate vorbii de bunele maniere dacă este să avem în vedere faptul că omul trebuie să meargă la ceea ce este esențial. Pentru unii bunele maniere sunt lucruri care ne fac să ne dăm seama că omul pe care îl avem în fața noastră este un om cordial, adică el are o mare inimă. Nu fără de nici un motiv în tradiția populară românească există vorba că:

- este un om cu inimă mare,
- este un om cu inimă de aur.

---

[61]Anne Bronte, *Necunoscuta de la Wildfell Hall,* (București, 2012).
[62]R. V. Boule, J. L. Beauvois, *Tratat de manipulare* (Editura Antet, 2009).

Ce vor să însemne aceste vorbe? Înseamnă că omul cu inimă mare sau omul cu inimă de aur este un om de bine. Prin urmare se poate vedea că până şi înțelepciunea populară este una care este conştientă că bunătatea iasă din inima omului. Este vorba de inima sufletului care este sediul sentimentelor.[63]

Sunt destui de mulți cei care văd cordialitatea prin:

- bunele maniere,
- politețe,
- afectivitate,
- comportament potrivit,
- emoții,
- sentimente calde,
- buna dispoziție,
- prezența de spirit etc.

Toate aceste lucruri adevărul este că sunt mai mult un fel de paravan al cordialității dar după cum ştim trăim într-o lume diversă şi sunt unii care percep cordialitatea prin aceste lucruri. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Humphry Davy: "omul manierat niciodată nu îşi întinde mâna pentru a saluta ci o lasă pe doamnă mai întâi. Acesta este o test de bună creştere care este aplicat de mai multă lume constant. Prima mişcare în direcția cordialității trebuie să vină de la doamnă, tot codul comportamentului fiind bazat pe faptul că ea este superioară." Adevărul este că am uitat să fim cordiali în societatea noastră. De ce? Fiindcă am ajuns să gândim la fel cu oamenii de afaceri care sunt extrem de grăbiți şi care vor să îşi ducă la îndeplinire toate scopurile lor mai mult sau mai puțin mârşave. Iată de ce trebuie să ştim că nu este niciodată prea târziu să ne trezim la realitate. Sunt unii care susțin că comportamentul manierat este mai mult o dovadă de slăbiciune şi de a fi bigot. Ei bine când avem de a face cu necunoscuți contează la un anumit nivel prima impresie. De ce? Fiindcă ei sunt oameni care poate nu îi vom mai întâlnii după prima întâlnire. Este evident că trebuie să fim mult mai atenți cu ei şi să ne dăm seama că nu avem nimic de pierdut dacă suntem manierați. Bunele maniere nu sunt numai o dovadă de cordialitate ci la fel de bine de bună creştere.[64]

Din cele spune mai sus nu trebuie să înțelegem că cordialitatea nu este nimic mai mult decât un manierism. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că cordialitatea mai trebuie să fie:

- genuină,
- caldă,
- sinceră,
- din toată inima,
- binevoitoare,
- ne-fariseică etc.

Iată că am ajuns în acest moment al cărții noastre să vedem care este diferența dintre cordialitate şi bunele maniere. Aceasta fiindcă după cum am spus pentru mai multă lume bunele maniere pot să fie un fel de reducere la cordialitate. Nu trebuie decât să respecți câteva gesturi pentru a fi cu adevărat cordial. Lucrurile nu sunt chiar atât de simple. Chiar şi marii criminali de război pot să fie nişte oameni manierați. Ei totuşi nu sunt nişte oameni cordiali fiindcă cordialitatea nu poate în nici un fel să existe într-un suflet plin de gânduri de crimă şi de război. Ca să fim mai bine înțeleşi trebuie să ştim că nu este destul să fim manierați pentru a ajunge să fim oameni cordiali. Este adevărat că bunele maniere sunt mai mult un fel de început al cordialității. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că trebuie să fim oameni mult mai atenți cu afecțiunea. Bunele maniere pot la fel de să fie cât se poate de sterile. Aceasta fiindcă a fi manierat poate să fie mai mult un fel de ascunziş pe care îl avem pentru a ne ascunde adevărate sentimente. Iată ce spunea în acest sens gânditoarea Florence King: "mizantropii au mai multe virtuți paradoxal admirabile. Nu este nici o exagerare să spunem că noi suntem printre cei mai amabili oameni cu care te vei întâlnii. Fiindcă bunele maniere construiesc ziduri puternice, lipsa noastră de gust pentru intimitate ne face

[63]Prin inimă bună evident că se înțelege şi o inimă cordiali. Pentru unii o inimă cordială ar putea să fie o tautologie aceasta fiindcă după cum am evidențiat la începutul acestei cărți termenul de cordial provine din grecescul inimă (kardia). Totuşi, nu toată lumea ştie limba greacă şi iată de ce este bine să fim conştienți că cordialitatea este un lucru ce ne face să fim cât se poate de atenți cu ceea ce iasă din inima noastră. Inima noastră este cea prin care trec mai toate gândurile noastre. Aceasta fiindcă există la nivel spiritual o profundă legătură dintre sentimente şi rațiune. Prin urmare gândurile noastre sunt unele care pot să nască sentimente. Iată cum cordialitatea poate să provină din gânduri. Sunt gânduri care ne duc spre cordialitate şi gânduri care ne duc spre ostilitate. Ține de noi ce gânduri ajungem să cultivăm dar ceea ce trebuie să fim conştienți este că niciodată nu putem să ne falsificăm cordialitatea numai prin gânduri.

[64]Aurelia Marinescu, *Codul bunelor maniere astăzi* (Editura Humanitas, 2015).

să fim cea mai cordială *barcă ce trece prin noapte*. Atâta vreme cât vei fi un străin, noi vom fi cei mai buni prieteni ai tăi." Din cele spuse mai sus putem să vedem că şti mizantropii sunt unii care sunt foarte buni în a fi bine manieraţi. De ce? Fiindcă ei sunt persoane care sunt cât se poate de buni în a îi ţine la distanţă pe cei din jur. Dacă faptul de a îi ţine la distanţă pe ce din jur implică a fi manierat ei bine mizantropii sunt unii care vor fi cei mai manieraţi oameni dintre toţi cei care există.[65]

Oamenii mari ai lumii cu toţii au fost oameni cordiali fiindcă ei au fost unii care şi-au dat seama că ei trebuie să fie cât se poate de deschişi spre ceea ce este esenţial în viaţă:

- iubire,
- pace,
- înţelegere,
- armonie,
- acord,
- consens etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să ne dăm seama că cordialitatea este un lucru care ajunge să ne facă să fim unii care să vedem lucrurile mult mai bine şi mult mai clar. Sunt mulţi care sunt cât se poate de confuzi în ceea ce priveşte cordialitatea. Aceasta fiindcă ei o consideră neesenţială. Ei bine trebuie să ştim că sunt situaţii în care cordialitatea este un lucru care poate să facă minuni. Când două state se dispreţuiesc unul pe altul este bine să ştim că cordialitatea poate să facă minuni. Aceasta fiindcă cordialitatea are capacitatea miraculoasă de a detensiona situaţii încordate.[66]

Se spune că era o femeie care nu era prea bogată. Într-o zi a venit la ea un jurist.

- Bună ziua doamnă.
- Bună ziua.
- Pot intra să discut cu dumneavoastră?
- Cum să nu.
- Vă mulţumesc.

Juristul a intrat în casă şi şi-a deschis servieta.

- Doamnă am să vă dau o veste bună.
- Ce veste?
- Veţi fi moştenitoarea unei averi mari.
- Cum aşa?
- Am găsit un document care vă retrocedează mai mulţi bani pe care îi moşteniţi.
- Dar cum aşa?
- Este un drept al dumneavoastră pe care îl aveţi dar de care nu ştiaţi.
- Mă surprinde.
- Nu trebuie.
- De ce?
- Fiindcă este greşeala noastră a juriştilor.
- Ce greşeală?
- Vedeţi la moartea ultimelor rude ale dumneavoastră, ei şi-au exprimat prin scris dorinţa ca toate bunurile lor să vă revină dumneavoastră.
- Acum înţeleg.
- Mă bucur.
- Şi cam cât de mare este moştenirea?

---

[65]Este adevărat că mizantropii sunt mai rar întâlniţi dar nu trebuie să uităm că sunt şi cazuri de acest fel în lumea noastră. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile mult mai bine şi mult mai profund. Trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că cordialitatea nu trebuie să fie una forţată. Sunt mai mulţi care evident că se forţează să fie cordiali. Ei bine acest lucru nu poate să meargă la infinit. Nu poate să meargă la infinit. Aceasta fiindcă după cum am spus oamenii din jur la un moment dat îşi vor da seama de care este diferenţa dintre:
- falsa cordialitate,
- şi adevărata cordialitate.
Trebuie să fim oameni ancoraţi în realitate şi să ne dăm seama că cordialitatea poate să fie contrafăcută. Am dar în această carte mai multe exemple de contrafacere şi de falsificare a cordialităţii. Iată de ce este bine să fim oameni care să ne dăm seama de diferenţa dintre aceste două lucruri.

[66]Radu Teodorescu, *Creştinismul ortodox pentru pacea lumii* (Cugir, 2020).

- De ordinul milioanelor de lei.
- Vai, așa de mult?
- Da doamnă.

Se spune că femeia a moștenit averea și a devenit extrem de bogată. Cu toate că era bogată femeia nu părea fericită. Într-o zi după mai multă vreme ea discuta cu o prietenă de a ei.

- Să știi că eu nu te înțeleg, a început prietena.
- Ce anume?
- Te văd tot tristă și supărată.
- Asta așa este.
- Păi se poate una ca asta?
- Se poate.
- Tu care ai o asemenea avere?
- Te referi la banii mei?
- Evident.
- Tu nu știi că banii nu aduc fericirea.
- Dar de ce ești nefericită?
- Cum de nu îți dai seama?
- Nu am cum dacă nu îmi spui.
- Când eram săracă tot ceea ce avem era fericirea, acum că sunt bogată tot ceea ce am sunt numai bani.[67]

Această întâmplare este una care ne spune că sunt mai mulți care consideră că banii sunt singurii care ne pot face fericiți. Ei bine ceea ce trebuie să fim conștienți este că banii au o valoare limitată în lumea noastră. Ei sunt mai mult un bun de tranzacție. Aceasta fiindcă este bine să știm că nu trebuie în nici un fel să exagerăm rolul pe care îl au banii în viața noastră. Sunt unii care gândesc așa:

- dacă am bani voi fi cordial cu toată lumea,
- dacă nu am bani nu voi fi cordial cu nimeni.

Sunt oameni care ajung să gândească virtuțile și trăsărturile de caracter ale omului prin bani și prin averi. Ei bine trebuie să știm că lucrurile nu sunt chiar atât de limitate și simpliste. Trebuie să știm că banii sunt unii care nu pot să ne cumpere cordialitate. De ce? Fiindcă cordialitatea pentru a fi una autentică trebuie să fie una spontană. Ceea ce uităm cei mai mulți dintre noi este faptul că cordialitatea este una spontană. Se știe de un împărat bizantin 9Teodosie cel Mare) că a auzit de un călugăr cu viață sfântă. Împăratul a voit să îl cunoască. Pentru aceasta s-a îmbrăcat în haine obișnuite și a mers la călugăr. Călugărul l-a primit crezând că este un om oarecare. L-a servit și i-a dat ospitalitatea necesară. Împăratul a mâncat și a băut ceea ce i-a dat sfântul și mâncarea lui sărăcăcioasă i s-a părut mai bună decât toate mâncăturile lui de la palat. Atunci el i-a descoperit sfântului cine este el. L-a întrebat pe călugăr cum se face că mâncarea lui este așa de bună? Călugărul i-a spus că mâncarea care se face cu rugăciune nu poate să fie decât bună. Este evident că trebuie să fim cât se poate de înțelegători cu faptul că există valori spirituale care sunt mai presus de lumea noastră și care ne plasează în legătură cu lumea de dincolo sau mai bine spus cu lumea duhovnicească.[68]

Trebuie să știm că cordialitatea este una care a intrat și în atenția filosofilor. Iată ce spunea despre cordialitate filosoful danez Soren Kierkegaard: "eu cred că cele mai mari periculos pentru creștinism nu sunt ereziile, eterodoxiile, nu sunt ateii și nici secularismul profan, ci acel fel de ortodoxie care este cordială numai în aparență, mediocritatea luată ca fiind cea mai bună alternativă. Nimic nu disipă mai mult majesticul la fel ca cordialitatea." Ei bine Kierkegaard trebuie să știm că aici ne-a atras atenți asupra unei cordialități false care este mai greu de înțeles. Sunt mulți oameni superficiali care practică un fel de cordialitate. Ei sunt cordiali și cu dușmanii lor de multe ori nu fiindcă îi iubesc ci fiindcă știu că nu sunt capabili să le facă față. Aceasta fiindcă ei sunt mediocrii. Iată de ce trebuie să știm care este sensul acestei cordialități false. Sunt mulți care consideră că nu trebuie să exceleze în nimic și nici în iubirea creștină. Așa se face că aceste persoane ajung să se ascundă pe sine sub camuflajul creștin ortodox. Atunci când devenim conștienți că suntem creștini trebuie să fim convinși că trebuie să dăm tot ceea ce avem mai bun din noi. Trebuie să ajungem la gradul cel mai mare iubire pe care îl putem atinge. Aceasta fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile în profunzimea lor și să nu ne mulțumim cu a le vedea numai la suprafață. Cordialitatea după cum ne spunea Kierkegaard poate să fie

[67]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[68]Ion Ghinoiu, *Lumea de aici, lumea de dincolo. Ipostaze românești ale nemuririi* (București, 1999).

la fel de bine un fel de mască a mediocrității. Trebuie să știm că lucrurile nu pot să fie acceptate ca fiind bune când voim să fim mediocrii sub masca creștinismului. De ce? Fiindcă după cum am spus creștinismul este unul care ne cere să excelăm în:

- virtuți,
- fapte bune,
- iubire,
- nevoință,
- înțelegere,
- cordialitate.[69]

Am ajuns să trăim într-o lume în care iubirea vrăjmașilor nu este nimic mai mult decât un mit. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt din ce în ce mai mulți cei care consideră că de fapt Iisus nu a fost nimic mai mult decât un mit. Să fie iubirea vrăjmașilor pe care a predicat-o Iisus un mit? Fără doar și poate că nu. Iubirea de vrăjmași este cea prin care ajungem să îi învingem pe dușmani. De ce? Fiindcă prin această iubire de fapt noi ajungem să ne dăm seama că suntem superiori și că avem un atu față de dușmanii noștri: iubirea. Că am ajuns să trăim într-o lume a urii și de dezbinării ne-o spun multele conflicte și ostilități din lumea noastră. Ei bine trebuie să fim unii care să ajungem să trecem peste aceste ostilitații și să vedem că ceea ce face ca lumea să meargă înainte este iubirea și nu ura. Ura este un sentiment demonic la origini. Singura ură pe care o acceptă creștinismul ortodox este ura față de păcat. Cordialitatea poate face multe lucruri bune în lumea noastră:

- poate detensiona conflicte,
- poate oprii războaie,
- poate face pace cu dușmanii,
- poate face o lume mai frumoasă,
- poate aduce zâmbetul pe fața la mai mulți oameni fără speranță,
- poate să creeze mai multe relații de prietenie etc.

Toate acestea dacă este să vedem că cordialitatea ajunge să fie un lucru ce este cultivat sistematic. Realitatea este că cei mai mulți dintre noi nu ne-am ridicat problema cordialității. Ei bine sfinții părinți ai creștinismului ortodox au fost unii care fost nevoiți din împrejurările concrete ale vieții să deprindă cordialitatea. La fel cum au făcut-o ei trebuie să o facem și noi.[70]

CAPITOLUL 4

OSTILITATEA ÎNTRE POPOARE ȘI NAȚIUNI

Ostilitatea cel mai bine poate să fie văzută mai ales între popoare. Sunt unii care judecă lucrurile:

- reducționist,
- și simplist,

Aceasta fiindcă ei văd doar la suprafață și nu vor să vadă în profunzime. Așa se face că în zilele noastre sunt mai mulți care sunt cât se poate de porniți spre ostilitate. Această ostilitatea poate îmbrăca mai multe forme:

- ostilitate națională,
- ostilitate etnică,
- ostilitate rasială,
- ostilitate politică etc.

Toate aceste forme de ostilitate sunt unele care ajung să facă din lumea noastră o lume întunecată și una în care cu mare greutate ajungem să vedem lumina de la capătul tunelului. De ce? Fiindcă este bine să știm că

[69]Un fapt prin care se manifestă cordialitatea este fără de nici o îndoială ospitalitatea. Nu se poate să nu vedem această legătură profundă dintre ospitalitate și cordialitate. Sfântul apostol Pavel ne spunea așa: "să nu dați uitării primirea de oaspeți, căci unii, prin ea au găzduit, fără să știe, pe îngeri" (Evrei 13, 2). Devine evident că trebuie să fim persoane care să ajungem să vedem în profunzime lucrurile și să ne dăm seama că cordialitatea la fel de bine se manifestă și prin ospitalitate. Sunt popoare care sunt mai ospitaliere și popoare care nu sunt prea ospitaliere. Oricum ceea ce trebuie să fim conștienți este că ospitalitatea este fără doar și poate o calitate pe care trebuie să o cultivăm. Nu trebuie să ajungem să ne tratăm rău familia pentru a trata bine pe oaspeții noștri ci ceea ce trebuie să facem este să ajungem să vedem pe oaspeții noștri ca oameni care au nevoie de noi.

[70]Călin Popescu, *Despre frații de alte credințe* (Editura Mediaprint, 2015).

ostilitatea este un lucru care ajunge să ne ducă spre demonic. Se ştie că demonii au una dintre principalele lor meniri de a ațâța spiritele. Ce este de făcut într-o asemenea situație? Ei bine când demonii ne dau târcoale trebuie să ne întoarcem spre Iisus și spre Biserică. Numai în acest mod vom ajunge să îi gonim pe demoni.[71]

Ostilitatea între popoare este una care ne face să fim conștienți că trebuie să fim cât se poate de atenți cu tot ceea ce înseamnă ură. Ura poate să primească proporții planetare. Aceasta fiindcă ea ajuns de mai multe ori să fie una care să domine lumea noastră. Iată prin urmare că este bine să ştim că trebuie să fim mult mai rezervați cu ura și cu modul ei național de a se manifesta. Care sunt cauzele urii naționale?

1. Ceilalți nu gândesc ca noi,
2. Ceilalți nu acționează ca noi,
3. Ceilalți nu sunt ca noi,
4. Ceilalți nu sunt mai buni ca noi,
5. Ceilalți ne sunt inferiori,
6. Ceilalți sunt slabi,
7. Ceilalți trebuie să fie dominați și stăpâniți.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să ne dăm seama că trebuie să fim oameni care să vedem lucrurile mai în profunzime și să nu ne mulțumim să le tratăm superficial. Gânditorul Eckhart Tolle spunea cât se poate de potrivit: "când vei ajunge să nu mai percepi lumea ca ostilă, nu va mai exista frică și fiindcă nu mai va mai exista frică, gândești, acționezi și vorbești diferit." Ostilitatea trebuie să ştim că este una care se bazează pe sentimentul fricii. Frica se manifestă prin:

- intimidare,
- molestare,
- teroare,
- nesiguranță,
- exploatarea la maxim a slăbiciunilor etc.

Prin urmare când cineva ne este ostil el vrea ca prin ostilitatea lui să ajungă să inspire în noi sentimentul fricii. Ajungem să ne fie frică de popoarele puternice fiindcă ele sunt unele care ne inspiră frică. Ne inspiră frică fiindcă ne fac să nu mai vedem faptul că viața se poate trăi și în pace și liniște. Este evident că trebuie să fim oameni care să ne dăm seama că frica nu este un lucru care dă rezultate. De ce? Fiindcă popoarele care sunt supuse prin frică mai de vreme sau mai târziu vor ajunge să prindă curaj și se vor revolta. Prin revoltă în cele din urmă își vor câștiga libertatea mult dorită.[72]

Deși nu se recunoaște oficial lumea noastră este condusă de legea junglei: conduce cel mai puternic. Ei bine acest principiu ajunge să se manifeste și între popoare și națiuni. Aceasta fiindcă sunt mulți care sunt unii care se străduie din toate puterile lor să ajungă să dețină cât mai multă putere. Așa se face că au fost mai mulți lideri care au ajuns să vrea să dețină puterea absolută. Puterea absolută înseamnă să ai lumea la picioarele tale. Este evident că trebuie să fim oameni care să fim cât se poate de realiști și să ne dăm seama că și acum după 2000 de ani de la Iisus oamenii nu sunt conduși de principiul suprem creștin ortodox: iubirea. Este adevărat că lumea se află între doi poli:

- iubirea,
- ura.

Este o alegere pe care fiecare dintre noi o facem cu privire la ce principiu ajungem să aderăm. Trebuie să știm că în timp ce iubirea ne duce spre rai, ei bine răul ne duce spre iad. Limitele sunt unele care sunt dincolo de lumea noastră. Aceasta fiindcă este bine să știm că iubirea și ura sunt lucruri care vin de dincolo de lumea noastră.

1. Iubirea vine de la Dumnezeu Sfânta Treime și de la îngeri,

---

[71]Este adevărat că cordialitatea și ostilitatea sunt lucruri care au multe aspecte spirituale dar ceea ce ne spun sfinții părinți este că sub nici o formă nu trebuie să ajungem să fim cordiali cu demonii. Demonii sunt dușmanii noștri eterni și trebuie să știm că atâta vreme cât trăim ei nu se vor da înapoi de la nici o ocazie să ne facă rău. Legea iubirii vrăjmașilor pe care a adus-o Iisus trebuie să știm că nu înseamnă că trebuie să ajungem să îi iubim pe demoni. A iubii un demon înseamnă demonolatrie și trebuie să știm că din demonolatrie nu se mai poate să scăpăm. Nu se mai poate să scăpăm fiindcă demonii vor pieirea noastră. Prin urmare ura față de demoni trebuie să știm că este una cât se poate de justificată. Este justificată fiindcă nu avem cum să ajungem să îi iubim pe cei care vor pierzania noastră eternă. Trebuie să fim oameni care să fim conștienți că trebuie să fim unii care să ne dăm seama de tot ceea ce implică cu sine cordialitatea dar că ea nu se aplică în nici un fel demonilor. Din aceasta trebuie să înțelegem că există limite ale cordialității.

[72]Samuel Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale* (Editura Antet, 2012).

2. Ura vine de la diavoli.

Prin urmare trebuie să știm că ține de noi ce urmăm în această lume. În ceea ce privește popoarele trebuie să știm că dacă nu suntem capabili să ne iubim la nivel de popoare totuși putem să fim cordiali unii față de alții. Cordialitatea între popoare este un lucru necesar și pe care trebuie să îl avem în vedere. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Ken Hayes jr.: "o persoană iubitoare trăiește într-o lume iubitoare. O persoană ostilă, trăiește într-o lume ostilă."[73]

Din această afirmație trebuie să înțelegem că popoarele sunt libere să opteze între:

- cordialitate,
- ostilitate

în funcție de propriile lor opțiuni. De ce? Fiindcă nu trebuie să ne facem nici un fel de problemă: omul este unul care este înzestrat cu libertate. Fiindcă omul are libertate el este unul care poate să facă ce vrea cu lumea. Este bine să știm că în lumea noastră sunt mai mulți agenți ai:

- haosului,
- anarhiei,
- dezbinării,
- războiului,
- neînțelegerii,
- violenței etc.

Toți aceștia sunt unii care este bine să știm că sunt unii care ne fac să fim cât se poate de neliniștiți. Sunt oameni care în loc să se manifeste cu iubire față de semenii lor ei bine trebuie să știm că sunt unii care găsesc un fel de plăcere sadică în a induce în semenii lor:

- teroare,
- frică,
- angoasă,
- disperare,
- nesiguranță etc.

Iată de ce trebuie să știm că trebuie să fim unii care să ne dăm seama că libertatea poate să fie exercitată prost și în acest mod în cele din urmă să fie una care ajunge să facă mult rău în jurul nostru. Lumea noastră după cum se poate vedea este din ce în ce mai ostilă.

1. Europa nu se înțelege cu Africa,
2. Africa nu se înțelege cu America,
3. America nu se înțelege cu Asia,
4. Și Asia nu se înțelege cu Australia.

Ei bine se poate vedea că lumea noastră de mai multe ori ajunge să fie un teren de război continuu. De fapt dacă este să studiem foarte bine istoria lumii vom vedea că foarte rar au existat perioade de pace deplină în timpul lumii. De ce? Fiindcă permanent au fost unii care au găsit motive și au fost ostili cu semenii lor. Iată ce spunea în acest sens gânditorul chinez Chuang Tzu: "toate încercările de a crea ceva admirabil sunt arme ale răului. S-ar putea să crezi că practici bunăvoința și dreptatea, dar în realitate ceea ce vei crea va fi un fel de artificialitate. Acolo unde există un model, se vor face copii după el, unde succesul a fost obținut vor urma laudele; acolo unde există dezbateri vor exista izbucniri de ostilitate."[74]

Din cele spuse mai sus nu înseamnă că trebuie să fim unii care să nu avem nici un fel de încredere în dezbateri. Aceasta fiindcă pentru a ajunge la pace de mai multe ori popoarele și națiunile sunt puse să ajungă să dezbată. Trebuie să dezbatem fiindcă în acest mod trebuie să fim unii care să ajungem să fim cât se poate de aproape de faptul că trebuie să ne înțelegem unii cu alții. O modalitate vicleană prin care se manifestă cordialitatea este diplomația. Auzim de mai multe ori că ni se spune că acolo unde conflictele nu pot să fie evitate trebuie să se folosească diplomația. Ei bine sunt mulți avocați ai diplomației dar ceea ce trebuie să știm este că diplomația este un lucru care ajunge să fie un fel de fapt care ne face să fim cât se poate de vicleni. De ce fiindcă în lumea noastră diplomația se bazează pe:

- viclenie,
- înșelăciune,

---

[73]Ken Hayes jr., *Handbook to higher consciousness* (Love Line Books, 19993).

[74]Chuang Tzu, *Zhuangzi* (București, 2009) cu titlul Călătorie liberă.

- sperjur,
- sabotaj,
- minciună,
- tragere pe sfoară etc.

Diplomația este una care de fapt ar trebuii să se manifeste prin:

- tact,
- răbdare,
- acord,
- armonie,
- cooperare,
- înțelegere,
- consens etc.

Se poate vedea că diplomația dintre popoare este departe de a fi una cordială. Sunt mai mulți lideri care sub:

- zâmbetele false,
- strângerile cordiale de mână,
- vorbele mieroase

nu fac decât să își ascundă ostilitatea. Aceasta fiindcă este bine să ştim că ostilitatea este un fapt care ajunge să ne facă să fim cât se poate de duplicitari.[75]

Cordialitatea între popoare este din ce în ce mai uitată în zilele noastre. Deşi trăim într-o epocă care vrea să de definească pe sine prin a fi globală sau globalistă trebuie să ştim că sunt de fapt din ce în ce mai puțini cei care cred în puterea cordialității. Aceasta fiindcă este bine să ştim că trebuie să fim unii care să trăim şi să simțim cordialitatea. Cordialitatea după cum putem să ne dăm seama este adevărata diplomație. Nu există pentru oamenii sinceri şi curați o armă mai eficientă în plan diplomatic decât cordialitatea. Iată de ce trebuie să ne folosim de cordialitate în dialogul dintre națiuni. Națiunile sunt unele care după cum putem să ne dăm seama foarte uşor ajung la ostilitate. Aceasta fiindcă răul dintotdeauna este mult mai uşor de făcut decât binele.[76]

Se spune că un mare proprietar se lăuda în fața unui pietrar.

- Ei tu, ce om de ruşine eşti tu.
- De ce domnule?
- Păi cu ce eşti de folos tu societății?
- Cu munca mea.
- Cu nişte ziduri de piatră?
- Sunt şi ele de folos.
- Eh asta zici tu.
- Nu domnule chiar aşa este.
- Lumea merge înainte numai datorită oamenilor ca mine.
- Nu ştiu ce să zic.
- Vrei să ți-o demonstrez?
- Da domnule.
- Ei uite vezi tu livezile de acolo?
- Da domnule.
- Sunt toate ale mele.
- Bine domnule.
- Vezi tu ogoarele frumos însămânțate de acolo?
- Da domnule.
- Sunt toate ale mele.
- Dacă ziceți aşa domnule.
- Păi nu că zic că aşa este.

[75]Duplicitatea este cea care din cele mai vechi vremuri ajunge să se manifeste printr-o falsă cordialitate. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că sunt mai multe timpuri de falsă cordialitate: minciuna, înşelăciunea, viclenia sunt cu toate forme de falsă cordialitate. După cum ne spune sfinții părinți ai creştinismului ortodox pentru a ajunge la o adevărată cordialitate trebuie să fim unii care să ajungem să avem baze spirituale. Aceste baze spirituale sunt unele care ne fac să vedem lumea din jurul nostru ca produsul voii lui Dumnezeu şi nu ca o modalitate de a ne împlinii oftele noastre egoiste şi limitate.

[76]Zig Ziglar, *De la bine la excelent* (Editura Curtea Veche, 2019).

- Bine domnule.
- Vezi pădurile verzi de acolo?
- Da domnule.
- Sunt toate ale mele.
- Am înțeles acum.
- Ai înțeles adevărul: sunt extrem de bogat?
- Domnule dacă nu vă supărați pot să vă întreb și eu ceva?
- Ce anume?
- Dar acela al cui este? A întrebat pietrarul arătând spre cer.
- Acela nu este al meu.
- Nu fiindcă este al meu.
- Hahaha. Păi tu ai cerul proprietatea ta?
- Da domnule.
- Fugi de aici că nu te cred.
- Domnul eu Îl am pe Dumnezeu.
- Și ce este cu asta?
- Dumnezeu locuiește în cer.
- Mai lasă-mă cu povești din astea popești.

În aceiași noapte bogatul a visat că a murit cel mai bogat om din sat.

- Vai ce bine că a fost numai un vis, fiindcă eu sunt cel mai bogat om din sat.

Tot în aceiași noapte a murit și pietrarul sărac. Mai înainte de a muri el a spus:

- Doamne sunt gata să plec. Ia-mă la Tine.

Se spune că pietrarul a murit în pace fiindcă a știu că s-a dus la locul cu bogățiile veșnice.[77]

Povestea de mai sus este una care ne spune că de multe ori pentru a evita neplăcerile din această lume trebuie să dom dovadă de cordialitate. La drept vorbim din întâmplarea de mai sus adevărul este că se poate vedea că pietrarul sărac eventual nu avea ce discuta cu un bogat arogant. Aceasta fiindcă este bine să știm că bogăția are tendința de a îl face pe om să fie cât se poate de arogant. Aroganța și cordialitatea adevărul este că nu prea au multe lucruri în comun. De ce? Fiindcă arogantul nu este un om care să stea la discuții cu cei din jurul lui. Omul arogant se vede pe sine:

- cel mai bun,
- cel mai capabil,
- cel mai deștept,
- cei mai harnic,
- cel mai priceput,
- cel mai întreprinzător.

Este evident că nu prea avem cum să îi vedem pe semenii noștri cordial dacă suntem aroganți fiindcă aroganța este una care ne orbește și ne face să nu mai fim unii care să fim realiști.[78]

Ceea ce este cel mai trist în cazul ostilității este faptul că nu se poate în nici un fel să se ajungă la dialog. Cei mai mulți oameni care sunt conduși de ostilitate sunt unii care în nici un fel nu ajung să înțeleagă ce este dialogul. Sunt mai multe forumuri internaționale care sunt cât se poate de ineficiente în a pacifica tendințele ostile ale lumii. Sunt unii care știm că împarte lumea în trei categorii:

1. Prima lume (sau lumea capitalistă),
2. Lumea a doua sau lumea în curs de dezvoltare,
3. Lumea a treia sau lumea săracă (Africa este considerată cel mai mult ca făcând parte din lumea a treia).

Prin urmare lumea este evident împărțită în unele clase ce sunt pentru mulți definitorii. Nu ai cum să fii prieten cu cineva din lumea capitalistă dacă tu ești din lumea a treia. Așa se face că se nasc mai multe ostilități. Ei bine trebuie să știm că deși sunt mai multe ostilități între lumile noastre ei bine aceste lumi nu sunt în nici un fel unele care nu pot să dialogheze. Oamenii din zilele noastre sunt unii care după cum am spus sunt duplicitari și nu ajung să își vadă diferențele dintre ei în mod fair-play. Realitatea este cu totul alta. Trebuie să fim oameni care să fim dispuși la dialog cu cei care:

- nu sunt din aceiași țară,

[77]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[78]David W. Ehrenfeld, *The arrogance of humanism* (Galaxy Books, 1981).

- nu sunt din aceiaşi societate,
- nu sunt din aceiaşi clasă socială cu noi etc.

Toate acestea fiindcă după cum putem să ne dăm seama:

- dialogul
- și cordialitatea

nu ne costă nimic. Ar fi cea mai mare greşeală să credem că cordialitatea este un lucru care să măsoară în bani. De ce? Fiindcă trebuie să ştim că în nici un fel nu ne constă să fim cordiali cu cei care nu sunt ca noi sau care nu sunt din aceiași țară ca noi. Aceasta fiindcă este bine să ştim că cordialitatea este un lucru care ne face să fim cât se poate de atenți cu cei care sunt în nevoie. Ostilitățile dintre popoare sunt atât de dese fiindcă trebuie să ştim că omul nu prea ia religia în serios.[79]

Omul religios sau mai bine spus acel homo religiosus de care vorbesc mai mulți istorici ei religiilor, trebuie să ştim că este om am cordial. Totuşi se poate vedea că sunt multe cazurile în care cordialitatea lipseşte chiar între religii. Sunt popoare care ajung să fie definite de o anumită religie. Aceasta fiindcă sunt religii care se mulează mai uşor pe mentalul la mai multe religii. Ceea ce este cel mai trist este că deşi există un singur Dumnezeu adevărul este că sunt mai multe religii și de multe ori adepții diferitelor religii ajung să fie fanatici în crezurile lor fără să ai vadă pe cei de alte religii ca fiind semenii și apropiații lor. Iată de ce este bine să ştim că trebuie să fim mult mai atenți și mult mai deschişi spre religie și spre faptul că după cum am spus omul religios este un om cordial. Acolo unde se naşte cordialitatea inter-religioasă ei bine se poate vorbii de o comuniune. Sfântul psalmist David a spus foarte bine acest lucru când a spus: "iată acum ce este bun şi ce este frumos, decât numai a locui frații împreună!" (Psalm 132, 1). Realitatea este că omul și viața lui sunt unele care se drepreciază și fiindcă se depreciază trebuie să ştim că nu mai există cinste și cinstire între oameni. Ajungem să nu îi mai cinstim pe:

- mai marii noştri,
- pe cei care ne conduc,
- pe prietenii noştri,
- pe vecinii noştri,
- pe colegii noştri de la muncă au de la şcoală.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să nu mai fim unii care să vedem care este sensul cordialității. După cum putem să ne dăm seama cordialitatea nu este numai o simplă teorie frumoasă ci ea trebuie să fie una care să fie trăită și care să fie pusă în practică. Dacă ne-am cinstii mai mult unii pe alții ca ființe umane probabil că am ajunge și la mai multă cordialitate.[80]

La o privire generică a lumii noastre se poate observa că sunt două tendințe adverse în această lume:

1. O tendință de unificare a popoarelor,
2. O tendință de fragmentare a popoarelor.

Trebuie să ştim că sunt mai multe tendințe de fragmentare a popoarelor chiar și între creştinii ortodocşi. Până la începutul secolului al XXI-lea exista o singură țară cu numele de Iugoslavia. Ei bine în zilele noastre sunt 6 țări care s-au desprins prin război civil de Iugoslavia:

1. Serbia,
2. Macedonia,
3. Slovenia,
4. Muntenegru,
5. Bosnia și Hețegovina,
6. Croația.

[79]Trebuie să ştim că sentiment nu de a fi religios în cele din urmă ajunge să nască în noi multă cordialitate. Acest lucru cel mai bine a fost formulat de Sfântul Ioan Teologul când a spus: "dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească." (1 Ioan 4, 20). Este evident că trebuie să fim oameni ai iubirii fiindcă în acest mod vom ajunge să ştim care este valoare cordialității și de ce trebuie să cultivăm cordialitate. Fără de iubire nu poate să existe nici un fel de cordialitate fiindcă trebuie să ştim că iubirea este cea care naşte cea mai autentică cordialitate. Trebuie să fim cordiali fiindcă aşa se poate spune că lăsăm o uşă deschisă față de toți semeni noştri. Un proverb românesc spune că niciodată de unde pleci să nu plecă fără să laşi lor de un: Doamne ajută (sau un Bună ziua). Prin aceasta se poate vedea că şi înțelepciunea populară a pus mare preț pe cordialitate.

[80]Nancy L. van Pelt, *Curtenie completă. Cum să inițiezi și să dezvolți o prietenie completă. Cum să faci ca ea să continue și în căsătorie* (Editura Viață și Sănătate, 2004).

Ceea ce este cel mai triste este că în procesul dezmembrării fostei Iugoslavii s-a ajuns la război şi au fost mai multe victime. Trebuie să ştim cât se poate de clari și să ne dăm seama că lucrurile nu sunt chiar atât de roz în lumea noastră. De ce? Fiindcă în lumea noastră există multă:

- indiferență,
- dezinteres,
- minciună,
- viclenie etc.

Toate acestea sunt lucruri care contribuie la un climat ce nu este favorabil cordialității. Oamenii sunt departe de a fi cordiali în lumea de azi deși cei mai mulți susțin că sunt. Se poate vedea aceasta fiindcă în zilele noastre oamenii se exploatează unii pe alții în muncă mai ales. Țările bogate falimentează economiile țările mai sărace pentru ca să ajungă să aibă mână ieftină de lucru și în acest mod în cele din urmă să ajungă să devină și mai bogate.[81]

Totuși ar fi destul de naiv să credem că cordialitatea este un lucru care ajunge să se rezolve toate problemele noastre. Aceasta fiindcă se poate spune că cordialitatea rezolvă mai mult problemele noastre sociale. Iată ce spunea în acest sens gânditoarea Natalie Goldberg: "lucrurile care te fac funcțional în societate - maniere, discreție, cordialitate - nu te fac în mod obligatoriu un bun scriitor. Scrisul necesită adevărul brut, scrisul vrea suferința și întunericul pe masă, el se desfășoară într-o minte sclipitoare care nu i-a nici un prizonier." Prin urmare sunt multe lucruri pe care cordialitatea nu poate să le rezolve. Totuși ceea ce trebuie să știm este că cordialitatea este un lucru care este de folos. Chiar și acolo unde situațiile par că sunt pierdute se poate vedea că cordialitatea este un lucru ce ne face să fim mai deschiși și mai buni unii cu alții. Ceea ce voim să evidențiem prin aceste rânduri este faptul că:

- cordialitatea este limitată,
- ea este o funcție bine stabilită,
- ea face sufletul să se simtă bine,
- poate să fie chiar o virtute,
- poate să aducă multă alinare celor din jur,
- poate să ne facă să fim mai buni de la o zi la alta.

Cordialitatea între popoare este una care ne spune că putem să acceptăm diversitatea. Este bine să știm că trăim într-o lume diversă. Această lume diversă este o lume care ne face să fim deschiși unii cu alții și să ne face să ne dăm seama că avem toate posibilitățile în fața noastră. Ține de noi să ajungem să fructificăm aceste posibilități de cordialitate.[82]

Lumea noastră este plină de:

- războaie,
- conflicte,
- neînțelegeri,
- revoluții,
- revolte,
- răscoale etc.

Toate acestea sunt unele care în nici un fel nu fac apel la idea de cordialitate și nici nu ne fac să fim mai cordiali. Din contră, în război oameni devin mai reci și cu cei de un neam cu ei fiindcă s-a putut vedea că psihicul celui care a fost în război de multe ori a fost afectat. În această lume care de multe ori este cu susul în jos trebuie să știm că vom ajunge la cordialitate dacă ne vom silința și interesul. Noi suntem primii care trebuie să ne trezim la realitate. Au fost mai multe cazuri de mari războinici care și-au dat seama că războiul nu poate să conducă niciunde. Un astfel de caz a fost în anul 1990 când a căzut fosta Uniune Sovietică. Timp de aproape 70 de ani sovieticii au dus un război cu capitaliștii din occident. În cele din urmă se pare că ei s-au trezit la realitate

[81]Ceea ce se poate vedea este că până și cei mai violenți oameni devin cât se poate de cordiali când au de a face cu un om bogat. De ce? Fiindcă este bine să te pui bine cu un bogat fiindcă eventual vei avea și tu de profitat. Trebuie să știm că realitatea este cu totul alta. Este foarte ușor să fim cordiali când avem un interes imediat. Acest lucru îi face pe mai mulți să creadă că de fapt a fi cordial înseamnă să îți urmărești un interes. Sunt mulți obsedați sexuali care sunt extrem de cordiali cu țintele lor. Totul decurge așa până au ajuns să își atingă scopul. Mai apoi persoane din fața lor nu mai valorează nimic. Trebuie să nu avem nici o îndoială: nu orice denumim noi ca fiind cordialitate este și cordialitate cu adevărat. Aceasta fiindcă există niște reguli ale cordialității pe care am voit să le expunem în această carte. Trebuie să fim cordiali și cu cei cei care nu sunt cordiali cu noi pentru ca în acest mod să le dăm un exemplu de cordialitate.

[82]David Cromwell, *Why we are the good guys? Reclaming your mind from the delusions of propaganda* (John Hunt Publishing, 2012).

și au ajuns să vadă care este adevărul: că nu se merită să facă război. După cum am afirmat în rândurile de mai sus în lumea noastră sunt mai mulți agenți ai răului care în loc să promoveze cordialitatea dintre popoare ei bine ei fac chiar opusul. Trebuie să ştim că nu vom ajunge la cordialitate dacă nu vom face eforturile de a vedea lucrurile în sens creştin ortodox. Creştinismul ortodox este şansa pe care noi o avem să ne iluminăm mintea și să vedem adevărul. Dacă facem acest lucru ei bine în cele din urmă suntem pe calea cea bună. Adevărul este că de multe ori agenții răului sunt unii care ajung să ne ridice unii împotriva altora și în acest mod să ajungem să nu ne mai înțelegem unii cu alții. Trebuie să căutăm care sunt acei agenți ai răului și să ajungem să îi eliminăm într-un fel sau altul.[83]

Sunt multe persoane și multe popoare chiar care sunt cât se poate de confuze. Aceste popoare și națiuni sunt unele care nu ştiu că există limite ale cordialității. În acest sens trebuie să ştim că sunt anumite granițe între

- cordialitate
- și prietenie.

Aceasta fiindcă ajungem să fim prieteni cu cineva prin cordialitate. Sunt rare cazurile de persoane care au avut relații violențe pentru ca mai apoi ele să evolueze în prietenie. Aceasta fiindcă trebuie să fim unii care să ne dăm seama de tot ceea ce implică cordialitatea și diferențele dintre ea și prietenie. Sunt momente în cadrul prieteniei noastre când trebuie să ştim că ajungem și în momente mai grele și mai complicate. Ei bine pentru a menține o prietenie trebuie să recurgem din nou la cordialitate. Aceasta fiindcă nu este nici o problemă dacă în anumite momente din cadrul prieteniei ajungem să devenim cordiali cu prietenii noştri. Prietenia prin urmare este un lucru care ne face să fim cât se poate de deschiși cu cei care sunt apropiații noştri și care trec prin momente grele. Se ştie că adevărații prietenii nu sunt cei care stau cu noi în momente de bucurie ci sunt alături de noi și la greu și în momente grele. În prietenie trebuie să ştim că de multe ori se face un fel de alterație dintre

- iubire,
- și cordialitate.

Aceasta fiindcă este posibil ca prietenii noştri să gândească și să vadă lucrurile diferit de noi la un anumit moment. Ei bine atunci trebuie să fim deschiși cu prietenii noştri. Trebuie să dăm dovadă de cordialitate și să ne îi înțelegem. Nu putem să fim înțeleși dacă nu ajungem să înțelegem. Că pentru mai multă lume cordialitatea este un lucru depăşit ne-o spune scriitorul Iris Murdoch: "cele mai multe prietenii sunt un fel de semi-ostilitate înghețată și nedezvoltată."[84]

După cum am spus nu trebuie să ajungem în situația de a nu vedea lucrurile clar și așa cum sunt ele. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că:

- cordialitatea
- și ostilitatea

sunt noțiuni antinomice. Este bine să ştim că trebuie să fim oameni care să ajungem să vedem realitatea și să nu ajungem să amestecăm lucrurile. Sunt unii care consideră că a fi cordial înseamnă ca cei din jur să îți accepte toate greşelile fără ca tu să le accepți pe ale lor. Ei bine lucrurile nu sunt chiar aşa. Nu sunt chiar aşa fiindcă trebuie să ştim că trebuie să fim mult mai atenți și mult mai precauți cu diferența dintre ostilitate și din cordialitate. Aceasta fiindcă aceste două noțiuni sunt unele care trebuie să ştim că sunt cât se poate de diferite și nu există nici un punct de reconciliere între ele. Ei bine la nivel de popoare acest lucru poate să fie văzut cel mai

---

[83]Cordialitatea prin urmare este începutul la mai multe lucruri frumoase:
- prietenie,
- înțelegere,
- armonie,
- iubire,
- delicatețe etc.

Toate aceste fapte sunt unele care ne fac să fim cât se poate de pozitivi. Cordialitatea este puterea pozitivă de care au nevoie cei din jurul nostru pentru a fi ei înșiși. Se vorbeşte în zilele noastre mai ales în psihologie că omul ajunge să poarte mai multe măşti:
- o mască pentru familie,
- mască pentru locul de muncă,
- o mască pentru vecini,
- o mască pentru prieteni.

Ei bine dacă am trăi într-un climat mai pronunțat al cordialității nu ar mai fi nevoie de toate aceste dedublări psihologice la care recurgem mai mulți dintre noi. De ce? Fiindcă cordialitatea înseamnă a îl accepta pe cel de lângă tine așa cum este și a ajunge să îl schimbi în bine de la nivelul de la care l-ai găsit.

[84]Iris Murdoch, *The black prince* (Punguin Classics, 2003).

bine. Sunt mai multe popoare care sunt mai ostile și care răspund mult mai ușor la ostilitate. Aceasta fiindcă trebuie să știm că nu avem nici un fel de înțelegere eronată a cordialității. Cordialitatea după cum am spus este un lucru care poate să fie înțeles greșit. Poate să fie înțeles greșit fiindcă sunt mulți oameni care nu au o scară morală foarte bine pusă la punct. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim cât se poate realiști și să nu confundăm lucrurile. Că oamenii și mentalitățile sunt diferite nu este nici o îndoială. În timp ce europenii sunt unii care consumă zilnic pâine ei bine chinezii sunt unii care consumă zilnic orez. Pentru unii adevărul este că o astfel de practică este ireconciliabilă. Nu trebuie să confundăm diversitatea din lumea noastră cu ostilitatea. Oamenii sunt diferiți și prin urmare sunt unii care se manifestă diferit. Nu ar fi o lume monotonă și lipsită de sens dacă toți am avea aceleași obiceiuri, am fi identici și am face aceleași lucruri? Nevoie de diversitate este un lucru ce nu poate în nici un fel să fie trecut cu vederea.[85]

Dacă este să formulăm lucrurile în termenii gânditoarei Lailah Gifty Akita "ura este ostilitate." Ostilitatea dintre popoare după cum se poate constate poate să apară din mai multe motive:

- conflicte de interese,
- mentalități diferite,
- setea de putere (dacă este posibil de puterea absolută),
- iubirea de bani și de bogății,
- dorința de a domina,
- interese etnice și sociale etc.

Prin urmare este mult mai ușor să ajungi la război cu un popor diferit de al tău decât să ajungi la pace. Aceasta fiindcă trebuie să știm că pacea este un lucru care ajunge să pună în aplicare cordialitatea în timp ce războiul pune în aplicare ostilitatea. Suntem din ce în ce mai ostili la nivel de națiuni și de popoare uni cu alții fiindcă nu Îl iubim pe Hristos. Dacă L-am iubii sincer pe Hristos evident că am ajunge să fim unii care să ne dăm seama că trebuie să fim mult mai deschiși și mai cordiali cu popoarele care nu sunt ca noi. Lumea în care trăim este o lume împărțită și fragmentată și pentru aceasta trebuie să știm că nu vom ajunge să avansăm și nici să progresăm dacă nu facem mai multe încercări și eforturi pentru reconciliere și cordialitate.[86]

Se spune că în provincia chineză King-Nan exista un obicei foarte vechi care consta în acea că la botez, noul creștin primea un voal alb pe care trebuia să îl păstreze până în momentul morții. În sicriu mortul era pus înfășurat în acest văl alb. Un nou creștin din această provincie s-a botezat. Preotul i-a dat un văl alb.

- Ce este acest văl alb părinte?
- Este un văl care este dat pentru tine și numai pentru tine.
- Dar de ce?
- Este o tradiție de la noi creștinii din King-Nan.
- Și ce trebuie să fac cu acest voal?
- Trebuie să îl păstrezi până la moarte.
- De ce?
- Pentru ca să fi pus în groapă înfășurat în el.
- Dar de ce?
- Nu știi?
- Nu părinte.
- Bine îți voi spune.
- Eu sunt nou creștin și nu știu chiar multe despre Biserică.
- Voalul este un simbol.
- Simbol a ce?

---

[85]Diversitatea este un lucru bun fiindcă ea face întotdeauna recurs la cordialitate. Cu un om care nu gândește, nu simte și nu are aceiași mentalitate ca noi ei bine trebuie să știm că nu putem decât să fim cordiali. Sunt lucruri pe care noi le considerăm de mare valoare și pe care semenii noștri nu pun mare preț. De ce? Fiindcă diversitatea înseamnă:
- alteritate,
- diferență,
- inter-personalitate,
- deschidere,
- dialog.
Prin urmare nu trebuie să confundăm diversitatea cu ostilitatea. Cum cei din jur ne acceptă pe noi cu toate idiosincraziile noastre ei bine trebjuie să știm că la fel de bine și noi trebuie să îi acceptăm pe cei din jur cu toate particularitățile lor.
[86]John F. Tuyman, Gregg Barden, Doreen Virtue, *Pacea lăuntrică* (Editura For you, 2006).

- Al curățeniei.
- Pentru aceasta el este alb?
- Da fiul meu.
- Albul este simbolul curățeniei?
- Da fiule. Nu este lumina albă?
- Ba da.
- Și nu vine lumina de la Dumnezeu?
- Ba da.
- Ei vezi?
- Și de ce trebuie să păstrez voalul toată viața?
- Ca să îți aducă aminte de momentul frumos la botezului.
- Dar eu îmi voi amintii toată viața de acest moment.
- Dar voalul mai este menit pentru un lucru.
- Ce anume?
- Să te motiveze.
- La ce?
- Să nu păcătuiești.
- De ce?
- Fiindcă păcatul este cel care ajunge să ne murdărească sufletele.
- Și dacă nu voi putea să nu păcătuiesc?
- Atunci să mergi să te spovedești.
- Ca să mi se ierte păcatele?
- Evident.
- Părinte să știți că acum sunt lămurit.
- Vezi tu fiule, la fel cum botezul este o naștere în viața creștină din apă și din duh la fel de bine și majoartea este o naștere în viața de apoi.
- Vă mulțumesc părinte că m-ați lămurit.[87]

Avem aici un obicei din China care știm că nu este o țară majoritar creștină dar în care sunt și creștini care încearcă și ei să se mântuiască.[88] Ei bine trebuie să știm că tradiția chineză de mai sus este una care trebuie să fie privită și prin ochi ortodocși. La botez ajungem să primim harul lui Dumnezeu Tatăl și al Domnului Hristos. Trebuie să știm că acest har nu este unul care acționează prin sine dacă noi nu voim să îl actualizăm. Este bine să ajungem să actualizăm harul lui Dumnezeu fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să fim unii care să potențăm mai mult lucrarea virtuților în viața noastră. Harul lui Dumnezeu știm că are trei etape în viața ascetică și mistică a creștinismului:

1. Etapa primirii harului,
2. Etapa părăsirii harului,
3. Etapa reprimirii harului pentru veșnicie.

Fiindcă suntem creștin ortodocși trebuie să punem mai mult accept pe har și pe ceea ce este el și modul în care ajunge să ne sfințească. Acolo unde este har trebuie să știm că la fel de bine există și sfințenie. Aceasta fiindcă harul și sfințenie sunt două noțiuni care se presupun una pe alta.

Gânditorul Craig L. Longsbough spunea cât se poate de bine: "ura este o emoție negativă care poate face în sufletul meu o gaură așa de mare că pot să bag prin ea o țeavă. Dacă a ține o țeavă necesită un spațiu care este făcut așa mare, ei bine atunci nu îmi pot permite să țin nici țeava și nici gaura pe care o face ea." Ostilitatea este una care are mai multe consecințe neplăcute în viața noastră:

- disconfort,
- neliniște,
- angoasă,
- stare de încordare,
- tensiune,
- lipsă de seninătate,

[87]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[88]Andrei Dîrlău, *China harului* (București, 2018).

- pesimism,
- încordare fără sens etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne face să ne dăm seama că ostilitatea nu ne face bine. Nu ne face bine în primul rând psihic. Mai apoi se poate vedea că ostilitatea nu ne face bine nici fizic. De ce?

1. Ne crește presiunea arterială,
2. Ne face inima să bată mai tare și neregulat de multe ori,
3. Ne poate face mușchii încordați fără de nici un motiv,
4. Ne face să vedem negru în jurul ochilor etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să fim cât se poate de conștienți că nu avem prea multe de câștigat de pe urma ostilității. Profilul omului ostil este un profil care corespunde mult cu cel al omului mânios. La fel ca mâniosul omul ostilității:

- se mânie fără de motiv,
- are izbucniri necontrolate de mânie,
- nu mai gândește rațional,
- după caz devine violent,
- este agresiv verbal,
- de cele mai multe ori are mustrări de conștiință pentru accesul de ostilitate etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să fim cât se poate de sceptici în ceea ce privește ostilitatea. Sunt mulți care cred că ostilitatea este un lucru ce îi privește pe alții și niciodată pe ei.[89]

Ostilitatea este una care se poate manifesta și la nivel de cultură. Sunt popoare care deși nu sunt în război armat unul cu altul adevărul este că sunt în stare de război cultural. Cum este acest război cultural manifestat? Ei bine trebuie să știm că există două categorii de gândire:

1. O gândire mono-culturală,
2. O gândire pluri-culturală.

Care este diferența dintre aceste două feluri de gândire? Ei bine gândirea monoculturală este una care ne spune că există numai o singură cultură și acea este cultura celui mai puternic popor în plan economic. Prin urmare cine deține supremația în materie de economie ei bine va ajunge să dețină și supremația în materie de cultură. Al doilea curent de gândire este un curent pluri-cultural care ne face să acceptăm și alte culturi și nu numai să le acceptăm dar la fel de bine să le și apreciem. Oricum ceea ce se poate vedea este că la 2000 de ani de la Hristos lumea este una care manifestă destul de multă ostilitate între popoare și națiuni. Aceasta fiindcă suntem departe de fi unii care să trăim în duhul cordialității creștin ortodoxe. Numai acest duh este unul care ne face să fim deschiși spre viața duhovnicească.[90]

CAPITOTUL 5

CORDIALITATEA CA VIRTUTE A INIMII OMULUI

După cum am spus în rândurile de mai sus cordialitatea este un lucru care iasă din inima omului. Ea este una care este mai mult decât orice produsul unei inimi calde. Aceasta fiindcă trebuie să știm că ajungem să fim cordiali fiindcă simțim multă căldură și iubire în inima noastră. Trebuie să avem lucrurile bine definite: putem să avansăm în cordialitate și să ajungem la iubirea creștin ortodoxă sau din contră putem să ne depărtăm de cordialitate și să ajungem la ostilitate. Este evident că totul ține de voia noastră. Suntem oameni liberi și trebuie să știm că avem posibilitatea de a fi cordiali sau ostili în funcție de alegerea pe care o facem noi. Totuși, sufletul și persoana umană ajunge să se simtă bine și să se simtă împlinită numai atunci când emană în jur cordialitatea.

---

[89]Ce putem face cu om care se manifestă ostil? Ei bine adevărul este că putem să îl mustrăm și să îl facem să înțeleagă faptul că nu face bine ceea ce face. Ei bine de cele mai multe ori adevărul este că vom eșua în încercarea noastră de a îl aduce la pace și la cordialitate. Aceasta fiindcă trebuie să știm că ostilitatea este una care aduce un fel de satisfacție falsă a omului care trebuie să știm că în nici un fel nu ne este bună pe termen lung. Trebuie să vedem ostilitatea așa cum este ea: o manifestare emoțională negativă. Aceasta fiindcă se poate vedea că omul ostil nu mai este un om care gândește rațional și prin urmare este unul care a ajuns să fie controlat mai mult de sentimentul urii. Ura este cauza la mai toate sentimentele de ostilitate. Sunt oameni care sunt ostili pe stradă fiindcă se împing atunci când nu sunt lăsați să treacă pe unde vor ei: sunt oameni care sunt ostili în grafic fiindcă li se pare că lor trebuie să li se dea prioritate tot timpul. Sunt unii care sunt ostili prin limbaj fiindcă lor trebuie să li se dea întotdeauna dreptate.

[90]*Vedere duhovnicească* (Athos, 1851).

Ostilitatea este un fel de avansare în răutate și pentru aceasta trebuie să fim evitată. Iată ce ne spunea despre cordialitate gânditoarea Marrgery Alllingham: "relația dintre cei doi oameni a fost ca un miracol. Aparent a fost o cordialitate bazată pe o incomprehensiune completă și cimentată pe un respect mutual profund pentru ceea ce este total necunoscut. Nici unul dintre cei doi nu a ajuns să se vadă ochi în ochi și rezultatul a fost o armonie neașteptată, la fel cum un câine s-at împrietenii în mod misterios cu un pește și ar fost mândrii de faptul că nu sunt similari unul cu altul." Avem aici surprinsă esența frumuseții cordialității. Este vorba de faptul că cordialitatea este:

- diferență,
- diversitate,.
- alteritate,
- unitate,
- înțelegere,
- armonie a contrariilor etc.

Se poate vorbii de o putere sufletească a cordialității de care se cuvine să fim conștienți. Oamenii cordiali sunt cei care:

- detensionează conflicte,
- armonizează contrariile,
- fac bine celor din jur,
- aduc un plus de optimism acolo unde el lipsește.[91]

Am evidențiat în paginile acestei cărți că trebuie să știm că cordialitatea este una care iasă din inima sufletului. Ea nu are nimic de a face cu inima biologică a omului. Cordialitatea se poate spune că este un fel de dispoziție generică a inimii omului. Cu toții avem o dispoziție generică a omului. Aceasta dispoziția generică a inimii omului trebuie să știm că se poate manifesta prin mai multe lucruri:

- înțelegere,
- cordialitate,
- acceptarea celor din jur,
- iubire creștin ortodoxă,
- sentimentul de împăcare cu sine și cu semenii,
- acceptarea diferențelor și diversității semenilor etc.

Prin urmare cordialitatea este un dispoziție generică a sufletului. Este bine să știm că unii au această dispoziție în cantități mai mari și alții în cantități mai puține. Scriitorul ortodox Dumitru Bordeianu spunea cât se poate de bine și de frumos: "târziu am înțeles că a avea o inimă bună înseamnă prezența lui Dumnezeu în om. Deci, această inimă bună se poate dobândi oriunde s-ar afla omul pe pământ, depinde numai de el."[92]

Prin urmare care este diferența dintre omul obișnuit și omul cordial? Ei bine trebuie să știm că omul cordial este un om care:

- simte
- și face

totul din inimă. Sunt mulți despre care în popor se spune că "este un om fără de inimă." Ce vrea să spună această afirmație? Ea vrea să ne spună că sunt mai mulți care nu au inimă fiindcă nu au cordialitate sau mai bine spus nu au deloc bunătate în inima lor. Trebuie să vedem lucrurile în sens creștin ortodox: cordialitatea este o manifestare a bunătății. Este o manifestare a bunătății fiindcă omul bun întotdeauna va fi un om al cordialității. În zilele noastre când mas media este în apogeu trebuie să știm că se poate vedea că cei mai buni oameni de media sunt oamenii cordiali. Aceasta fiindcă este cordialitatea cea care îi face să devină obiectivi și să poată să fie

---

[91]Din cele spune mai sus trebuie să înțelegem că cordialitatea este un lucru care este propriu oamenilor care sunt verticali în sens moral și duhovnicesc. De ce? Fiindcă trebuie să știm că trăim într-o lume în care sunt mulți care sunt bătuți de vânturile efemere ale aceste vieți. Iată de ce trebuie să știm că cordialitatea poate să apară numai acolo unde sunt principii sau mai bine spus numai acolo unde omul nu se teme de principiile pe care își bazează modul de viață. Sunt mulți care sunt cât se poate de nesiguri de principiile care stau la baza vieții de lor. Aceasta fiindcă nu sunt oameni verticali. Așa se face că ei sunt:
- schimbători,
- fără verticalitate morală,
- nu țin la principiile sănătoase,
- sunt ușor influențabili,
- nu rezistă mult în concepțiile lor.

[92]Dumitru Bordeianu, Mărturisiri din mlaștina disperării, Editura Scara, București, 2001, pp. 98-99.

în folosul celor mulți. Este cu adevărat greu să fi un om de televiziune de exemplu care nu ești un om cordial. Ei bine trebuie să știm că sunt și oameni care sunt promovați în mas media tocmai pentru ostilitatea lor. Ostilitatea de multe ori nu o vedem numai prin violență față de cei din jur ci la fel de bine și prin:

- gesturi,
- cuvinte,
- comportament,
- atitudine,
- mod de a relaționa cu cei din jur,
- mod de a gândii etc.

Așa se face că în lumea noastră sunt mai multe lucruri care de fac ne fac să fim ostili. Care ar fi unele dintre aceste lucruri:

- cărți de război,
- cântece de răzbunare,
- emisiuni cu caracter ostil,
- ziare și reviste de scandal etc.

Ceea ce trebuie să știm este că dacă suntem persoane care aprinse avem mai multe șanse să ajungem să ostilitate și să ne manifestă cu multă ușurință ostilitatea pe care o avem în noi. Este cât se poate de vital să ajungem să ne controlăm emoțiile și trăirile pentru a nu le lăsa ca ele să se transforme în ostilitate.[93]

Cordialitatea prin urmare este o mare calitate pe care o putem vedea din ce în ce mai rar în zilele noastre. De ce? Fiindcă cei mai mulți dintre noi nu suntem conștienți de ea și de importanța ei. Am ajuns să fim oameni care suntem cât se poate de lipsiți de sensibilitate și pentru aceasta nu mai punem mare preț pe cordialitate. Cei mai mulți dintre noi suntem tentați să credem că cordialitatea este un lucru care vine de la sine. Să fie lucrurile chiar așa? Vom vedea că nu. Aceasta fiindcă în nici un fel nu trebuie să confundăm cordialitatea cu:

- politețea
- și bunele maniere.

Cordialitatea este prin urmare un lucru care este mult mai mult decât bunele maniere și politețe. Aceasta fiindcă trebuie să fim cât se poate de siguri că nu vom ajunge la cordialitate dacă nu vom fii unii care vom face efortul sistematic de a cultiva cordialitatea. Este un lucru care stă în puterile noastre și la fel de bine nu este imposibil. Nu este imposibil fiindcă cordialitatea este un fapt pe care orice om de bine îl apreciază. Ce este greu să spui câteva cuvinte din inimă unor oameni care au nevoie de încurajare pe drumul vieții. Sfinții părinți sunt oameni care vorbesc din inimă. Dacă îi vom citii mai atent pe sfinți părinți vom putea vedea tonul cordial chiar și atunci când îi combăteau pe eretici. Aceasta fiindcă sfinții părinți au știu că mustrarea nu trebuie să fie făcută cu ostilitate ci mai mult cu cordialitate. Iată cum descria scriitoarea Mihaela Ion protretul unui om superior, al unui om al cordialității: "adevărata sensibilitate are o forță a ei, nedefinită și necuprinsă. Un om sensibil se poate simți neînțeles, singur, părăsit, dar niciodată învins. Atunci când simte că nu mai poate, când simte că singurătatea îl doboară, forța sensibilității naște grăunțele unei opere, de cele mai multe ori mărețe. Odată născut acest grăunte, îl face pe omul sensibil să renască, poate chiar ca Pasărea Phoenix, din propria cenușă."[94]

Suntem oameni care după cum am spus postulăm viața noastră între:

- cordialitate
- și ostilitate.

Aceasta în funcție de propria noastră alegere. Totuși ceea ce trebuie să știm este că numai cordialitatea pe care o facem cu sinceritate este una care contează. Aceasta fiindcă trebuie să știm că nu valorează decât ceea ce vine din libertate. Sunt mulți care fiindcă sunt predispuși la presiuni externe ajung să fie oameni ai cordialității. Ei bine este cât se poate de posibil ca acești oameni să nu fie unii care să simtă cu adevărat ceea ce este cordialitatea

---

[93] Ostilitatea este un viciu și nu trebuie să avem nici o îndoială în acest sens. Cu cât suntem mai ostili cu atât mai mult vom ajunge să fim și mai ostili. Aceasta fiindcă este bine să știm că ostilitatea este un lucru ce ajunge să se înmulțească în funcție de dispoziția inimii noastre. Nu trebuie să fim unii care să le lăsăm duși de voia sorții în ceea ce privește raportul dintre cordialitate și ostilitate. Aceasta fiindcă ele nu sunt două lucruri care vin de la sine. Este adevărat că unii dintre noi putem să avem un comportament mai preponderent cordial în timp ce alții putem să avem un comportament preponderent ostil. Aceasta fiindcă temperamentele după cum știm diferă. Ceea ce trebuie să știm este că ține de noi foarte mult ce fel de comportament ajungem să cultivăm. Trebuie să fim unii care să fim mult mai centrați pe cordialitate fiindcă numai așa vom ajunge să avem mai multe satisfacții sufletești.

[94]Mihaela Ion, *Amintiri despre Mitropolitul Bartolomeu Anania*, (Editura ANDREAS, București, 2010), p. 39.

și modul cum ea este trăită din libertate. Totuși fiindcă ei au fost unii care i-au putut vedea pe cei din jur că au fost cordiali ei bine vor ajunge să imite cordialitatea. Trebuie să știm că una este

- cordialitatea imitată,
- cordialitatea autentică.

Aceasta fiindcă la un anumit moment vom ajunge să vedem care este marea diferență dintre ele două. Cordialitatea trebuie să fie o trăsătură a oamenilor de stat care trebuie să știe să armonizeze mai toate stările de neînțelegere dintre supușii lui. Iată ce spunea în acest sens Diodor Siculus despre regele Filip al II-lea am Macedoniei: "așa a fost sfârșitul lui Filip al II-lea am Macedoniei.... el a domnit 24 de ani. Ele este cunoscut ca unul care prin multă abilitate și mult tact a ajuns să facă cel mai mare imperiu dintre greci (elini). În timp ce creșterea puterii poziției sale nu s-a datorat bravurii sale ci mai mult abilităților și cordialității sale în diplomație." Este bine să știm că marii oameni de stat nu au fost marii războinici ci oamenii:

- diplomației,
- cordialității,
- consensului,
- înțelegerii,
- acordului pașnic etc.

Dacă un om are toate aceste calități sau cel puțin ajunge să simtă un fel de înclinație în spre ele trebuie să știm că el se poate gândii să își facă un fel de carieră în viața de stat. Aceasta fiindcă trebuie să știm că nu oricine și oricum ajunge să fie un bun om de stat. Problemele statului de multe ori se pot rezolva prin multă cordialitate.[95]

La fel de bine trebuie să știm că trebuie să ajungem să îi creștem pe cei mici într-un spirit al cordialității. Ei trebuie să fie destul de maturi pentru a ajunge să fie făcuți să înțeleagă că ostilitatea nu este un lucru și el nu ajunge în nici un fel să fie de folos omului. Iată de ce trebuie să fim unii care să fim conștienți de valoarea cordialității și de importanța ei pentru semenii noștri. Cordialitatea prin urmare este un lucru care ajunge să ne facă să fim mult mai atenți cu cei din jur și să ne deschidem în fața lor mult mai ușor. Este de la sine înțeles că sunt mulți care sunt adepții ostilității fiindcă sunt oameni inferiori. Este bine să știm care este diferența dintre:

- un om inferior,
- și un om superior.

Un om superior este un om care întotdeauna va fi cordial în timp ce un om inferior este un om care întotdeauna ostil va fi întotdeuna inferior. Iată ce ne spunea în acest sens părintele Andrei Făgețeanu: "compătimește-i și deplânge-i cu amar pe cei ce iau în râs cuvintele și faptele credinței, evlaviei și adevărului, pe cei ce se împotrivesc binelui pe care îl faci sau ai vrea să îl faci spre folosul semenilor. Să te ferească Dumnezeu să te mânii pe ei, fiindcă sunt jalnici, vrednici de plâns."[96]

Se spune că un preot creștin ortodox discuta cu un creștin ortodox ignorant.

- Ei noi ortodocșii sunteți deplasați rău de tot.
- De ce?
- Sunt mai multe lucruri deplasate în ortodoxie.
- Spune-mi și mie unul.
- Bine o să vă spun.
- Te ascult.
- Părinte eu nu pot să înțeleg cum noi ortodocșii ajungem să îi botezăm pe copii.
- Adică?
- Nu vi se pare exagerat?
- Nu. De ce?

---

[95]Cordialitatea este un lucru ce ne face să fim cât se poate de abili și unii care ajungem să îi câștigăm pe dușmanii noștri la calea înțelegerii și reconcilierii. Este foarte ușor să ne facem dușmani. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama sunt mulți care fiindcă nu au cordialitate ajung să accentueze dușmăniile și ostilitățile cu cei din jur. Ceea ce ne demonstrează istoria este că nimic bun nu a ieșit din ostilitate. Iată de ce omul de stat trebuie să știm că a fi cordial este o mare calitate. Ei bine am evidențiat în această carte că nu numai oamenii de stat trebuie să fie cordiali ci la fel de bine cordiali trebuie să fie și creștinii noștri simplii. Aceasta fiindcă este evident că trebuie să fim unii care să plantăm cordialitatea în jurul nostru fiindcă suntem creștin ortodocși. După cum putem să ne dăm seama cordialitatea este un lucru care ajunge să fie trăită și experimentată prin propriul exemplu ca un lucru care este bun să fie imitat și preluat de cei din jur.

[96]Părintele Adrian Făgețeanu, *Viața mea mărturia mea,*(Editura Areopag, 2012), p. 256.

- Păi de ce nu lăsăm copilul să crească și mai apoi să vedem dacă vrea să se boteze.
- Botezul este necesar pentru copii.
- De ce?
- Fiindcă prin botez ajunge să se șteargă păcatul originar.
- Ce este acest păcat?
- Este un păcat pe care toți dintre noi ajungem să îl moștenim.
- De la cine?
- De la Adam și Eva.
- De ce?
- Fiindcă ai au păcătuit în rai și au ajuns să cunoască diferența dintre bine și rău călcând porunca lui Dumnezeu.
- Dar părinte eu nu înțeleg.
- Ce anume?
- În Biblie nu se spune nici un cuvânt despre botezul copiilor.
- Asta așa este.
- Ați văzut în Biblie un copil care este botezat?
- Nu spune Biblia dar spun alți sfinți părinți.
- Care sunt ei?
- Chiar vrei să știi?
- Da părinte.
- Este vorba de Sinodul de la Cartagina din 418 Canonul 124.
- Și ce spune acest canon?
- „Cel ce tăgăduește trebuința botezului prancilor nou născuți, sau zice că, deși se botează spre iertarea păcatelor, ei nu primesc nimic din păcatul strămoșesc — şă fie anatema! CĂCI CE A ZIS APOSTOLUL: „printr'un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea — şi astfel întru toţi oamenii a intrat moartea, întru carele toţi au păcătuit" (Romani 5, 12).
- Acum înțeleg părinte. Vă mulțumesc pentru explicație.[97]

Din cele spune mai sus înțelgem că pentru tot ceea este:
- bine,
- virtute,
- faptă bună

ei bine în cele din urmă există o bună explicație. Aceasta fiindcă trebuie să știm că aceste explicații sunt unele care sunt valabile și în cazul cordialității. Nu trebuie să credem că ajungem să fim unii care să practicăm cordialitatea fără să avem mai multe motive și să fim mai bine întemeiați în ea. Este adevărat că cordialitatea nu este un fel de lucru care este la fel de necesar ca botezul copiilor. Totuși trebuie să știm că morala creștin ortodoxă ne spune că trebuie să îi creștem pe copii în spiritul cordialității. Cordialitatea prin urmare nu trebuie să fie un lucru forțat ci mai mult o realitate care să ne facă să fim cât se poate de atenți cu modul în care ne ducem viața. Iată ce spunea în acest sens cuviosul Luca al Crimeii: "nimic nu-i place atât de mult lui Dumnezeu', spune Sfântul Ioan Gură de Aur, 'ca o viaţă care aduce folos tuturor'. Tocmai de aceea ne-a dat şi darul cuvântului, şi mâini, şi tărie trupească, şi minte, şi pricepere: ca să întrebuinţăm toate acestea spre mântuirea noastră şi folosul aproapelui."[98]

Prin urmare nu se poate să nu spunem că în sens creștin ortodox cordialitatea față de cei ostili este mai mult decât un simplu atribut al omului ci mai mult un mod de a fi. Trebuie să ajungem să conștientizăm cordialitatea și în acest mod în cele din urmă să ajungem să o facem un lucru permanent. Este cu adevărat un lucru frumos să vedem în lumea noastră mai multe oaze de cordialitate fiindcă la drept vorbind sunt mai mulți care nu sunt conștienți de rostul și importanța ei. După cum am spus cordialitatea poate:
- detensiona atmosfera din jurul nostru,
- poate schimba dușmanii în prieteni,
- poate face ca oamenii să se înțeleagă între ei,
- poate să îi facă pe oameni să se aprecieze unii pe alții,

[97]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[98]Sfântul Luca al Crimeei, *La porţile Postului Mare. Predici la Triod*, (Editura Biserica Ortodoxă, Alexandria, 2004), p. 30.

- poate să schimbe mai multe conflicte în pace,
- poate aplana războaie etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care evident că cordialitatea le poate face și le poate să le ducă la bună îndeplinire. Este evident că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile mai de aproape și să ne dăm seama că cordialitatea este un fel de bun universal. De ce spunem că cordialitatea este un bun universal? Aceasta fiindcă ea după cum am putut se manifestă în mai multe situații:

1. Ea poate apropia mai mult prietenii,
2. Poate împăca dușmanii,
3. Poate aplana certuri,
4. Poate vedea punct de dialog acolo unde ostilitatea le taie pe toate etc.

Toate acestea fiindcă după cum am spus este bine să știm că cordialitatea este un bun pe care trebuie să știm să îl folosim și să îl folosim în slujba răului. Sunt și oameni ai răului care trebuie să știm că și eu manifestă un fel de cordialitate între ei. Este vorba fără doar și poate de o cordialitate falsă și una care în nici un fel nu ne face să fim mai buni.[99]

Sfinții părinți au fost persoane care au considerat că o zi în care nu au făcut un bine celor din jur a fost o zi pierdută. Aceasta fiindcă trebuie să știm că în sufletul fiecărui om există:

- o foame,
- și o sete

de a face binele. Sfinții părinți sunt unii care ne spun că zilnic mai înainte de a ne culca trebuie să ne facem un proces de conștiință prin care să ne întrebăm:

- am fost azi mai buni,
- am făcut azi un bine cuiva,
- am fost azi cordiali,
- am fost azi milostivi,
- am fost azi blânzi,
- am făcut azi pace cu cei din jur,
- am ajuns azi să avem mai multă iubire față de la Dumnezeu Tatăl,
- am avansat azi mai mult în virtuțile creștin ortodoxe etc.

Toate aceste lucruri trebuie să știm că trebuie să fie un proces de conștiință pe care noi trebuie să îl facem cu noi. Adevărul este că am ajuns să fim mult prea lacși cu noi înșine. Aceasta fiindcă suntem oameni care suntem extrem de lacși cu noi înșine dar foarte severi cu cei din jur. Iată ce spunea în acest sens cuviosul Luca al Crimeii: "iubiții mei în Hristos, să facem din toată inima faptele milostivirii, socotind pierdută ziua în care n-am ajutat pe cineva fie cu vorba bună, fie împărtășindu-i din inimă necazurile și suferințele, fie mijlocind prin rugăciune pentru el înaintea lui Dumnezeu."[100]

Milostenia este un alt lucru prin care la fel de bine ne putem arăta cordialitatea. Tendința lumii este de a face să nu mai vadă nici un fel de săraci în jurul nostru. De ce să nu spunem că sunt mulți care se comportă la fel cum nu ar fi nici un sărac și nu ar exista sărăcie. Ei bine trebuie să știm că sunt două categorii de a ajunge să face bine sărăciei:

- a face multă milostenie,
- a da câte puțin din puținul nostru.

Sunt mulți care consideră că fiindcă au puțin nu trebuie să facă nici un fel de milostenie. Aceasta fiindcă în cele din urmă Dumnezeu nu va primii puțin pe care ei l-au dat. Iisus a fost cât se poate de concludent atunci când fiind în templul de la Ierusalim a putut să vadă că o văduvă a dat doi bănuți pentru visteria templului. Ei bine Iisus a spus că acei doi bănuți au fost mai bine primiți în fața lui Dumnezeu decât tot restul de bani pe care

---

[99]După caz trebuie să știm că sunt și oameni mai emotivi pentru care cordialitatea este mai greu de practicat. De ce? Fiindcă este bine să știm că cel care este emotiv ar vrea să fie cordial dar el este unul care ajunge să nu o poată manifesta fiindcă este rușinos și timid. Timiditatea în materie de cordialitate trebuie să știm că poate să fie depășită dacă ajungem să fim unii care să facem exerciții de dialog. Cum se poate să vorbim de exerciții de dialog? Ei bine trebuie să fim persoane care să dialogăm mai mult pentru ca în acest mod să ajungem creăm mai multe punct de dialog cu cei din jurul nostru. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge să deprindem cordialitatea. În cordialitate trebuie să știm că arta dialogului este una fundamentală. Nu este întâmplător că Platon și-a scris toate dialogurile sale sub formă de dialog. Aceasta fiindcă el considera că filosoful este un om al dialogului. La fel cum filosoful este un om al dialogului la fel de bine și omul cordialității este un om dialogului.

[100]Sfântul Luca al Crimeei, *La porțile Postului Mare. Predici la Triod*, (Editura Biserica Ortodoxă, Alexandria, 2004), p. 30.

i-au dat cei bogaţi. Trebuie să ştim şi să fim convinşi să dacă nu putem să îi ajutăm pe cineva sărac financiar sau material putem să îi ajutăm prin cordialitatea noastră. Cum se manifestă această cordialitate?

- O vorbă bună,
- un sfat,
- un dialog de încurajare,
- strângere de mână,
- deschidere sufletească.

Toate aceste lucruri trebuie să ştim că contează şi trebuie să le avem în vedere. Este bine să ştim că vom ajunge să fim unii care vom face bine celor săraci prin faptul de a fi cordial cu cei săraci. De ce? Fiindcă prin cordialitate le demonstrăm că:

- sunt importanți,
- că nu sunt marginalizați,
- că nu sunt periferia societății,
- că ei contează,
- că suntem disponibili pentru ei,
- că suntem gata să le venim în ajutor etc.

Cei care sunt săraci ajung de multe ori să cadă în depresie și deprimare fiindcă nu sunt deloc luați în considerare. Iată prin urmare că trebuie să fim cât se poate de deschiși cu cei din jur și să ajungem să fim atenți mai ales cu cei săraci.[101]

Ceea ce se poate vedea este că mai toți oamenii?

1. privesc cu plăcere când doi oameni discută cordial,
3. Privesc cu durere când doi oameni sunt ostili unul față de altul.

Aceasta fiindcă trebuie să ştim că trebuie să vedem că există o lege înnăscută în natura umană care este una care este deschisă spre cordialitate. Aceasta este o lege naturală pe care mai orice om o poate avea. Este bine să ştim că la nivel de popoare ortodocşii sunt unii care pot să fie remarcați prin cordialitatea de care dacă dovadă. Dacă vom intra într-o Biserică Ortodox fără doar şi poate că vom remarca duhul cordial care este în ea. Tot ceea ce este într-o biserică ortodoxă ne face să ne simțim familiari sau mai bine spus să fim unii care să simțim că suntem într-o atmosferă cordială. Ei bine nu același lucru se spune că și de marile domuri catolice. Ele sunt unele în care prin goticul lor ne inspiră mai mult răceală și distanță. Trebuie să ştim că ortodoxia este una care este dominată de un duh al cordialității. Aceasta fiindcă după cum am spus ortodoxia este una care ne face să fim cât se poate de deschiși spre Dumnezeu Tatăl. Mai înainte de a ajunge să Îl iubim pe Dumnezeu Tatăl ei bine trebuie să fim siguri că suntem cordiali cu cei din jurul nostru. Iată de ce în cadrul popoarelor ortodoxe se poate simții un el de duh al cordialității. Acest lucru a fost subliniat de părintele Dumitru Stăniloae care spunea despre români: "trăsătura cea mai cuprinzătoare şi mai definitorie a neamului nostru: armonia."[102]

Acolo unde ortodoxia a ajuns să fie practicată ea a fost un fel de izvor inepuizabil al iubirii și al armoniei. Nu se poate să separăm ortodoxia de noțiunea de armonie fiindcă acest lucru nu este posibil. Nu este posibil fiindcă ortodoxia a fost una care din cele mai vechi vremuri a militat pentru armonia dintre oameni. Ce este armonia dintre oameni decât cordialitate? Ei bine în paginile acestei cărți nu ne-am propus să facem apologia unui lucru mic care la drept vorbind nu valorează mult (după cum ar fi tentați să creadă cei mai mulți dintre noi). Ceea ce trebuie să ştim este că:

- armonia dintre oameni,
- și cordialitatea dintre inimile lor

sunt două lucruri care sunt cât se poate de necesare şi care în nici un fel nu pot să fie trecute cu vederea uşor. Cordialitatea este un lucru care aduce mai multe lucruri care sunt cât se poate de folos. Aceasta fiindcă se spune că există 3 categorii de oameni:

---

[101] Cordialitatea după cum am spus este armonie. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că există un fel de armonie chiar şi la nivel de Biserică. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că suntem persoane care suntem cât se poate de irascibilitate când vine vorba să ne deschidem față de cei din jur. Ei bine adevărul este că sunt foarte mulți care sunt cât se poate de refractari când cine la Biserică unde după cum știm de mai multe ori ajunge la un fel de nevoie de a ne socializa cu cei din jur. Trebuie să ştim că Biserica Ortodoxă este sobornicitate, adică conciliere şi ea ajunge să fie una care să manifeste această sobornicitate prin armonie şi nu prin uniformizare. Iată ce spunea în acest sens părintele Dumitru Stăniloae:"sobornicitatea nu e uniformitate, ci armonie."Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și naționalism,*(Editura Supergraph, 2011), p. 36.

[102]Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și naționalism*, (Editura Supergraph, 2011), p. 79.

1. Oameni care nu învață nimic de la nimeni,
2. Oameni care învață numai din propriile experiențe,
3. Oameni care învață din propriile experiențe și din experiențele altora.

Ei bine trebuie să știm că este cordialitatea cea care ne face să învățăm din experiențele celor din jur. Aceasta fiindcă nu este firesc să fim oameni închiși. Trebuie să ne deschidem cu toată sinceritatea față de semenii noștri. De ce? Fiindcă numai în acest mod vom ajunge:

- să învățăm,
- să ne îmbogățim sufletește,
- să simțim că comuniunea funcționează,
- să îl vedem pe cel de lângă noi așa cum este el,
- să îl apreciem pe cel de lângă noi etc.

Toate aceste lucruri sunt posibile și ele nu sunt numai o simplă teorie. Nu sunt o simplă teorie fiindcă trebuie să știm că în nici un fel cordialitatea nu este numai o teorie. Sunt mulți oameni ai răului și oameni de rea credință care adevărul este că vor să facă din cordialitate un lucru fără de mare importanță. Cordialitatea ni se spune că este un semn de slăbiciune fiindcă ea ne face să ne deschidem spre cei din jur când de fapt ceea ce trebuie să ne intereseze este numai propria noastră persoană. Să fie lucrurile chiar așa? Ei bine în nici un fel un creștin ortodox nu ajunge să considere cordialitatea ca fiind un lucru rău fiindcă el știe că cordialitatea este:

- dialog,
- comuniune,
- împărtășire,
- înțelegere.

Toate aceste lucruri sunt cât se poate de importante și nu trebuie să le trecem prea ușor cu vederea.[103]

Cordialitatea trebuie să știm că nu este un lucru care are prioritate în cadrul preocupărilor noastre zilnice. De ce? Fiindcă de cele mai multe ori doar presupunem că o avem. Ce este greu:

- să schimbi câteva vorbe cu o persoană pe care nu a placi?
- să ai un dialog cu cineva pe care nu îl simpatizezi?
- să povestești cu unul care îți este inferior?

Adevărul este că am ajuns să credem în acest lucruri dar în realitate vom vedea că cei mai mulți dintre noi nu suntem capabili să le facem sau dacă le facem ei bine le facem în scârbă. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt oameni care sunt cât se poate de încrezători în niște puteri pe care le fapt nu le avem. Nu le avem fiindcă după cum putem să ne dăm seama cei mai mulți dintre noi suntem persoane care pur și simplu suntem cât se poate de încrezătoare în noi. Suntem încrezători în noi fiindcă mai toți dintre noi avem o părere bună despre noi. Ei bine realitatea de cele mai multe ori este cu totul alta. Este cu totul alta fiindcă trebuie să știm că trebuie să avem capacitatea de ne vedea pe noi înșine așa cum suntem și să nu ajungem să vedem în noi înșine mai mult decât suntem.[104]

Sunt mai mulți psihologi și terapeuți care au putut să vadă că realitatea este că omul nu ajunge să simtă efectele benefice numai în exterior ci la fel de bine și în interior. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Thomas Fulller: “a mirosii o bucată de pământ curat este o bucurie pentru suflet la fel cum gândurile morale sunt cordiale pentru suflet.” Din aceasta înțelegem că există un fel cordialitate care se manifestă în sufletul nostru. Aceasta

---

[103]Orientul mijlociu este cel care ne face să vedem că cordialitatea este un lucru cu adevărat foarte bun. Vedem că în Orientul Mijlociu se practică un jihad aproape continuu care îi face pe musulmani să nu se înțeleagă unii cu alții. În orientul mijlociu putem să vedem:
- terorism,
- atentate sinucigașe cu bombă,
- frică,
- teroare,
- violență,
- aversiune,
- ură.
Toate acestea fiindcă după cum putem să vedem cordialitatea nu este o trăsătură a musulmanilor. Totuși sunt și musulmani care au devenit conștienți de importanța cordialității. Iată ce spunea în acest sens gânditorul pakistanez Muhammad Ali Jinnah: “obiectivul nostru ar trebui să fie pacea internă și pacea externă. Voim să trăim în pace și să menține relații cordiale și prietenești cu vecinii noștri și cu lumea toată.”

[104]Simeon Kraiopoulos, *Sufletul meu, temnița mea* (București, 2009).

fiindcă este bine să știm că cordialitatea este un fapt care ajunge să ne facă să fim cât se poate de deplini și integrii. Ce aduce cordialitatea în planul intern al sufletului omului?

1. Armonie interioară,
2. Pace lăuntrică,
3. Satisfacție,
4. Împlinire,
5. Bună dispoziție,
6. Iubire,
7. Căldură etc.

Toate acestea trebuie să știm că sunt unele care sunt un fel de efect intern de bumerang. De ce? Fiindcă este bine să știm că dacă oferim cordialitate ei bine vom avea mai multe câștig de pe urma ei. Nu trebuie prin urmare să credem că cordialitatea este un lucru ce nu aduce nici un fel de câștig pentru noi. Cordialitatea prin urmare este un lucru care nu este propria numai sfinților părinți ci după cum am spus și:

- persoanelor publice,
- marilor oameni de stat,
- oamenilor de bine,
- psihologilor,
- terapeuților,
- antreprenorilor,
- oamenilor simpli etc.

Este evident că trebuie să fim oameni care să fim cât se poate de atenți cu cordialitatea și cu modul în care ajunge ea să se manifeste fiindcă după cum am spus ea este un lucru care ajunge să fie rodnică sub o formă sau alta. Pentru omul pragmatic și materialist din zilele noastre adevărul este că în nici un fel cordialitatea nu pare o bună investiție. De ce? Fiindcă ea este una care nu ne face să fim cât se poate de profitabili. Omul de azi este unul care tinde să creadă că numai ceea ce aduce câștig material este în cele din urmă un lucru care contează și este valabil. Ei bine trebuie să știm că mai sunt în lumea noastră și:

- valori spirituale,
- valori morale,
- valori mistice,
- valori ascetice,
- valori religioase,
- valori duhovnicești etc.

Toate acestea sunt unele care en fac să ne dăm seama că fără doar și poate trebuie să fim ancorați în viața duhovnicească și să ne dăm seama că cordialitatea este numai un început al iubirii. După cum știm iubirea este un termen extrem de folosit în zilele noastre. Aceasta fiindcă este bine să știm că sunt din ce în ce mai mulți care sun dornici de a iubire dar evident că ei nu sunt unii care sunt dispuși să treacă testul cordialității. De ce? Fiindcă trebuie să știm că trebuie să fim unii care să fim cât se poate de ancorați în cordialitate și în ceea ce ține de ea. Cordialitatea prin urmare ajunge să fie un lucru de început în marele drum al iubirii creștin ortodoxe.[105]

Livingstone se spune că a fost unul dintre primii englezi care au călătorit printre negrii di Africa. Într-o zi el discuta cu un prieten.

- Și cum a fost prin Africa? L-a întrebat prietenul.
- Frumos, frumos.
- Mă bucur că ți-a plăcut.
- Cum să nu îmi placă?
- Păi la cei mai mulți dintre oameni nu le place Africa.
- De ce?
- Fiindcă este sărăcie multă.
- Asta așa este. Dar există ceva în Africa pe care mulți nu îl au.
- Cordialitatea.
- Adică cum cordialitatea?
- Da, africanii sunt oameni plină de căldură sufletească.
- Păi nu trăiesc în triburi?

---

[105]Andres Nygren, *Eros și agape. Prefaceri ale iubirii creștine* (București, 2019).

- Așa este, dar asta nu înseamnă că ei nu au cordialitate și căldură sufletească.
- Te ascult.
- Tu știi că pe unde am mers prin Africa localnicii îmi trimiteau soli cu toate bunătățile lor?
- Nu, chiar așa?
- Da. În Anglia nu mi-a dat nimeni nimic.
- Să știi că sunt mirat.
- Așa am fost și eu.
- Dar de ce sunt africanii așa de cordiali și primitori?
- Îmi spuneau că ei nu pot îngădui să treacă străinii pe lângă casele lor fără să le dea ceva.
- Ei am trăit să o aud și pe asta.
- Este ceea ce mi-au spus ei.
- Foarte frumos.
- Și mai este ceva.
- Ce anume?
- De multe ori pe unde treceam oamenii strigau în urma mea.
- De ce?
- Îmi spuneau să mai stau puțin cu ei.
- De ce?
- Să mă trateze cu ceva.
- Formidabil.
- Așa este.
- Și eu credeam că africanii sunt niște triburi primitive.
- Nu sunt prea dezvoltați tehnic și științific dar mulți au o bunătate și o cordialitate genuină.
- Și cum te-ai simțit?
- În Africa m-am simțit de parcă aș fi fost într-o sărbătoare continuă.
- Mă bucur pentru tine.
- Pe unde am mers oamenii băteau din palme și strigau.
- Ce strigau?
- Pace, pace!
- A, da africanii sunt oameni ai păcii.
- De asta m-am convins și eu.[106]

Povestea de mai sus este una care ne merge împotriva doctrinei care susține "ciocnirea civilizațiilor" care ne spune că atunci când două civilizații se întâlnesc lucrurile se termină prost. Trebuie să știm că lucrurile nu se termină prost dacă oameni au teme făcute sau mai bine spus dacă sunt oameni care au duhul cordialității în ei. Acest duh al cordialității este unul care este împotriva oricărei forme de xenofobie (ura față de străini). Este bine să știm că există multă xenofobie în lumea noastră. Există multă xenofobie fiindcă oamenii:

- nu se iubesc,
- nu se apreciază unii pe alții,
- nu țin unii la alții,
- nu vor să știe unii de alții,
- nu se interesează unii de alții,
- nu vor să trăiască în comuniune.

Dacă ajungem să ducem un mod de viață lipsit de cordialitate trebuie să fim conștienți că la un anumit nivel ajungem să ne asemănăm animalelor sălbatice care cum se văd cum ajunge să se sfâșie una pe alta.[107]

Pentru a ajunge să vezi cordialitate în jurul tău adevărul este că trebuie să fi tu cordialitate sau mai bine spus să ai tu cordialitate în sufletul tău. Diavolii sunt ființe care nu mai ai nici un fel de cordialitate. Sfinții părinți care au ajuns de s-au luptat cu diavolii au putut să vadă că diavolii sunt ființe care sunt într-o continuă stare de ostilitate.

- Tot ceea ce cunosc,
- tot ceea ce vor,

[106]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).
[107]Umberto Eco, *Cum ne construim dușmanul* (București, 2017).

- tot ceea ce intenționează,
- tot ceea ce sconteează diavolii este ostilitatea.

Cu adevărat este un lucru înfricoșător să ajungi să își dedici existența ta exclusiv ostilității. Aceasta fiindcă ostilitatea nu poate în nici un fel să fie un mod de viață. Ei bine diavolii sunt ființe care au ajuns să facă din ostilitate un mod de viață și un mod de a fi. Acesta este și motivul pentru care diavolii prin credință în Hristos pot să fie învinși. De fapt creştinii ortodocşi se roagă în fiecare seară cu rugăciunea: "Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui, să fugă de la fața Lui cei ce-L urăsc pe Dânsul. Să piară cum piere fumul; cum se topește ceara de la fața focului, așa să piară diavolii de la fața celor ce iubesc pe Dumnezeu și se însemnează cu semnul crucii și zic cu veselie: Bucură-te, preacinstită și de viață făcătoarea Crucea Domnului, care alungi pe diavoli cu puterea Celui ce S-a răstignit pe tine, a Domnului nostru Iisus Hristos, și S-a pogorât la iad și a călcat puterea diavolului și te-a dăruit nouă pe Tine, cinstită Crucea Sa, spre alungarea a tot pizmaşul. O, preacinstită și de viață făcătoare Crucea Domnului, ajută-mi cu Sfânta Doamnă Fecioară, Născătoare de Dumnezeu, și cu toți sfinții în veci. Amin."[108]

Când omul are o stare de cordialitate în sufletul lui trebuie să ştim că el ajunge să fie unul care al drept vorbind este un fel de purtător de armonie cu lumea din jur. Această armonie cordială cu lumea şi natura din jur cel mai bine o simt artiştii. Iată de ce spune în acest sens pictorul Auguste Rodin: "artistul este confidentul naturii, florile poartă mai multe dialoguri cu el prin unduirea mlădioasă a tulpinilor lor şi prin tenta culorilor lor frumoase. Orice floare are un cuvânt cordial pe care natura în direcționează în spre el." Vedem aici că sunt artişti care au ajuns să vadă frumusețea ca un fel de manifestare a cordialității pe care natura o are. Natura trebuie să ştim că nu are conştiinţă de sine şi se poate spune că ea nu ştie ce este cordialitatea. Totuşi în spatele naturii stă Dumnezeu Tatăl. Este Dumnezeu Tatăl cel care a făcut această natură:

- frumoasă,
- exotică,
- diversă,
- impresionantă,
- luxuriantă,
- misterioasă prin frumusețea ei,
- admirabilă etc.

Natura este la drept vorbind o manifestare a cordialității lui Dumnezeu față de noi.[109]

Prin urmare este bine să știm că viața noastră este una care are loc între doi poli opuși:

- Dumnezeu,
- și diavolul.

Este o alegere fundamentală pe care trebuie să o facem în această viață de partea cui voim să fim: a lui Dumnezeu sau a diavolului. Sunt mulți care sub o formă sau alta îl aleg pe diavol fiindcă el aparent oferă mai mult decât oferă Dumnezeu. Este bine să știm că cei care îl aleg pe diavol la un anumit moment al vieții lor nu vor scăpa de chinurile iadului. De ce? Fiindcă diavolul este o ființă individualistă și una care vrea numai rău. În această lume el este condiționat de legile lăsate de Dumnezeu. În iad însă nu mai există nici un fel de condiționare și este bine să știm că trebuie să fim unii care să știm că diavolul într-un anumit fel se comportă în această lume și în alt mod de comportă în lumea de dincolo, adică în iad. În această lume diavolul poate arăta o anumită formă de cordialitate. Este o cordialitate falsă care este menită să ne atragă la iad. Prin urmare nu trebuie să credem în cordialitatea diavolului fiindcă el nu mai este de mult o ființă capabilă de cordialitate. Aceasta fiindcă după cum ne spunea gânditorul Ralph Waldo Emerson: "muzica ce poate ajunge cel mai departe este cuvântul cordial." Cuvântul cordial nu poate să fie nimic mai mult decât o expresie a bunătății și este bunătatea cea care ne duce la Dumnezeu Tatăl.[110]

---

108 A se vedea Ceaslovul, la Rugăciunile de seara.

109 Este cumva impropriu să spunem că Dumnezeu Tatăl este cordial față de noi dar ceea ce trebuie să știm este că fără doar și poate se poate vedea o cordialitate și în cazul lui Dumnezeu Tatăl. Dumnezeu Tatăl este o ființă a cordialității în timp de diavolul este o ființă a ostilității. Dumnezeu Tatăl este o ființă a cordialității fiindcă ele vrea să vadă numai bine din oameni. Ei bine diavolul este o ființă a ostilității fiindcă el tot ceea ce vedem în oameni este răul pe care îl fac. Fiindcă este dedicat etern ostilității ei bine trebuie să știm că diavolul nu iartă niciodată. Nu există nici un fel de iertare în diavol.

110 Radu Teodorescu, *Binele în religia comparată* (Cugir, 2014).

CAPITOLUL 6

OSTILITATEA ÎNTRE RELIGII: NECESITATEA CORDIALITĂȚII FAȚĂ DE CEI DE ALTE CREDINȚE ȘI ALTE RELIGII

După cum știm deși există un singur Dumnezeu în lumea noastră sunt mai multe relegii. Ei bine mai toate aceste religii sunt unele care pretinde că dețin supremația. Așa se face că se ajunge la ceea ce am putea denumi ca "ostilitatea interreligioasă." Această ostilitate între religii se manifestă prin mai multe lucruri:

- ceartă,
- crimă,
- violență,
- neînțelegere,
- dezbinare,
- amenințare,
- prigoană,
- persecuție,
- lipsa dialogului etc.

Toate aceste lucruri și multe altele sunt unele care apar fiindcă oamenii nu mai vor să se înțeleagă în ceea ce Îl privește pe Dumnezeu. Se poate să există atât de multă

- ostilitate
- și discordie

în probleme de religie? Adevărul este că nu. Ceea ce mai toate religiile serioase recunosc este că Dumnezeu este Unul care se revelează pe Sine. Fie că vorbim de:

- un sfânt,
- un prooroc,
- un vizionar,
- un martir,

ei bine ceea ce trebuie să știm este că Dumnezeu ne vorbește și se face pe Sine cunoscut.[111]

Ostilitatea interreligioasă este una dintre cele mai vechi tipuri de ostilități din lume. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama divergențele în materie de religie sunt unele care au ajuns să se manifeste prin:

- fanatism,
- fundamentalism,
- infailibilitate,
- lipsa de acceptare a celui are crede diferit,
- prigoană,
- persecuție etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care după cum putem să ne dăm seama au loc fiindcă oamenii nu se mai pot înțelege unii cu alții în materie de religie. Sunt mai multe secte care sunt atât de închise că nu mai vor să știe deloc de viața din afară ci tot ceea ce sunt interesante este numai secta lor. De la secte și până la jihadul islamic (războiul sfânt islamic) este bine să știm că oamenii își găsesc multe motive pentru a fi ostili în materie de religie. Ei bine acest lucru este unul dintre cele mai nefirești lucruri dintre toate câte există în lumea noastră. De ce? Fiindcă a crede în Dumnezeu înseamnă a avea mai multe lucruri care se înțeleg de la sine:

1. Armonie,
2. Înțelegere,
3. Iubire,
4. Acceptarea semenilor,
5. Toleranță,

[111]Religiile apar acolo unde ele încep să răstălmăcească revelațiile și cuvintele lui Dumnezeu. Așa se face că mai toate aceste religii sunt unele care sunt cât se poate de ostile una față de alta. Realitatea este că sunt oameni care atât de împietriți și învârtoșați la inimă și așa iată că ei ajung să se manifeste așa și în probleme de credință. Ei bine trebuie să știm că în nici un fel nu trebuie să lăsăm ostilitatea să ne domine în materie de religie. De ce? Fiindcă nu este firesc să fie așa. Dumnezeu este un Dumnezeu al iubirii și al păcii și prin urmare în nici un fel El nu vrea ca noi să ajungem să ne urâm unii pe ații din motive religioase. Iată că lucrurile sunt cât se poate de simple dar sunt mai mulți oameni de rea credință care ajuns să le complice și să le facă imposibile.

6. Dialog,
7. Pace etc.

Ei bine toate aceste lucruri sunt unele care se presupun în materie de credință și trebuie să știm conștienți că ele au un rol cât se poate de important în viața religioasă.[112]

Pentru a ajunge să avem cordialitate față de semenii noștri care nu cred ca noi trebuie să facem un exercițiu duhovnicesc și să ajungem să privim în inima noastră. După ce am privim acolo trebuie să vedem dacă inima noastră este plină de:

- sentimente negative
- sau de sentimente pozitive.

Ei bine aceste lucru va ajunge să ne facă să vedem lucrurile așa cum sunt ele și să ne dăm seama că este inima noastre care poate să facă

- cordialitate interreligioasă,
- sau ostilitate interreligioasă.

Aceasta în funcție de opțiunea fiecăruia. Trebuie să știm că avem libertatea de a alegere și acest lucru fiecare dintre noi îl poate face. Este inima noastră cea care este:

- rea
- sau bună

și care în funcție de starea ei ajunge să creeze ostilitate sau cordialitate. Prin urmare nu trebuie să căutăm cauzele ostilității interreligioase mai mult în cei din jurul nostru ci trebuie să le vedem ca unele care sunt în noi înșine. Fie că vorbim de:

- cruciade,
- noaptea Sfântului Bartolomeu (când peste 25000 calvini francezi au fost uciși de catolicii francezi),
- jihad,
- luptele hinduse naționaliste pentru hindutva,
- violențele budiste din Sri Lanka etc,

ceea ce trebuie să știm și ceea ce trebuie să fim conștienți este că agresiunea pleacă dintr-o inimă bolnavă. Și fiindcă inima este bolnav acest lucru înseamnă că și sufletul este bolnav. Iată ce spunea în acest sens cuviosul Profirie Kavsokalivitul: "suntem datori, așadar, să fim curați cu inima - curați nu doar de fapte, ci și de gânduri rele, mai ales de amărăciune și ținerea de minte a răului." Agresiunea între religii apare nu din cauza lui Dumnezeu - cum se susține oficial - ci din cauza noastră și a răutății pe care am ajuns să o avem în sufletele noastre.[113]

Devine evident că de multe ori cei care se denumesc pe sine ca fiind oameni religioși de fapt nu sunt. Nu sunt și pentru aceasta ajung să mintă pentru a își justifica toată ostilitatea lor interreligioasă. Așa se face că se cunosc mai multe atrocități comise în numele religiei:

1. În 1850 budiștii din Burma odată cu mutarea capitalei în Madalay au ucis 56 de oameni considerați fără pată pentru a devenii ocrotitorii noii capitale,
2. Odată cu sosirea în Massachusetts a puritanilor ei bine cei pe care ei îi considerau “păcătoși” erau:

- biciuiți,
- puși a stâlpul infamiei,
- spânzurați,
- li se tăiau urechile,
- sau li se găureau limbile cu fier încins.

3. Mormonii au fost cei care în statul Utah din America s-au răzbunat pe cei care i-au prigonit și au ucis un număr mare de oameni la Muntele Meadows.
4. În anul 1690 20 de așa numite vrăjitoare au fost ucise fiindcă magia trebuia să fie pedepsită,
5. Secta Tughee din India considera că pentru a potolii pe zeița Kali trebuiau să fie aduse mai multe victime umane. Se consideră că aproape 2 milioane de oameni au fost jertfiți zeiței Kali. Se știe că numai în anul 1800 au

---

[112]Adrian Boldișor, *Importanța și actualitatea dialogului interreligios pentru lumea contemporană: istorie, perspective, soluții* (Craviova, 2015).

[113]Răutatea se poate manifesta și în materie de religie. De ce? Fiindcă trebuie să știm că sunt mulți care ajung să urască și să simtă un fel de sens în ură. Mai bine spus este ura cea care ajunge să le dea sens vieții sau la fel de bine să ajung să îi facă să fie unii care să simtă că sensul vieții lor este de a urî. Ei bine o astfel de judecată trebuie să știm că este demonică. Este demonică fiindcă numai demonii sunt unii care a ajuns să facă din viața lor un fel de ură continuă. Nu se poate ca să ducem o viață a urii fiindcă acest lucru nu este firesc sau mai bine spus nu este în ordinea firească a lucrurilor.

fost jertfiți 20000 de oameni. Anul 1840 a fost anul în care un membru Thugee a fost judecat pentru uciderea a 931 de oameni.

6. În jurul anului 1300 aztecii au fost cei care au jertfit zeilor peste 20000 oameni. Oamenii erau jertfiți în special zeului soare.

7. În Evul Mediu când musulmanii au atacat India ei bine uciderea hindușilor a fost un act făcut sistematic. Unii dintre sultani și-au făcut o regulă de a ucide 100000 de hinduși pe an.

Am enumerat aici numai câteva cazuri de ostilitate interreligioasă pe care este bine să nu o ignorăm și să știm de existența ei.[114]

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că am fi mult prea naivi dacă am considera că violența religioasă și ostilitatea religioasă sunt lucruri ce nu ar trebuie să prezinte mari probleme pentru noi. Ei bine realitatea este cu totul alta. Se pare că în istorie au fost mai mulți cei care au considerat că:

- a ucide,
- a face violență,
- a curma vieți

în numele religiei este un lucru bun și care chiar trebuie să fie încurajat. Aceste lucruri ne spun că religia poate să devină centrul de interes a mai multor mentalități nebune și așa se ajunge la ostilitate. Pentru a ajunge să știm care este voia lui Dumnezeu Tatăl adevărul este că trebuie să ajungem să ne înduhovnicim. Ei bine când omul este înduhovnicit el ajunge să știm că Dumnezeu Tatăl nu este un Dumnezeu al urii și al războiului ci al înțelegerii și al iubirii. Iată de ce în nici un fel nu este acceptată ostilitatea și crima interreligioasă. Sfântul Siluan Atonitul spunea cât se poate de frumos că atunci: "când sufletul s-a predat cu totul voii lui Dumnezeu, Domnul însuși începe să-l călăuzească și sufletul este învățat în chip nemijlocit de Dumnezeu, în vreme ce înainte era povățuit de învățători și de Scripturi. Dar rareori se întâmplă ca învățătorul sufletului să fie Domnul Însuși prin harul Duhului Sfânt, și puțini sunt cei ce cunosc aceasta; numai cei ce viețuiesc după voia lui Dumnezeu."[115]

Avem aici în cuvintele Sfântului Siluan ceea ce se poate spune ca fiind motivul pentru care cei mai mulți dintre noi ajung să nu mai știe cum să procedeze atunci când vor să știe voia lui Dumnezeu. Adepții ostilității interreligioase sunt unii care ne spun că din moment ce Dumnezeu Tatăl nu poate să fie văzut și auzit ei bine ceea ce este primul impuls pe care ei îl simt este ceea ce ne face să ne manifestă. Dacă primul impuls este:

- crimă,
- violență,
- și persecuție

ei bine trebuie să dăm curs acestui prim impuls.[116]

Voia lui Dumnezeu Tatăl este un lucru care se face pe cale mistică. Un mare gânditor spunea că "coincidențele sunt calea prin care Dumnezeu Tatăl rămâne anonim." Viața noastră nu este o viață haotică ci este o viață în care Dumnezeu Tatăl ne lasă mai multe indicii despre voia Lui. Ceea ce trebuie să facem noi este că ținem cont de aceste indicii și să le vedem ca unele care ne duc spre Dumnezeu Tatăl. Sfântul Maxim Mărturisitorul era cât se poate de concludent în acest sens: "rostul rațiunii este să aibă cunoașterea lui Dumnezeu, rostul afectelor este de a-L dori și a-L iubi pe Dumnezeu, iar scopul voinței de a se ține de voia lui Dumnezeii". Prin urmare după Sfântul Maxim Mărturisitorul lucrurile sunt cât se poate de clare:

1. Rațiunea trebuie să ajungă la cunoașterea lui Dumnezeu Tatăl,
2. Sentimentele trebuie să îl iubească pe Dumnezeu Tatăl,
3. Voința trebuie să urmeze voința lui Dumnezeu Tatăl.

Toate aceste lucruri fiindcă este bine să știm că tot sufletul nostru trebuie să fie plin de Duhul Sfânt al lui Dumnezeu.[117]

Se spune că în vechime era un împărat rău care mai tot timpul făcea rău. Un înțelept și-a luat inima în dinți și a venit la împărat.

- Bună ziua majestate.

---

[114]Heather Selma Gregg, *The path to salvation: religious violence from crusades to Jihad* (Nebraska, 2014).

[115]Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznadejdii și iadul smereniei*, (Editura Deisis, Sibiu, 2001).

[116]Deși Dumnezeu Tatăl nu poate fi văzut și nici ascultat ceea ce trebuie să știm este că de mai multe ori El a fost unul care și-a făcut cunoscută voia Lui. El a fost cât se poate de expres împotriva crimei. Aceasta fiindcă este bine să știm că pe Muntele Sinai Dumnezeu Tatăl i-a descoperit lui Moise că a ucide este un păcat. Prin urmare adevărul este că Dumnezeu ne-a dat mai multe indicii despre care este voia Lui.

[117]Radu Teodorescu, *Duhul Sfânt ca mistagog al sfințeniei și spiritualității creștin ortodoxe* (Cugir, 2020).

- Bună ziua.
- Am venit la majestatea ta cu o mare problemă.
- Ce problemă?
- Este o problemă mai delicată.
- Te ascult.
- De ce sunteți așa de rău majestate?
- Cum îndrăznești să spui așa ceva?
- Majestate tot poporul gândește așa.

Regele s-a rușinat și s-a mâniat.
- Gărzi veniți repede.
- Ce este majestate?
- Îl vedeți pe acest om care stă în fața mea?
- Da majestate.
- Luați-l și tăiați-i capul.
- Bine majestate.

Atunci înțeleptul a început să zâmbească.
- De ce zâmbești nemernicule?
- Fiindcă sunt martorul la o răutate cu temei.
- Ce răutate?
- V-am spus adevărul și adevărul vă doare.
- Cum îndrăznești să îmi vorbești așa?
- Majestate nu vă dovedește această răutate că am dreptate?
- Nu.
- Eu cred că da.
- De ce?
- Păi nu v-ați mâniat acum pe mine fără de nici un motiv?
- Regele a stat pe gânduri după care trist a spus:
- Asta așa este.
- Deci eu v-am demonstrat că am dreptate.
- Cum?
- Că sunteți rău și vă mâniați fără de nici un motiv.
- Să știi că acum îmi dau seama că ai dreptate.
- Nu este niciodată prea târziu să vă schimbați.
- Chiar că trebuie să mă schimb.
- Ați ajuns ca pe mine dintr-o simplă observație să mă condamnați la tăierea capului. Este normal așa ceva?
- Nu, în nici un caz.

Se spune că din acea zi regele s-a schimbat și a devenit bun și iertător.[118]

Pilda de mai sus este una care ne spune că deși este mai greu este totuși posibil să îi aducem în simțuri sau să îi trezim a realitate pe cei care sunt dominați de sentimente de ostilitate. Oamenii trebuie să știm că nu sunt confortabili cu ostilitatea pe care de cele mai multe ori ajung să o deprindă în situații cât se poate de nefirești și de vitrege. Pe de o parte, pentru a ajunge să vindecăm pe cineva de ostilitate trebuie să ajungem să înțelegem acea persoană. Există un proces prin care fiecare dintre cei ostili au ajuns la ostilitate. Iată de ce este bine să știm că trebuie să fim unii care să ajungem să fim cât se poate de străini de idea de ostilitate. Trebuie să ne luptăm cu partea ostilă din noi. Este o parte care ne poate duce la demonism. De mult prea multe ori și de multe ori prea ușor oamenii ajung să fie ostili și să nu mai știe care este sensul vieții lor.

1. Pacea,
2. Înțelegerea,
3. Armonia,
4. Blândețea,
5. Cordialitatea

[118]Alexandru Lascarov Munteanu, *Viața creștină în pilde* (Alba Iulia, 2014).

sunt lucruri străine pentru omul ostil. De ce? Fiindcă acest om simte că sensul vieții lui este să fie permanent într-o continuă stare de alertă. Ei bine este evident că la un anumit moment vom ajunge să clacăm fiindcă nu este firesc să ne hrănim inimile cu sentimente ostile.[119]

În sens creștin ortodox trebuie să știm că ostilitatea este un păcat. De ce? Fiindcă ea nu este o stare naturală ci este o stare care ne face să ajungem la ceea ce Sfântul Grigorie Palama denumea ca "spargerea unității inimii." Cum ajunge ca inima să își spargă propria ei unitate? Ei bine acest lucru are loc prin abaterea minții spre făpturi. Această abatere a minți spre făpturi este una care după Sfântul Grigorie Palama ajunge să ne îndeletnicească cu:

- cele trupești,
- și cu cele pământești.

Ostilitatea este un lucru care ține numai de două dimensiuni:

- lumea de aici,
- iadul.

Prin urmare ostilitatea nu are nimic de a face cu raiul. Fiindcă nu există ostilitate în rai ei bine cei care sunt ostili și care au făcut din ostilitate un mod de a fi sau un mod de viață ei bine în nici un fel nu se vor mântui sau mai bine spus nu vor ajunge în rai. Inima este prin urmare centrul cordialității și nu se poate vorbii de nici un fel de cordialitate care să nu iese din ea. Aceasta fiindcă trebui să știm că cordialitatea este un fapt care la fel ca ostilitatea iasă din inimă.[120]

Că inima este locul de unde iasă ostilitatea ne-o spunea încă din Vechiul Testament Sfântul prooroc Ieremia: "inima omului este mai vicleană decât orice și foarte stricată! Cine o va cunoaște!" (Ieremia 17, 9). Devine evident că dacă vrem să mergem la rădăcina problemei trebuie să ajungem la inimă. Unii ar putea să spune că între:

- inimă
- și ostilitate

nu este nici un fel de legătură. Aceasta fiindcă oamenii vor să disculpe inima ca fiind una care are de a face cu ostilitatea. Ei bine lucrurile nu sunt chiar așa. Trebuie să știm că inima este cea care ajunge să fie dominată de gânduri de ostilitate. Aceste gânduri pot să aibă trei cauza:

1. Lumea din jur,
2. Propriul sine,
3. Diavolul.

Aceste trei cauză sunt după sfinții părinți cei care ajuns să injecteze în inima noastră răutate (ostilitate). Pentru a ajunge să dezrădăcinăm ostilitatea din inimile noastre trebuie să facem un exercițiu care să ne facă să vedem lucrurile în sensul lor profund și să nu ajungem să fim unii care să vedem lucrurile reducționist și simplist. Este de la sine înțeles că vom ajunge să avem o inimă curată numai dacă vom face efortul ascetic de a ne purifica inima. Inima după cum știm ajunge să se murdărească de sentimente negative și rele. Aceste sentimente de cele mai multe ori ajung să se finalizeze în ostilitate. Nu trebuie să ne facem iluzii, inima este una care poate să penduleze după cum vrea omul între cordialitate și ostilitate. Fiindcă sunt mulți oameni nehotărâți ei bine adevărul este că se ajunge să nu mai vedem lucrurile curat și clar și să fim dominați de aceste sentimente urâte. Patriarhul Constantinopolului Calist ne spunea cât se poate de frumos: "este un lucru minunat că Dumnezeu Tatăl a vărsat din Duhul Său simțire și suflare înțelegătoare în inimile trupești care drept au crezut în Cuvântul întrupat". Prin urmare Dumnezeu Tatăl este Cel care a trimis:

- simțire,

---

[119]Ieromonahul Spiridon, *Zdrobirea inimii* (Editura Cartea Ortodoxă, 2019).

[120]Cei mai mulți dintre noi ar fi tentați să creadă că ostilitatea este un lucru pe care îl vedem numai pe la filmele de la televizor fiindcă în realitate lumea noastră nu este plină de ostilitate. Ar fi destul de facem o vizită la o secție de poliție dintr-o mare metropolă de-a noastră unde vom putea vedea:
- violuri,
- violență,
- agresiune,
- mutilare,
- bătaie,
- ură,
- ceartă,
- conflict etc.
Toate aceste lucruri sunt unele care ne fac să ne dăm seama că cu adevărat se poate vorbii de o criză a ostilității în lumea noastră. Noi creștinii ortodocși avem datoria să fim conștienți de această criză.

- și suflare înțelegătoare
în inimile noastre pentru ca noi să ajungem să fim unii care să îi cunoaștem voia. Cei care spun că voia lui Dumnezeu nu poate să fie cunoscută ci numai interpretată ei bine trebuie să știm că se înșală și sunt departe de adevăr.[121]

Dacă în lumea noastră ar exista mai multă cordialitate adevărul este că nu ar mai exista atât de multă ostilitate Interreligioasă. Este bine să știm că în nici un fel ortodoxia și sfinții părinții nu sunt împotriva dialogului interreligios. Acest dialog este cât se poate de firesc. De ce?

1. Fiindcă există un singur Dumnezeu Tatăl,
2. Oamenii trebuie să fie frații unii cu alții,
3. Înțelegerea este firească,
4. Trebuie să căutăm mai multe punctele comune dintre noi,
5. Trebuie să fim mai deschiși unii cu alții,
6. Trebuie să știm că Dumnezeu Tatăl este iubire,
7. Trebuie să lăsăm armonia să domine între noi.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că avem toate motivele să practicăm dialogul interreligios. Dacă facem acest lucru vom ajunge să dobândim mai multe bunuri:

- pace,
- acord,
- consens,
- pluralitate,
- libertate,
- respect mutual etc.

Ei bine se poate vedea că dialogul interreligios este unul care aduce cu sine mai multe binefaceri. Acest dialog interreligios nu înseamnă că trebuie să devenim sincretici și să ajungem să amestecăm ortodoxia noastră cu restul de credințe religioase din lume. Dialogul religios este unul care ne face să fim cât se poate de cordiali și să ne manifestă cordialitatea cu semenii noștri. Sfântul apostol Pavel a spus cât se poate de clar că: "și pentru că sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile noastre, care strigă: Avva, Părinte!" (Galateni 4, 6).[122]

Este cu adevărat un test de mare credință să vedem că lumea din jurul nostru este una care are mai multe religii și este una care trebuie să știm că este liberă în același timp să aleagă ce credință vrea. Totuși este bine să știm că despre posibilitatea de a alege alți dumnezei în afara lui Dumnezeu Tatăl Biblia ne-a avertizat încă din Vechime. Iată ce spune Vechiul Testament: "să nu ai alți dumnezei afară de Mine!Să nu-ţi faci chip cioplit şi nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, şi din câte sunt pe pământ, jos, şi din câte sunt în apele de sub pământ! Să nu te închini lor, nici să le slujeşti, că Eu, Domnul Dumnezeul tău, sunt un Dumnezeu zelos, care pedepsesc pe copii pentru vina părinţilor ce Mă urăsc pe Mine, până la al treilea şi al patrulea neam, Şi Mă milostivesc până la al miilea neam către cei ce Mă iubesc şi păzesc poruncile Mele" (Ieşire 20, 2-6). Prin urmare din cele mai vechi timpuri se poate vedea că oamenii au fost unii care au tins să meargă pe căi diferite și să ajungă să își aleagă proprii lor dumnezei sau mai bine spus să cadă în păcatul idolatriei. Iată că lucrurile sunt cât se poate de clare: omul este liber să opteze spre ce religie vrea. Acest lucru nu înseamnă că opțiunea lui este și una validă. Aceasta fiindcă sunt destul de multe religii:

- false,
- mincinoase,
- înșelătoare,
- pervertite,
- eronate,
- greșite etc.

---

[121]Sfântul Nicolae Velimirovici, *Adevărul și bunătatea. Povestiri și istorii cu tâlc* (București, 2019).

[122]Din această afirmație trebuie să vedem că Duhul Sfânt poate să fie intre până în inima omului. Când Duhul Sfânt intră în inima omului trebuie să știm că el ajunge să aducă cu sine tot ceea ce este frumos și pozitiv. Aceasta fiindcă trebuie să știm că Duhul Sfânt este unul care ne face să fim iubitori și înțelegători cu semenii noștri. Este posibil ca unii dintre semenii noștri să fie fost înșelați de diavol și așa să ajungă să nu mai știe care este diferența dintre adevărul lui Hristos și minciuna diavolului. Ei bine pentru acești oameni trebuie să ne rugăm pentru ca ei să vină la lumina adevărului și să vadă pe Hristos. Este nevoie să fim unii care să ajungem să fim cât se poate de conștienți de prezența Duhului Sfânt în noi. Acest lucru poate să fie făcut prin atenție la sufletul nostru. Când Duhul Sfânt este prezent în noi ei bine sufletul nostru este unul care ajunge să emane cordialitate.

Încă din Vechiul Testament Dumnezeu Tatăl ne-a avertizat despre acest lucru și noi cei de azi trebuie să fim conștienți de acest avertisment.[123]

Sunt mulți care susțin că dacă este să căutăm cauzele violenței religioasă ei bine acest lucru trebuie să fie făcut:

- în exterior,
- în lumea din jur,
- în oamenii de lângă noi,
- în evenimentele din jurul nostru,
- în ceilalți.

Nu fără de nici o motivație unul dintre gânditorii moderni spunea că: iadul sunt ceilalți (l'enfer c'est les autres). Ajungem să îi vedem pe cei din jur ca unii care sunt cauza la tot ceea ce este rău dar niciodată nu ajungem să vedem că și noi avem partea noastră de vină. De ce? Fiindcă trebuie să știm că de multe ori nu facem ce este necesar? Ce este necesar?

1. Să mergem la rădăcina problemei,
2. Să intrăm în inima noastră,
3. Să vedem răutatea care iasă din interiorul nostru,
4. Să ne dăm seama că noi nu suntem complet nevinovați de starea jalnică în care se află religiile lumii din zilele noastre.[124]

Trăim vremuri în care oamenii sunt în fața la două mari dileme:

1. Să se supra-psihanalizeze,
2. Să nu mai acorde nici un fel de interes sufletului.

Ortodoxia este una care în această dilemă preferă să adopte calea de mijloc. Nu trebuie nici să ne supra-psihanalizăm și în același timp nici să ajungem să nu mai acordăm nici un fel de interes sufletului nostru. Ceea ce ne spune ortodoxia este că după cum ajunge să avem de grijă de corpul nostru la fel de bine trebuie să avem de grijă și de sufletul nostru. Aceasta fiindcă ambele sunt importante și nu trebuie să avem de grijă de unul în detrimentul altuia. După cum am spus dacă privim în sufletul nostru vom ajunge să vedem că avem o inimă spirituală și că această inimă spirituală este una care este centrul cordialității și a ostilității, aceasta în funcție de alegerea fiecăruia. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Diadih al Foticeii: "acolo este rătăcirea și începutul păcatelor de tot felul ce s-au lucrat- după Sfântul Botez, prin gândurile și lucrările rele care și acum se săvârșesc în fapte. Acolo este satana, chiar dacă nu în cel mai adânc loc al inimii." Prin urmare ceea ce ne spune Sfântul Diadoh al Foticeii este că în inima noastră poate locui:

- Dumnezeu prin harul Sfântului Duh,
- sau diavolul prin gândurile rele.

Ceea ce ne mai spune Sfântul Diadoh este că totuși diavolul nu are partea cea mai adâncă a inimii fiindcă ea este luată de harul lui Dumnezeu. Totuși, omul se poate auto-demoniza și să scoată orice urmă de har din partea lui Dumnezeu. Cordialitatea este un lucru care iasă din inimă dar dacă ea ajunge să se lovească de o lume a ostilității adevărul este că ajunge să se ofilească la fel cum o floare. Totuși, deși în lumea noastră este mai multă ostilitate trebuie să știm că puterea cordialității este mult mai mare. De ce? Fiindcă marea diferență este că:

- ostilitatea este distructivă,
- cordialitatea este constructivă.

Fie că este:

- un dialog,

---

[123]Radu Teodorescu, *Religie și pseudoreligie* (Cugir, 2018).

[124]Iisus a spus adevărul când a spus că: "împărăția cerurilor se găsește în interiorul (lăuntrul) vostru." Prin urmare este bine să știm că inima omului are o dimensiune mistică. Această dimensiune mistică este una care ajunge să ne facă să vedem lucrurile așa cum sunt ele: viața mistică este de multe ori mult mai reală decât viața fizică din exteriorul nostru. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Isaac Sirul: "iată, cerul este înăuntrul tău, de vei fi curat; și întru sine vei vedea îngerii și lumina lor și pe Stăpânul lor cu dânșii". Avem aici ceea ce se poate denumii ca un fel de înțelegere profundă a existenței. Toți marii oameni au fost conștienți că viața spirituală este una care este mult mai puternică și mult mai profundă decât viața fizică. Prin urmare nu suntem numai persoane fizice ci la fel de bine suntem oameni care prin suflet suntem conectați cu viața duhovnicească. Vorbind despre suflet Sfântul Isaac Sirul spunea că a intra în suflet este identic cu "a intra în cămara noastră cerească." Iată prin urmare că este bine să știm că viața sufletească este una care ne duce:
- spre rai
- sau spre iad,
în funcție de alegerea noastră.

- o conversație,
- o discuție,
- o întâlnire,
- o strângere călduroasă de inimă

ceea ce trebuie să știm este că întotdeauna prin cordialitate vom ajunge să fim mulțumiți și împliniți.[125] Ceea ce este mai mulți psihologi ajung să își dea seama este că sfinții părinți au fost mai mult decât simpli:

- terapeuți
- și psihanaliști

în materie de probleme ale sufletului. Aceasta fiindcă sfinții părinții au fost unii care au fost cu adevărați maeștrii ai sufletului. Au fost maeștiri fiindcă ei au fost inspirați de Dumnezeu Duhul Sfânt pentru a ajunge să vadă sensul și profunzimea sufletului. Iată ce spunea în acest Sfântul Diadoh al Foticeii:"din Dumnezeieștile Scripturi și din însăși simțirea minții aflăm căinainte de Sfântul Botez, harul lui Dumnezeu îndeamnă sufletul spre fapte bune din afară, iar satana se foiește în adâncurile inimii ascuns în gânduri. Însăînlăuntrul nostru mai puțin adânc lucrează cel care dorește s-o cucerească, diavolul. Primejdia este foarte aproape, de aceea, chiar dacă repetăm, spunem că este mare nevoie de priveghere neîncetată". Din aceasta se poate vedea că diavolul este prezent în sufletul nostru și noi trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama de lucrările lui. Diavolul este unul care după cum spune Sfântul Diadoh ajunge să se ascundă în gânduri și ne face să nu mai știm care este sensul vieții și al existenței. De ce? Fiindcă acolo unde este diavolul se ajunge la pervertire și la viciu.[126]

Este bine să ne dăm seama că viața sufletului este cea care naște

- ostilitatea,
- sau cordialitatea.

Aceasta fiindcă trebuie să știm că este bine să fim unii care să ne dăm seama că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile în profunzime și să ne dăm seama de tot ceea ce este duhovnicesc. În spre înduhovnicire ne îndeamnă mai toți sfinții părinți. Aceasta fiindcă trebuie să știm că avem mai toate motivele să fim unii care să ne dăm seama că există o profundă viață duhovnicească în sufletul nostru în care se dă o luptă pentru sufletul nostru dintre:

- Dumnezeu
- și diavol.

Deși lupta se dă între ei acest lucru nu înseamnă că noi trebuie să fim cât se poate de nepăsători. Trebuie să fim unii care să urmăm binele. După cum am evidențiat în rândurile de mai sus urmând în mod repetat binele în cele din urmă vom ajunge să ne dăm seama de ceea ce este sensul final al vieții duhovnicești. Viața duhovnicescă este un lucru care ne face să fim cât se poate de atenți cu tot ceea ce este frumos și profund. Cordialitatea între religii este un lucru pe care îl găsim mai rar fiindcă după cum putem să ne dăm seama diavolul este unul care seamănă în sufletul nostru discordie.[127]

Se spune că era un rege care avea un slujitor extrem de credincios.

- Nici nu știi cât de mult te prețuiesc eu, îi spunea regele.
- De ce majestate?
- Fiindcă tu ești unul dintre cei mai credincioși slujitori ai mei.
- Mă bucur de asta majestate.

Cu toate că era credincios regelui său slujitorul nu prea se îngrijea de sufletul lui.

- Bărbate de ce nu mergi pe la biserică? Îl întreba soția.
- La biserică?
- Da, la biserică.
- Păi tu crezi că eu am timp de biserică?

---

[125]Thomas Spidlik, *Inima și Duhul în invățătura Sfântului Teofan Zavorâtul. O fenomenologie ascetico-mistică* (Sibiu, 2011).

[126]După cum am spus diavolul este unul care ajunge să ne facă să fim cât se poate de ostili. Ostilitatea este de cele mai multe ori un sentiment pe care diavolul ajunge să îl pună în sufletul nostru și așa să ajungă să ne facă să fim cât se poate de neatenți cu tot ceea ce este dreptatea și cu tot ceea ce este sensul final al cordialității. Diavolul prin urmare este unul care pune în sufletul nostru gânduri de ostilitate. După cum am spus nu trebuie să credem că gândurile sunt numai produsul nostru. Cele mai multe gânduri ne fac să fim unii care să nu îl putem repera pe diavol. Totuși există posibilitatea ca dintr-o dată în sufletul nostru să ajungem să avem gânduri de ostilitate. Ei bine când dintr-o dată fără de motiv întemeiat în inima noastră ne apar gânduri ostile trebuie să știm că cel mai probabil diavolul este unul care face ca aceste gânduri să ne vină.

[127]Mănăstirea Paraclitu, *Demonii și lucrările lor* (Galați, 2007).

- Duminica ești liber.
- Numai în aparență.
- De ce?
- Fiindcă dacă regele are nevoie de mine trebuie să fie la dispoziția lui.
- Dar te poate găsi la biserică.
- Greșești.
- De ce?
- Eu trebuie să fiu la dispoziția regelui 24 de ore din 24 de ore.
- Eu zic că este mai bine să te mai gândești.
- Nu am ce să mă gândesc.
- Chiar nu îți poți rupe câteva minute pe zi să te rogi?
- Nu, eu îl slujesc pe rege.

Cu toate încercările soției de a îl face pe slujitorul regelui să fie mai atent cu viața religioasă, nu a reușit nimic. A trecut vremea și într-o zi slujitorul s-a îmbolnăvit foarte rău.

- Cum te mai simți? Îl întreba soția.
- Rău, rău de tot.
- Să chemăm doctorii?
- Da, dar nu cred că mă mai scapă.
- De ce?
- Simt că voi murii.
- Nu vorbii așa.
- Ba așa este.

Au venit cei mai buni medici dar fără de nici un rezultat. A venit și regele să îl viziteze pe cel mai credincios slujitor al său.

- Bine ați venit majestate, îi spune muribundul cu mare efort.
- Bine te-am găsit. Cum te simți?
- Rău, rău de tot.
- Ai fost consultat de medici?
- Da.
- Și ce au spus?
- Că nu mai am mult de trăit.
- Vai, nu se poate.
- Asta este. Curând voi părăsii această lume.
- Pot să te ajut cu ceva?
- Ați putea.
- Ce anume? Spune că fac orice pentru tine.
- Ai putea să îmi prelungiți viața cu o zi majestate?
- Să îți prelungesc viața cu o zi?
- Da, majestate vreau să am timp mai mult să mă rog și să mă pocăiesc.
- Asta numai Dumnezeu o poate face.
- Vai ticălosul de mine.
- Ce este?
- Acum îmi dau seama cât de ticălos am fost.
- De ce?
- Eu te-am slujit numai pe tine majestate dar pe împăratul Hristos nu L-am slujit deloc.

Slujitorul a mai tras o gură de aer după care și-a dat sufletul în mâna lui Hristos.[128]

Avem aici o întâmplare care ne spune că în această lume nu trebuie să ne interesăm numai de profesia noastră ci la fel de bine trebuie să ne interesăm și de sufletul nostru și de legătura lui cu Dumnezeu Tatăl. Acesta fiindcă după cum putem să ne dăm seama și sufletul este un lucru care are nevoie de grija noastră. Sufletul nostru are nevoie de grija față de Dumnezeu. Este bine să știm că noi trebuie să fim unii care să ieșim în căutarea lui Dumnezeu Tatăl. Sunt unii care adevărul este că cred că Dumnezeu Tatăl este Cel care trebuie să iese în

---

[128]Grigorie Comșa. *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

căutarea noastră. Este evident că nu trebuie să întoarcem scara valorilor. Ei bine sunt mai multe religii care susțin că trebuie să schimbe scara valorilor. Aceasta fiindcă aceste religii sunt unele care vor să ne facă să fim cât se poate de confuzi în ceea ce Îl privește pe Dumnezeu Tatăl.[129]

Ceea ce ne face conștienți creștinismul ortodox este că cordialitatea este un lucru care provine:

- din inimă,
- din viața duhovnicească.

Aceasta fiindcă trebuie să știm că prin viața duhovnicească ajungem să fim conștienți de importanța și de influența vieții duhovnicești în noi. Sufletul poate să fie influențat de demoni și în acest mod să se manifeste ostil. Iată ce spune în acest sens Sfântul Diadoh al Foticeii: "precum ne învață cuvântul cunoștintei, sunt două feluri de duhuri ale răutatii: unele dintre ele sunt mai subțiri, iar altele mai materiale. Deci cele mai subțiri se luptă cu sufletul, iar celelalte obișnuiesc să ducăîn robie trupul prin anumite îndemnuri stăruitoare. De aceea demonii care se luptă cu sufletul și cei care se luptă cu trupul sunt mereu potrivnici unii altora, cu toate că au aceeași intenție de a vătăma pe oameni. Deci când harul nu sălășluiește în om, ei foiesc ca niște șerpi în adâncul inimii, neîngăduind de loc sufletului să caute spre dorința binelui. Dar când în minte harul e ascuns, ei se strecoară ca niște nori întunecoși prin porțile inimii spre patimile păcatului". Sfântul Diadoh prin urmare ne spune că există două categorii de demoni:

- demoni care se luptă cu sufletul nostru,
- demoni care se luptă cu trupul nostru.

Ei bine cei mai mulți dintre noi nu suntem conștienți de acești demoni. Aceasta fiindcă este bine să știm că demonii sunt unii care evident că vor să îi ducă pe oameni să fie la fel ca ei:

- răi,
- perverși,
- perfizi,
- duplicitari,
- mincinoși,
- vicleni,
- farisei etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ajung să stârpească în om și ultima urmă de cordialitate.[130]

Sfântul Diadoh al Foticei este cât se poate de profund când spune despre lupta dintre diavol și Dumnezeu pentru sufletul omului: "inima noastra este destinată a fi tronul lui Dumnezeu. Aici, pe acest tron, sălăsluiește dumnezeiescul har și oferă fărăîncetare neprețuite daruri omului care și-a făcut inima tron al Lui. Acest tron dorește să-l cucerească diavolul. De altfel, a și fost tronul lui până la Botez. O dată cu Botezul, inima noastră a devenit tronul lui Dumnezeu". Pentru cei care susțin că ei fac violență fiindcă așa le-a cerut Dumnezeu Tatăl ei bine aceste rânduri sunt un fel de dare de gol. Aceasta fiindcă sfinții părinți au spus lucrurile cât se poate de clar: dacă nu Dumnezeu Tatăl este lăsat să conducă sufletul nostru ei bine diavolul ajunge să pună stăpânire peste el. Iată de ce nu trebuie să avem nici o îndoială: sunt mai mulți care se vând pe sine diavolului fără de cel mai mic efort și fără de nici un fel de luptă.[131] Sfântul Nicodim Aghioritul spune și el foarte clar: "înainte de Sfântul Botez, inima ta era tronul păcatului strămoșesc și al stăpânirii diavolului, iar mai târziu, dupa ce ai fost botezat, s-a surpat stăpânirea diavolului din tronul inimii tale și a devenit tronul dumnezeiescului har, iar tu, cel mai înainte umilit de păcat, ai fost înăltat la dumnezeiasca înfiere." Se poate vedea când se poate de clar că cordialitatea vine de la Dumnezeu și ostilitatea de la diavol.

---

[129]Ciprian Cloșcă Marius, *Ortodoxia și noile mișcări religioase* (Iași, 2009).

[130]Deși sunt mai mulți care contestă acest lucru trebuie să știm că posesie sunt adevărate. Iisus a vindecat mai mulți posedați de diavol. Este bine să știm care sunt modalitățile prin care se manifestă cei posedați:

- urlete,
- blasfemii,
- violență,
- neliniște,
- gesturi grotești etc.

Toate acestea ne spune că demonii în manifestările lor nu au nimic cordial. Nu au cum să aibă din moment ce ei sunt ființe ale răului etern.

[131]Emil Jurcan, *Satanismul în cadrul ocultismului. O analiză creștină* (Alba Iulia, 2018 reeditare).

CONCLUZII

Cartea noastră este o meditație despre cordialitate așa cum este trăită de în plan creștin ortodox. Este bine să știm că cei mai mari exponenți ai cordialității au fost sfinții părinți creștin ortodocși. Ei au fost cordiali în mai multe situații de excepție:

- cu dușmanii lor,
- cu adversarii lor,
- cu cei care i-au persecutat,
- cu ereticii,
- cu detractorii lor,
- cu cei care le doreau răul etc.

Suntem conștienți că pentru unii această asociere dintre:

- sfinții părinți
- și cordialitate

este un lucru destul de nepotrivit. Aceasta fiindcă oamenii sunt unii care cred că cordialitatea este un lucru pe care cel mai mult îl vedem:

- la marile personalități politice,
- la marii lideri sociali,
- la marii reformatori economici,
- la vedetele de cinema,
- la personalitățile din mas media etc.

Ei bine toate aceste personalități sunt unele care evident că au ajuns să fie cordiale fiindcă natura meseriei lor este una care le impune cordialitatea. Este de la sine înțeles că dacă vedem o vedetă de cinema la de televiziune nu este nici o problemă dacă mergem la ea și îi cerem să facem o fotografie fiindcă ei bine din cordialitate ea va accepta. Totuși, deși se poate vorbii de cordialitate trebuie să știm că sfinții părinți sunt unii care la fel de bine și ei au trăit cordialitatea. Este vorba de o cordialitate mult mai profundă.[132]

Ceea ce am voit să evidențiem în aceste rânduri este că cordialitatea este un lucru care iese din inimă. Aceasta fiindcă trebuie să știm că inima este centrul cordialității. Este vorba de

- cordialitatea politicoasă,
- cordialitatea profundă.

Devine evident că trebuie să fim conștienți de inimă și de care sunt implicațiile ei duhovnicești. Inima prin urmare este un lucru care ajunge să fie umplută de iubirea lui Dumnezeu și în acest mod ajunge să fie una care să dea dovadă de multă căldură sufletească. Dacă este să vorbim de căldură sufletească fără doar și poate vom ajunge să vorbim despre cordialitate. Cordialitatea prin urmare este un lucru care se manifestă cu multă căldură sufletească. Că trăim într-o lume în care de multe ori răceala sufletească este considerată o adevărată virtute nu este nici o îndoială. Ceea ce trebuie să știm este că în nici un fel răceala nu trebuie să fie căutată. Aceasta fiindcă omul știm că este o ființă socială și are nevoie de mai multă socializare. Mai ales în societățile occidentale se poate vedea că se pune mult accent pe răceala în raporturile interumane. Ortodocșii sunt oameni ai căldurii sufletești și prin urmare a cordialității. Aceasta fiindcă este bine să știm că ei sunt unii care sunt cât se poate de

- deschiși,
- primitori,
- ospitalieri,
- iubitori,
- înțelegători,
- iertători etc.

---

[132]Cordialitatea sfinților părinți este unea firească și care vine din suflet. Este posibil ca să arătăm un fel de cordialitate din politețe dar diferența este că ea nu vine din inimă. Pentru a face ca cordialitatea să vină din inimă trebuie să știm că trebuie să fim oameni duhovnicești. De ce? Fiindcă numai omul duhovnicesc este unul care îl are pe Duhul Sfânt în el. Acolo unde este Duhul Sfânt inima ajunge să se încălzească de har și nu se poate manifesta decât prin cordialitate. Iată prin urmare că după cum am spus cordialitatea sfinților părinți este una superioară și trebuie să știm că ea este una care ne face să ajungem la profunzime. Vom vedea că numai în profunzime ne vom da seama că a fi cordial este un exercițiu care implică inima noastră spirituală. Prin urmare a fi cordial este un mod de a fi pentru sfinții părinți. Ei au arătat acest lucru mai ales prin scrierile lor și prin toate eforturile lor de a devenii mai buni și a ajunge la sfințenie.

Toate aceste atribute sunt unele care au ca fond generic de manifestare cordialitatea. Iată prin urmare că este bine să știm care este sensul cordialității și cum ajunge ea să se manifeste.[133]

Sfântul Nectarie din Eghina a fost cât se poate de concludent în acest sens: "dăruiește-i lui Dumnezeu inima și El îți va dărui cerul. Muncește ca și cum nu ai muri niciodată, dar îngrijește-te de suflet ca și cum ai muri mâine." Prin urmare ceea ce ne spune sfântul este că avem datoria să ne dăruim inima lui Dumnezeu Tatăl. De ce? Fiindcă dacă i-a dăruim lui Dumnezeu Tatăl El va știi mult mai bine ce să facă cu ea decât noi. Sunt mulți care sunt egoiști când vine vorba de propria lor persoană. Ei bine acești oameni sunt unii care consideră că toată persoana lor este a lor și ei nu trebuie să ofere nimic din persoana lor Dumnezeu Tatăl. Acest lucru are loc pe fondul unei fel de mândrie a omului care tine să se vadă pe sine mult mai bun decât Dumnezeu Tată. Trebuie să știm că a ne oferii inima lui Dumnezeu Tatăl nu este în sine nici un fel de tautologie. De ce? Fiindcă unii susțin că: din moment ce Dumnezeu Tatăl este Cel care ne-a oferit inima ei bine în nici un fel noi nu mai avem obligația să i-o oferim lui Dumnezeu Tatăl. Ei bine acești oameni sunt unii care sunt cât se poate de confuzi. A îți oferii inima lui Dumnezeu Tatăl este un gest de cordialitate. Trebuie să îi demonstrăm lui Dumnezeu Tatăl că:

- El este mai bun decât noi,
- că știe mai bine decât noi,
- că ne primește inima ca darul pe care noi îl facem Lui,
- că El ajunge să ne fie un îndrumător,
- că suntem deschiși spre El etc.

Toate aceste lucruri ajungem să le facem, din iubire față de Dumnezeu Tatăl. Când Dumnezeu Tatăl preia inima noastră ei bine inima noastră a simții multă:

- cordialitate,
- căldură sufletească,
- iubire creștină,
- dorință de comuniune,
- iubire față de dușmani etc.

Sunt mai multe bunuri pe care le aduce o inimă ce este dăruită lui Dumnezeu Tatăl.[134]

După cum am arătat în rândurile acestei cărți ceea ce se poate vedea este că lumea de azi este una care nu prea vrea să facă exerciții de cordialitate fiindcă se consideră că ea este o calitate care vine de la sine. Cum se manifestă cordialitatea în cadrul omului de azi?

1. Iubim pe cei care ne iubesc,
2. Urâm pe cei care ne urăsc.

Ei bine această logică nu s-a potrivit și în cazul sfinților părinți. Sfinții părinți au fost oameni care nu au fost cordiali numai cu cei care i-au iubit ci la fel de bine au fost unii care au fost cordiali și cu dușmanii lor. Putem să fim cordiali cu dușmanii noștri? Este bine să știm că dacă nu putem să îi iubim pe dușmanii noștri cel puțin putem să fim cordiali cu ei. De ce să fim cordiali cu dușmanii noștri? Fiindcă în acest mod vom ajunge:

- să vedem chipul lui Dumnezeu din ei,
- să ne eliberăm de povara urii din sufletul nostru,
- vom ajunge să fim mai aproape de Iisus,
- vom mai face un pas pe calea desăvârșirii etc.

Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că avem mai multe motive să ajungem să fim cordiali cu cei care ne disprețuiesc. Aceasta fiindcă trebuie să știm că numai prin cordialitate vom ajunge să se manifestăm

---

[133]Andrew Arterbury, *Entertaining angels: early christian hospitality in its mediterranean setting* (Sheffield Phoenix Press, 2005).

[134]Gânditoarea Mary Wortley Montagu spunea cât se poate de concludent: “nimeni nu poate nega că religia este o mângâiere pentru cei perturbați, cordialitate față de cei bolnavi și uneori o piedică pentru cei perverși și răi; iată de ce oricine ajunge să se râdă sau să conteste religia trebuie să fie considerat ca fiind un dușman.” Din cele spune mai sus este bine să știm că trebuie să avem un sens al înțelegerii și al cordialității religioase. După cum am arătat în această carte trebuie să știm că religia este un factor de cordialitate în lumea noastră. De ce? Fiindcă trebuie să știm că cordialitatea este un lucru ce ne face să fim frații unii cu alții. S-a putut vedea că oamenii care au aceiași religie sunt:
- mai cordiali,
- mai predispuși la prietenie unii cu alții.
Este evident că trebuie să fim unii care să vedem lucrurile în sensul cordialității așa cum a fost trăită ea de sfinții părinți. Aceasta fiindcă numai așa vom ajunge să fim unii care să ne dăm seama de tot ceea ce înseamnă ea pentru noi.

superioritatea. Fiindcă există mult prea multă ostilitate în lumea noastră este bine să ştim că ea este una care ne va face să fim deschişi spre cei din jur.[135]

Ceea ce se poate vedea este că în lumea noastră există mai multe diferenţe. Aceste diferenţe sunt unele care ajuns să se manifeste în mai multe lucruri:

- puncte de vedere,
- opinii,
- crezuri,
- convingeri,
- sentimente.

Ei bine numai un om închis la minte va fi unul care va ajunge să considere că cel care nu gândeşte şi nu simte ca el îi este un adversar şi un duşman. De ce? Fiindcă trebuie să ştim că sunt şi oameni pentru care cordialitatea este o imposibilitate. De ce este o imposibilitate? Fiindcă nu ai cum să fi cordial cu unul care.

- nu crede ca tine,
- nu simte ca tine,
- nu vede lucrurile ca tine,
- nu are aceleaşi opinii cu ale tale,
- nu împărtăşeşte aceleaşi convingeri ca ale tale etc.

Ei bine nu trebuie să fim prea optimişti cu cordialitatea: din cele mai vechi timpuri oamenii au tins să îi includă pe cei care gândesc și acționează ca ei și tind să îi excludă pe oamenii care nu gândesc și nu simt ca ei. Ei bine pentru sfinții părinți o astfel de opinie este una cât se poate de:

- îngustă,
- simplistă,
- reducţionistă,
- fără de perspectivă etc.

De ce? Fiindcă trebuie să ajungem să fim unii care prin cordialitate să ajungem să fim unii care să armonizăm contrariile.[136]

Trăim într-o lume în care după cum am spus oamenii tind să fie foarte reci unii cu alții. Suntem:

- reci în familie,
- reci la locul de muncă,
- reci cu colegii noştri,
- reci cu vecinii noştri,
- reci cu prietenii noştri etc.

De ce? Ei bine cei mai mulți sunt de părere că este mult mai bine să păstrăm un fel de distanță cu cei din jur. Dacă facem acest lucru evident că vom ajunge să evităm mai multe neplăceri. Ei bine sfinții părnți nu au fost oameni reci. Se ştie că a fost un sfânt părinte care avea un ucenic care nu era prea ascultător. Ei bine ucencul s-a îmbolnăvit şi a murit. Sfântul părinte a putut să îi vadă sufletul în iad. A început să se roage pentru ucenicul lui şi în cele din urmă ucenicul a fost scos din iad. Nu avem aici un exemplu de cordialitate? Fără doar şi poate că o astfel de cordialitate față de cei din jur au avut mai toți sfinții părinți.[137]

Se spune că într-un oraş mai de mult era un legători de cărți. Într-o zi asupra casei lui s-a abăutut un foc mistuitor.

- Arde, arde! Striga soția legătorului de cărți.
- Da văd. Adu apă!

---

[135]Daniel de la Rarău, *Iubirea de vrăjmaşi* (Editura Panaghia, 2012).

[136]Ce înseamnă că ajungem să armonizăm contrariile? Ei bine faptul că oamenii au opinii diferite înseamnă că există dezbatere și prin urmare fiindcă există dezbatere există și progres. De cele mai multe ori progresul este unul care ajunge să se manifeste prin diferenţele de opinii. Iată de ce trebuie să fim conștienți că cei care nu gândesc ca noi nu trebuie să fie duşmanii noştri automat. De ce? Fiindcă prin cordialitate vom ajunge:
- să vedem de ce gândesc aşa,
- ce i-a determinat să gândească aşa,
- cum au ajuns să gândească aşa,
- dacă sunt conştienţi de ce gândesc aşa.
Cordialitatea prin urmare este un lucru care ne face să fim cât se poate de deschişi spre cei din jur fiindcă în acest mod vom ajunge să fim unii care să îi cunoaştem mai bine pe cei din jurul nostru.

[137]Jean Claude Larchet, *Despre iubirea creştină* (Bucureşti, 2010).

- Bine, să lucrăm cât mai repede pentru ca flăcările să nu se răspândească.
Cu toate eforturile legătorul de cărți nu a reușit să își salveze mica lui casă.
- Bărbate ce ne vom face acum?
- Să știi sincer că nu știu.
- Cu ce om fi greșit în fața lui Dumnezeu?
- Am făcut mai multe păcate.
- Nu vorbii prostii bărbate.
- Nu știu, dar se pare că nu avem noroc.
- Chiar că nu avem noroc.
- Da, acesta este al doilea incendiu care dă peste noi.
- Cine ne va ajuta acum?
- Nu știu.
- Păi ce știi tu?
- Eu zic să ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute.
- Prostii, rugăciunea nu ne mai poate ajuta.
Legătorul cu cărți cu familia lui ședea pe pământ în fața ruinei case lor care s-a făcut scrum. Își așteptau moartea. L-a un moment dat au putut vedea că spre el au venit doi bărbați bine îmbrăcați.
- Bună ziua, a spus unul dintre bărbați.
- Bună ziua.
- Dumneavoastră sunteți legătorul de cărți căruia i-a ars casa?
- Da, nu se vede.
- Ba da.
- Cine sunteți dumneavoastră?
- Noi?
- Da.
- Noi suntem doi negustori foarte bogați.
- Și vreți de la mine?
- Domnule noi am auzit de necazul care s-a abătut asupra dumneavoastră și a familiei.
- Și ce este cu asta?
- Am decis că vrem să vă ajutăm.
- O astfel de ofertă nu pot să o refuz în nici un fel.
- Vă rog să veniți după noi la trăsura noastră.
- Bine, haideți să mergem, a spus legătorul de cărți către soția lui și cei doi copii ai săi.
Au plecat cu negustorii într-un oraș din apropiere. Acolo negustorii le-au oferit propria lor casă. Au stat cu legătorul de cărți până când s-a pus din nou pe picioare.
- Vreau să vă întreb și eu ceva, a zis într-o zi legătorul de cărți.
- Ce anume?
- De ce ați făcut-o?
- Adică ce să facem?
- Nu știți?
- Nu, dacă nu ne spui.
- De ce m-ați ajutat?
- A, de ce te-am ajutat.
- Da. Sunt un străin pentru voi.
- Domnule noi am auzit din ziare de povestea tristă a dumitale.
- Și așa din senin v-ați decis să mă ajutați?
- A nu, în nici un caz.
- Atunci de ce m-ați ajutat?
- Dintr-un motiv creștinesc.
- Care anume?
- Vezi tu noi de când suntem în neguțătorie am avut parte numai de succes.
- Așa și?
- Ne-am gândit că dacă Dumnezeu ne-a dat numai bine de ce să nu îți oferim și ție un bine?

- Înțeleg că ceea ce ați făcut a fost pentru Dumnezeu.
- În primul rând.
- Și în al doilea rând?
- A fost și pentru tine.
- Vă mulțumesc din toată inima.
- Ești bine venit.[138]

Pilda de mai sus este una care ne spune că între cordialitate și bunătate există doar o mică diferență. Aceasta fiindcă trebuie să știm că în nici un fel nu trebuie să ajungem să separăm cordialitatea de bunătate. Aceste două noțiuni sunt unele care se presupun una pe alta. Este evident că cordialitatea de multe ori poate să însemne speranță. Sunt oameni care atunci când semenii lor le greșesc nu vor să le ofere o a doua șansă. Ei bine o astfel de practică nu este una care este proprie sfinților părinți ai creștinismului ortodox. Trebuie să lăsăm speranță celor din jur. Scriitorul englez Samuel Richardson spunea că: "speranța este cordialitatea care face ca viața să nu stagneze." Există în acest sens un fel de legătură dintre cordialitate și speranță. Aceasta fiindcă un om cordial este un om care lasă speranța să existe în urma lui. Suntem oameni care de cele mai multe ori ajunge să acționăm:

- din interes,
- numai pentru binele propriu,
- fără să ținem cont de cei din jur,
- fără să ne interesăm de semenii noștri,
- fără să fim unii care să vedem lucrurile în perspectivă etc.

Cu alte cuvinte aceste lucruri de mai sus sunt unele care ne spun că suntem oameni care suntem cât se poate de închiși și de închistați. Este evident că trebuie să fim mult mai deschiși și mult mai cordiali cu cei din jur. Aceasta fiindcă cordialitatea este una care oferă speranță celor din jurul nostru.[139]

Cartea de față a fost motivată pentru a fi scrisă de faptul că sunt din ce în ce mai mulți care sunt adepți ai ostilității în lumea noastră. Fără să ne dăm seama ostilitatea a devenit o monedă curentă zilelor noastre care ne face:

- să fim violenți,
- să fim agresivi,
- să călcăm peste cadavre pentru a ne atinge scopul,
- să ținem numai la interesul nostru egoist,
- să nu mai vedem pe cei din jurul nostru ca fiind frații noștri creștini,
- să nu ne mai iubim dezinteresat,
- să nu mai fim capabili să fim în comuniune unii cu alții etc.

Toate aceste lucruri sunt consecințele ostilității care de multe ori ajunge să facă ravagii în lumea noastră. Am voit în această carte să facem un apel la cordialitatea sfinților părinți pentru a ne da seama că drumul ostil pe care merg mai mulți frații de ai noștri nu este unul bun. Trebuie să părăsim calea ostilității indiferent care este ea și să ne dăm seama că nu facem bine dacă suntem ostilii unii cu alții. De la starea de război continuu din Orientul Mijlociu până la protestele de stradă din Europa adevărul este că se poate vedea că trăim mai mult într-o lume a ostilității. Ține de noi să facem din această lume a ostilității o lume a cordialității și a înțelegerii. Aceasta fiindcă este bine să știm că de pe urma ostilității nu avem nimic de câștigat. Sfinții părinți au fost unii care ne-au învățat că ostilitatea este calea iadului în timp ce cordialitatea este calea raiului. În teorie sunt foarte mulți care știu acest lucru dar în practică sunt extrem de puțini cei care ajung să îl pună în aplicare. Cartea noastră se vrea un apel la

---

[138]Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

[139]Ceea ce este bine să știm este că orice om sănătos la minte este unul care ajunge nu numai să ofere cordialitate ci la fel de bine și să primească cordialitate. Trebuie să fim unii care să și primim cordialitate. Aceasta fiindcă trebuie să știm că în problema cordialității trebuie să fie un fel de reciprocitate. Nu se poate să fim cordiali la infinit cu un om care:
- ne insultă,
- ne calomniază,
- ne blestemă,
- ne face rău,
- este ostil față de noi etc.
Toate aceste lucruri sunt unele care ne spun că trebuie să fim oameni care să ne dăm seama că există o reciprocitate a cordialității. Aceasta fiindcă în cordialitate ambii parteneri sunt invitați să se manifeste.

cordialitate fiindcă sfinții părinți sunt pentru noi pentru toți exemple de cordialitate într-o lume care devine din ce în ce mai ostilă.[140]

---

[140]Radu Teodorescu, *Sfinții părinți ai ortodoxiei exemple pentru contemporaneitate* (Cugir, 2015).